

tanácsadója. időjelzés, időjárásje-

Ella felolvasása: A

hangverseny.

oktatás.

st. tőrposta.

időjelzés, időjárásjelen

tenő és cigányzeneka

nye.

r. 1. honvédegyalogez

hangversenye.

Füvészenekar. 20.15:

amarazene. 22: Köny

y Sándor

re — Wien

yik legnagyobb

gyára cluj bi-

lerakatába

szertárba

Ferdinand (volt

nyí u.) 13

k a legújabb

— Ridikülök,

ek, Aktatáskák

röndök

rdetések

3500 és szörme gal-

hatók. V. Janky, Fő.

ul, németül beszélő

ciós üzletbe ajánlko-

ragy mint segédnek.

rokba is. Kötöny el-

nagy fizetésre. Cim:

asiannu (Györgyfalvi

A Chevre Kadisa

jobb orth. nagytimp-

olyó hó 22-én reggel

tés utján a helyszí-

ndva.

n levő, 10 éves gyá-

b, mindennemű iro-

st perfektül értő ro-

az ünnepek utáni

es. Szükség esetén

rase és kezdő gemó-

alja. Ajánlatokat fi-

Steiner József sec-

ud. Salaj kér.

ő értesíti a közönsé-

ppur és Ros Hasana

a női, mint a férfi

nap nyitva van.

telligens leány jobb

eresnek. Varrni tud-

Aschileul-Mare.

teljesen megbizható

—6000 lej fizetéssel

. Cim Rudolf Mos-

URANIA

A nagy mérközés

Ramsetter Robert
BUDAPEST

XIII EVF. * SZAM 209
Cluj — Kolozsvár, 1930
szept. 23 Kedd
5691 ÉV - TISRI 1

ÁRA POSTALA
PLATITE IN NUMERAR
749 716 970

Ara 5 lej

UJ KELET

ZSIDÓ POLITIKAI NAPILAP

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Strada Baron L. Pop (v. Brassai
ucca) 10. szám. Telefon: 9 77.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre 1150 Lej
Félévre 600 "
Negyedévre 320 "
Egy hónapra 110 "

KÜLFÖLDI
ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egy óra 1 dollár (vagy ennek
megfelelő pénznem).
Egy évre 10 dollár.
Hirdetések tarifa szerint
vétnek fel.

A csalódások esztendeje

Iria: MARTON ERNŐ

Ha jól összeszámolom, tizenkettő-
szer ülök most le íróasztalomhoz, hogy
újví cikket írjak az Uj Keletbe. Tizen-
kettődszer ejtem meg a nyilvános
számadást e lap hasábjain a lepergett
zsidó évek eseményeiről, tizenkettő-
szer próbálom kisilabizálni a mult hie-
roglitáiból a jövő horoszkopját. Ahogy
visszanézök pillantásommal átfutom eze-
ket az év-nekrológokat, csupán egy ha-
sonlatosságot látok bennök. Valamennyi
tele van panasszal, elégedetlenséggel.
Valamennyi év-mérleg, mintha
csak az adóhivatal számára készült
volna, deficittel zárul. Pedig nem állott
sem égi, sem földi finánc a hátam mö-
gött, őszintén és tulzás nélkül ömlöttek
tollamból a panaszos szavak, mert rossz
évek voltak ezek, háboruverte zavaros
esztendők, tele bánattal, csalódással,
megpróbáltatással. Csak nagyon ritkán,
nagyon halványan csillant fel bennök
itt-ott az öröm és a remény sugara. S
ha mesterségesen parancsa most ismét a
lelküismeretes kettőskönyvelő szerepét
ruházza rám, mi más tehetnék, mint
hogy újra rekrimináljak és panaszkod-
jam, csak sokkal hangosabban, sokkal
keservesebben, mint eddig bármikor. Az
esztendő, amelytől bucsuzunk, csak te-
tette a rosszat és még a legrosszabb
esztendők sorában is az első helyet kö-
veteli magának.

A társadalom és a gazdasági élet a
legnagyobb erőfeszítések ellenére sem
tudta visszanyerni egyensúlyát, amely-
et a háboru borított fel. A termelés
és fogyasztás krízise az év során csak
jobban kimélyült s a szociális és poli-
tikai bajok aggasztó arányokban növe-
kedtek meg. Ha akad naiv lélek, aki
azt kérdezi, hogyan kerülnek ezek az
általános bajok a speciális zsidó év mér-
legébe, azt felelem: a zsidóság sajátos
sorsa mindig a leghűségesebb tükörké-
pe az általános viszonyoknak. A zsidó-
ság helyzete a legérzékenyebb szeiz-
mográf, amely szinte előre érzi és sinyli
meg az általános válságokat. Ha Buko-
vinában magas a kamatláb, a bálcean-
nai zsidók házaik rombolják szét, ha a
máramarosi parasztnak nincsen mun-
kája és éheznek, a borsai zsidók háza
föltölt gyullad ki a tető, ha a buza vi-
lági piaci ára harmadára esik, akkor
Baltiban, Focsaniban és Kisenyevben a
zsidók fejét verik be. És sajnos nemcsak
 nálunk van ez így, de majdnem min-
denütt a világon. Németországban há-
rommillió felé közeledik a munkanél-
küliek száma. Eredmény: a kampóske-
resztések 107 képviselővel vonulnak be
az új parlamentbe. Lengyelországban
Pilsudszky pucosát és diktatúrát csinál
— tehát Varsóban a hazafias diákok a
zsidó járókelőket inzultálják.

Mintha a legszorosabb okozati összefüggés állana fenn az általános bajok
és a zsidóság között. Pedig ez az összefüggés
nem erősebb, mint a juhász bána-
mata és a számár feje között Petőfi
versében. Mit is tett a busuló juhász?
Nagyot ütött botjával a számár fejére.
Nos, mi vagyunk az a számár, amely-
nek fejére nagyokat ütnek a népek, va-
lahányszor bánatuk van. Ha jól megy
a népek sora, békében hagynak, sőt
néha meg is simogatnak. De mihelyst
valami baj van, jaj a mi fejünknek. Ez
a fej van ugyanis mindenütt és min-
denkinek a kezeügyében, ez a szeren-
esetlen számárfej, amely nem folytató-
dik sem egy erős ökölben, amely visz-
szájtne, sem egy izmos lábban, amely
visszarugna, árva számárfej, legfeljebb
artikulálatlan bögés szakad ki belőle,
amin kacagnak a gyermekek. De a fel-
adottak tudják, hogy a számárbögés vi-
sont jelent. Csak a népek nem akarják

még tudni, hogy valahányszor zsidó
szünetedések sikoltanak a világba, vihar
van készülődésben, szörnyű vihar, mely-
nek az összes népek adják meg az árát.
Ezért kell a zsidó év mérlegébe a te-
hertételek első helyén beállítani a világ
általános bajait, mert mi *kétszeresen
szünetedünk alattuk*. Külön mint embe-
rek és külön mint zsidók. Sorsunk dik-
tálta logikus feladatunk, hogy ettől a
kettős szünetedéstől igyekezzünk meg-
szabadulni. Az általános emberi és tár-
sadalmi bajokat nem tudjuk, de nem is
akarjuk kikerülni. Részeli vagyunk az
emberiség nagy családjának és oszto-
zunk sorsában. De azt a plusz-szünet-
edést, amelyet zsidó mivoltunk okoz,
megszüntethetjük, vagy legalább is mi-
nimalisra csökkenthetjük, ha népi éle-
tünket olyan egészséges és természetes
alapokra tudjuk fektetni, mint amelyen
a többi népek élete. Ha földet kerithe-
tünk a talpunk alá, amelybe gyö-
keret verhetünk, ha ezen a földön
othont teremthetünk, amelynek leve-
gőjében szabadon fejlődhetik népi szel-
lemünk, egyszóval, ha megtörhetjük a
hontalanság átkát. Mert ez a mi szer-
encsétlenségünk kiapadhatatlan forrá-
sa. Nincsen centrumunk, életerős, fejlő-
dő népi gócpontunk, amely áldoan
árasztaná sugarait diaszporában élő fiai
felé is. Enélkül örökre az a számárfej
maradunk, amelyre nagyokat huz a
juhász, valahányszor rosszat kedve van.

Az elmúlt esztendő ebben a tekintet-
ben okozta a legkeservesebb csalódást
nekünk. Palesztinai országépítő mun-
kánk amelyben a *zsidó jövő egyetlen
pozitív ígérését látjuk*, a fellángolt
arab nacionalizmus és a kétkulacos an-
gol politika miatt tragikusan megtor-
pant. Az ország kapui el vannak zárva
ifjúságunk, chalucaink elől és ezzel
megszakadt a gyönyörű lendülettel
megindult honserző munka folytonos-
sága. Nem kétkelhetünk benne, hogy a
céljai tudatára ébredt zsidó nép erős
akarata csakhamar át fogja törni és el
fogja söpörni azokat az akadályokat,
amelyekkel az önző angol politika el-
torlasztotta a Palesztinába vezető utat,
de hosszú időbe fog telni, amíg kihe-
verhetjük azokat a károkat, amelyeket
ez a politika nekünk okozott.

Ezek a károk inkább ideológiai, mint
anyag termeszetiűek. Aki ismeri annak
a drámai feszültségű összecsapásnak le-
folyását amely Weizmann és a cionista
Actioncomité tagjai között történt a
legutóbbi berlini ülésen, csak az tudja
felmérni ennek a kárnak természetét
és nagyságát. Csak az látja, milyen
romboló munkát végzett ez az angol
politika bennünk cionistákban is. Ber-
linben akörül folyt a vita, hogy mi a
cionizmus végecélja: zsidó többségű zsi-
dó állam, vagy arab-zsidó lakosságú
binacionális ország? Lehet, hogy az
egész kérdés felvetése nem volt szeren-
ces és időszerű. De véletlenül, vagy tu-
datosan felvetődött a kérdés és ezzel
együtt szomorú szenzációra ébredt a
cionista közvélemény. Weizmann kere-
ken és határozottan elutasította a Ju-
denstaat gondolatát és a binacionális

arab-zsidó állam mellett tört lándzsát.
Ugyanaz a Weizmann, aki tíz évvel
előtt a san-remói békekonferencián,
amikor Lloyd George azt kérdezte tőle,
hogy milyennek képzelet el a jövő Pa-
lesztinát, ezt felelte:
— Azt akarjuk, hogy Palesztina
olyan zsidó legyen, amilyen angol Ang-
lia és amilyen francia Franciaország.
Elképzelhető-e, hogy Weizmann tíz év
alatt ilyen radikálisan változtatta meg
felfogását a cionizmus végecéljáról? Hi-
szén az egyértelmű volna a teljes pá-
fordulással?
Nem. Nem Weizmann változott meg,
de megváltoztak a viszonyok, megvá-
ltoztak az angol politika efemer szem-
pontjai és Weizmann ezeknek a meg-
változott körülményeknek hangján szól
a világhoz. Weizmann realpolitikus, aki
a tények vaskényszerűsége előtt meg-
hajlik.

Önkéntelenül Cavour jut eszembe, a
nagy realista, aki megteremtette az
olasz egységet. Cavour az olasz nép
gyalázatának tekintette a *villafrancai
béket*, amelyet a gyáva és határozatlan
szövetséges, III. Napoleon erőszakolt rá
Piemontra. E béke miatt vesztett össze
királyával és mondott le a miniszter-
elnökségről. Mégis, mikor néhány hó-
nap mulva ismét átveszi a kormányt és
szüksége van III. Napoleonra, ezt írja
a francia császárnak: „Áldott legyen a
villafrancai béke” és úgy tesz, mintha
ő volna legjobban megelégedve ezzel a
békevel. Közben szüntelenül azon töri a
fejét, hogyan boríthatná azt fel.

Garibaldihoz való viszonya ugyanezt
a politikai iskolát tükrözteti. Cavour,
aki hatvanéven át minden gondolatá-
val és idegszállával az olasz egység esz-
méjéért harcolt, hivatalosan, Európa szí-
ne előtt minden közöséget megtagad
Garibaldival, az olasz szabadság legén-
dás és felelőtlen hősevel, sőt egyizben
le is akarja tartóztatni, de titokban
örül győzelmének s az alkalmas pill-
anatban elküldi a piemonti hajóhadat,
hogy segítsen Garibaldinak Nápolyt el-
foglalni. Sokszor kiáltotta a türelmetlen
olasz ifjúság Cavour felé, hogy áruló
és Garibaldi élete végéig forrón gyű-
lölte őt, mégis ma egész Olaszország
osztatlan hődólatá övezi emlékét, mint
a legnagyobb politikusét, aki bölcsessé-
gével és higgadtságával megteremtette
Olaszországot.

A legnagyobb áldozat amit politikus
és államférfi népe érdekében hozhat,
ha erőszakot követ el önmagán és lá-
zongó hite és meggyőződése ellenére
meghajlik a realitások kényszerére előtt.
*Mindig könnyű volt a Garibaldinak,
a felelőtlen hősöknek és mindig nehéz
volt a Cavouroknak*, akik magukon ér-
zik a felelősséget egy egész nép sorsá-
ért és ezért gyakran mást kell monda-
niuk, mint amit hisznek és mást kell
tenniük, mint amit szívük forró vágya
diktál. *Ők az igazi hősök*, mert nekik
csak a történelem szolgált igazságot,
életükben azonban vállalniuk kell a
megalkuvás és gyávaság ódiáját.

Cavour a realitások vasfala előtt áll-
ván, azt mondotta: „áldott legyen a

villafrancai béke”, miközben szívében
átkozta és Weizmann ugyanezen reali-
tások előtt binacionális Palesztináról
beszél, miközben — szentül hiszem —
telke a Herzl által megálmodott Juden-
staat felé repes. Milyen nehéz is a
Weizmann szerepe és milyen könnyű
azoké, akik őt szidják.

Nem tudom és nem akarom másként
értelmezni Weizmann berlini kijelenté-
seit s a zsidó ifjúságnak is így kell fel-
tekintenie a cionista mozgalom vezéré-
re. De az ifjúságnak tudnia kell még va-
lamit. *A politikai realitások nem vál-
tozhatatlanok, sőt ellenkezőleg, legben-
sőbb lényegük az, hogy folyton változ-
nak, alakulnak*. Ami a politikában ma
lehetetlen, az holnap már lehetséges,
sőt magától értetődő. *Egy öntudatos,
életerős nép maga alakítja és teremti
meg politikája realitásait*. Ha a zsidó
népben és főleg az ifjúságban lesz ele-
gendő erő és hit a munkára és küzde-
lemre Erec Jiszraelért, ha karunk egy
pillanatra sem fog ellankadni és szí-
vünk egy percre sem fog csüggedni,
akkor holnap talán másképp fog beszélni
a mi vezérünk, Weizmann, vagy aki
utána következik. Mert akkor mások
lesznek a realitások.

Az elmúlt év nemcsak világreálcióh-
ban hozott keserves csalódásokat a zsi-
dóságnak, de nem kisebb mértékben
belpolitikai vonatkozásokban is. Ugy-
szólván az egész év folyamán hangos
volt az ország az antiszemita excessus-
soktól, amelyek több esetben tragikus
formákat és méreteket öltöttek. Fájdal-
munkat és elkeseredésünket fokozta az
a körülmény, hogy mindez a Maniu-
kormány uralma alatt történt, ama
kormány alatt, amelynek működése elő-
ly nagy reménységgel tekintett nem-
csak a zsidóság, de az egész demokrá-
tikus közvélemény. Ismét szegényebbek
lettünk egy illúzióval, amivel szemben
sovány vigasz, hogy gazdagabbak let-
tünk egy tapasztalattal. Hiszen tapaszt-
alatokban nincs még egy olyan gazdag
népe a világnak, mint mi. Igaz, hogy a
történelem folyamán csak nagyon rit-
kán vontuk le a bő tapasztalatokból
folyó logikus konzekvenciákat. Ha a
legutóbbi szomorú események azt fog-
ják eredményezni, hogy okulni fogunk
belőlük, akkor némi megnyugvással
mondhatjuk: *gam zu lotová*, talán ez is
javunkat szolgálta.

Ismét beigazolást nyert a régi tétel,
hogy emberi és népi jogaink megvédé-
sében a magunk erejére és emberségére
vagyunk utalva s mások támogatására
csak olyan mértékben számíthatunk,
amilyen mértékben reális ellenértéket
tudunk adni ezért a segítségért. Reális
politikai erőfaktorrá kell tehát válnunk
ha azt akarjuk, hogy meghallgassák
szavunkat és tiszteletben tartsák jo-
gainkat. Ezt pedig csak úgy érhetjük
el, ha az eddigi szétszakítottság helyé-
be az egység és szervezetség fegyverét
állítjuk. Ha végre erőt veszünk magun-
kon és leküzdve partikuláris szempon-
tainkat, valamennyien meghajlunk a
romániai zsidóság nagy és egyetemes
érdekei előtt.

Ujesztendő küszöbén állunk. A zsidó
lelkek szorongó érzésekkel tekintenek
az ismeretlen holnapok elé és bünbánó
imákkal igyekeznek megnyihitni az
isteni ítélet szigorát. Mit rejt a jövő,
kire mi sors vár? Ezek a kérdések
nyugtalanítják ilyenkor a zsidó szíve-
ket. Pedig a felelet oly egyszerű, oly
közelfekvő. A jövő bennünk van s a
sorsunk saját kezünkbe letéve. A segít-
ségnek is belülről kell jönnie, a zsidó
nép eleven forrásaiból. A mi legszen-
tebb feladatunk öröködni és dolgozni
azon, hogy ezek a források soha ki ne
apadjanak és egyre nagyobb bőséggel
áraszták magukból az áldást és az életet.

Bukarestben Grossman
a közismert hosszú évek óta fennálló Grossman-féle kóser
étterem átköltözködött a **Str. Ilfov 4** szám alá (Casa de depunere háta
mögé, volt Restaurant Cluj) gyönyörű termeivel, kertjével rendelkező helyisé-
geibe Kéri régi nagyrabcsült vendégeinek továbbra is szíves látogatását.

Százhet kampóskeresztes mandátum és a németországi zsidóság

A németországi zsidóság vezetői nyilatkoznak a választások zsidó mérlegéről

Súlyos gondot okoz a németországi zsidóságnak a választások eredménye, de pesszimizmusra nincsen ok

Berlin, szeptember 22. A németországi Reichstag választások, amelyek eredményei elé az egész világ nagy várakozással tekintett, szeptember 14-én lezajlottak. A világbeke és a haladás híveinek nagy meglepetésére, a mult ülészekben csak 12 mandátummal rendelkező nemzeti szocialisták pártja az új Reichstagba 107 mandátummal vonul be és a szociáldemokraták után a birodalmi gyűlés második pártja lesz. Ismeretes, hogy Hitlerék milyen módon akarják a németországi zsidókérdést megoldani és a nemzeti szocialisták nagy előretörése ennek következtében

Einstein professzor szerint nincs ok pesszimizmusra

Einstein nem osztja azt a nagy pesszimizmust, amely a zsidóság egy részét a választások után eltöltötte. Szerinte a hat és félmillió Hitler-szavazó nagy többségét nem vezették zsidóellenes tendenciák, amikor szavazatukat erre a pártra leadták, hanem inkább a nagy gazdasági nyomor és a jövőtől való féltel kergették őket ebbe a táborba. Ő reméli, hogy a németországi általános gazdasági helyzet javulásával el fog oszlanl itt is a köd és ismét a világosság foglalta el helyét. Mindenesetre szükségesnek tartja, hogy a zsidóság kiűződjölje ki sorából a belső ellentéteket, mert csak ha az egész német zsidóság együttesen fog a szép zsidó és emberi célokért dolgozni, remélhető az antiszemita hullám megtörése.

GEORG KARESKI,

a berlini zsidó hitközség elnökének véleménye szerint ma még nem lehet határozott képet alkotni a politikai helyzetéről. A gyakorlati politika tekintetében a mandátumok száma nem döntő. Mindenesetre a 107 nemzeti szocialista mandátum figyelemzető jel a németországi zsidóság számára. Sajnálatos, hogy a német zsidók szeptember 14-ig a helyzet komolyságát nem ismerték fel és vallvonogatással tértek napirendre a figyelemzetetése fölött. És ha már ez a hiba megtörtént, a választások eredményeinek nyomán végre fel kell ismernie a német zsidóságnak azt a veszélyt, amelyben úgy politikai, mint gazdasági tekintetben forog. Egyelőre megnyugtató a centrum és a kormány magatartása, amely elhatározta, hogy továbbra is hivatalban marad, amból arra lehet következtetni, hogy Brüning kancellár nem tartja szükségesnek a választások eredményeképpen a nemzeti szocialistákat a kormányzásba bevonnl, bar betolyásos tényezők ebben az irányban erős tevékenységet fejtenek ki.

Kareski nem titkolja azon aggodalmát, hogy a 107 nemzeti szocialista mandátum, az előbb mondottak dacára, nagy veszélyt jelent a németországi zsidóságra. Mégis tulzottnak tartja a felidézett pánikhangulatot, amely a német zsidóság egy részét elfogta. A helyzet ugyan komoly és fenyegető és ezért össze kell fogniok a zsidóság összes felelős vezetőinek és az idők komolyságához mérten bátran és határozottan kell cselekedniök. Véget kell vetni úgy a struccpolitikának, mint annak a pszichózisnak, amely lélelemmel tölti el a zsidó táborl. Tudomásul kell venni, hogy szeptember 14-én a német politikai életben mélyreható változások történtek. Miután nem remélhető, hogy a közeli hónapokban az általános gazdasági helyzet javulni fog, tartani kell attól, hogy a nemzeti szocialistáknak a hatalom felé való törekvése súlyos komplikációkra fog vezetni a politikai életben. Ezek a komplikációk elsősorban a zsidóság helyzetét veszélyeztetik és ezért az összes erők összetogása parancsoló szükség.

ERNST WALLACH,

a Zentralverein Deutscher Staatsbürger Jüdischen Glaubens alelnöke, két pontban válaszolt a Zs. T. Ü. levelezőjének kérdéseire. Véleménye szerint a választások eredménye kifejezője a három és félmillió munkanélküli és a hárommillió mindennapi kenyéréért aggódo német polgár azon reményének, hogy csak egy radikális felfordulás mentheti meg a jövőjüket. Természetesen a nemzeti

mély aggodalommal tölti el a németországi zsidóságot, amely már eddig is sokat veszített gazdasági pozícióiból.

A választások ilyen kimenetele arra készítette a Zsidó Távirati Ügynökség berlini levelezőjét, hogy felkeresse a németországi zsidóság különböző pártállású és felfogású vezetőit és megkérdezze véleményüket a németországi zsidóság jövője helyzetét illetően.

Az alábbiakban közöljük azokat az érdekes nyilatkozatokat, amelyeket a Zs. T. Ü. tudósítójának kérdéseire az egyes zsidó vezető férfiak tettek.

szocializmus nem a megfelelő gyógyszer a mai betegségre. Azonban a kétségbeesett emberek ezt nem látják és azt hiszik, hogy mindent romba kell dönteniök, ha a helyzetet javítani akar-

Wallach szerint a németországi zsidóság helyzete igen súlyos. A nemzeti szocialisták győzelmé maga után fogja vonni a bojkottot, a személyes üldözést és a megélhetési lehetőségek csökkentését. Mégsem szabad kétségbeesni és a német zsidóságnak hazafias magatartásában ki kell tartania, hogy ezzel is megacölolja mindazokat a rágalmatkat, amelyeket a német zsidóságra szólnak.

DR. BERNHARD KAHN,

a Joint Distribution Komite európai igazgatója és Jewish Agency ekzekutívájának tagja, a hozzáintézett kérdésekre a következőkben felel. A németországi választások eredménye, illetőleg az a körülmény, hogy hat és félmillió német polgár adta le szavazatát a nemzeti szocialistákra, nem teremt a németországi zsidóság politikai és gazdasági helyzetében új nehézségeket, csupán leplezi azokat. Most érthetővé válnak azok a mindinkább megismétlődő panaszok, amelyek arról szólnak, hogy a német zsidókat, különösen a vidéken, az üzleti életben, a társaságban és az állások elnyerésénél tervszerűen hátrébe szorítják. Nem titkolja azon aggodalmát, hogy a zsidók állandó politikai elnyomatását Németországban lehetetlennek tartja. Az a meggyőződése, hogy a fenyegető veszélyt nem lehet csak politikai harcral elhárítani, szükség van egy céltudatos szociálokonomiai munkára,

amely megerősíti és szaporítja a zsidók gazdasági pozícióit.

LEO WOLFF,

a poroszországi zsidó hitközségek szövetségének elnöke, nyilatkozata szerint a választási eredmények Németországnak amugyis nehéz és zavaros politikai helyzetét még jobban összekuszálták. Tagadhatatlan, hogy a nemzeti szocialisták győzelmé súlyos veszélyt jelent a németországi zsidóságra, mert ez a párt zászlóira a legizőbb zsidógyűlölet jelszavait írta. Hitlerék nem szünnek meg azt hirdetni, hogy a háboru kimenetelért, az inflációért és a Young terv eredményeiért egyedül és kizárólag a zsidók felelősek. Mégsem állítható az, hogy a nemzeti szocialisták csak antiszemita állásfoglalásuknak köszönhetik nagy győzelmüket. Ezt inkább annak lehet tulajdonítani, hogy a tartáhatatlan helyzet által kétségbeesésbe kergetett tömegek a nemzeti szocialistákra adott szavazataikkal akartak elégedettségüknek kifejezést adni. A szavazók legtöbbje nem helyezett súlyt a nemzeti szocialisták zsidóellenes magatartására. Mindazonáltal a tulzott optimizmus veszélyes volna, mert ezen párt nagyrésze meggyőződéses és a legvégsőkre is elszánt zsidógyűlölő. Azonban tulzott pesszimizmusra sincs ok. Kötelességünk, mint jó német polgároknak, a nemzeti szocialisták által terjesztett hazugságokat megcáfolni és bebizonyítani, hogy nem vagyunk se jobbak, se rosszabbak, mint keresztény polgártársaink és jogunk van a teljes egyenjogúsításra.

Wolff ezt a pillanatot alkalmasnak tartja annak a kihangsúlyozására, hogy itt az ideje megszüntetni azt a sok ellentétet, amely a zsidókat annyira pártra osztja. A zsidóságon belüli differenciák

A németországi zsidók olyan helyzetben vannak mint a francia zsidók a Dreyfus-per idején

Dr. Hermann Badt, miniszteri tanácsos, a németországi szociáldemokrata párt vezető tagja, válaszában kifejti, hogy a németországi zsidók most ugyan abban a helyzetben vannak, mint a franciaországi zsidók voltak a Dreyfus-affér idején. Máról-holnapra fel kellett ismerniök helyzetük labilitását, amelyet a gondolkodni nem tudó nagy többség

Csunya fogkő

eltorzítja a legszebb arcot. Kellemetlen szájszag visszafogja a szót. Mindkét szépséghibát alaposan el lehet tüntetni a pompás, üdítő Chlorodont-fogpaszta esetleg még egyszeri használatával. A fogak rövid használat után gyönyörű elefántcsontszinben ragyognak, különösen ha a tisztításhoz a külön erre a célra készített fogazatos törtéjű Chlorodont-fogkefével használjuk. A fogak közl szorult rothadó ételmaradékok, amelyek a kellemetlen szájszagot okozzák, ezzel a fogkefével alaposan eltávolíthatók. Tegyen kísérletet egy tubus fogpaszttal. Chlorodont-fogpaszta, -fogkefe és -szájvíz mindenütt kapható. Csak kék-fehér-zöld színű csomagolásban és „Chlorodont“ felirattal valódi.

nem olyan lényegesek, hogy a közös veszély pillanatában ne felejthetnék el azokat és meg ne alkossák a zsidóság egységfrontját.

ALFRÉD KLEE,

a berlini zsidó hitközség alelnöke és a zsidó néppárt vezére úgy véli, hogy a németországi Reichstag választások eredménye új helyzet elé állította a németországi zsidóságot. Habár a helyzet súlyos, mégsem tudja megérteni egyes körök csüggedését. A 107 nemzeti szocialista mandátummal szemben áll a szociáldemokrata párt erős szervezete, amely az összes marxistaellenes pártok felvonulása dacára is megállotta helyét. Ebben a pártban számos értékes zsidó is van és ez volt az egyedüli párt, amely zsidókat olyan helyen is jelölt, ahol megválasztások biztosítva volt.

A zsidóknak, bármily fenyegető is a helyzet, nem szabad elesüggedniök. Ez a nép a világtörténelem során már annyit mindenen ment keresztül, hogy ezt a mai szituációt sem szabad tultrávikusan felfogni. A faraoók és az indiai vizikók ideje sokkal súlyosabb volt és mégis túlélték azt. Minden elsősorban önmagunktól függ. Végre meg kell szerveznünk az antiszemitizmus elleni politikai és gazdasági védekezést és ebbe kell vonni az egész zsidóságot annak minden meglévő szervezetét tehát a hitközségeket is. Itt az ideje, hogy minden kiesinyes szempontot félretegyünk és megteremtjük a németországi zsidóság egységes szervezetét. Mint zsidó, mondja Klee, optimista és mintcionista tudja, hogy mit jelent a galutsors. Tovább kell dolgozni és nem szabad kétségbeesni.

oly biztosnak vélt. Végre talán a német zsidók többsége is rá fog jónai arra, hogy a németországi zsidókérdés az egész világ zsidóproblémájának csak egy része. Ezt az egységes kérdést csak egységesen lehet megoldani.

Dr. Badt szerint az antiszemitizmus ellen eredményesen csak egy demokratikus alapokon felépült és az egész német zsidóságot felölő országos szervezet küzdhet. Az apollogetikus felvilágosító és védekező munka helyébe, a pozitív zsidó alkotásnak kell lépniök. Nincsen ok semmi idegességre, nem tenyegetik a német zsidóságot sem pogromok, sem állampolgári jogaiknak elkobzása. Az államhatalom eszközei teljesen elegendők, hogy az alkotmány erőszakos megsértésére irányuló minden kísérletet csirájában elfojtsanak. A zsidóság sok ezer éves történetében már számos nehéz helyzetet át és most is erősnél kell lenni.

Székely Sándor

Satu-Mare — Wien

az ország egyik legnagyobb bördiszmüarugyára cluj-i birományi lerakatiba

D'or ila'szertárba

Calea Reg. Ferdinand (volt Wes-elényi u.) 13

megérkeztek a le ujjabb ujdonságok. — Ridikülök, Nécessaire-ek, Aktatáskák Utiböröndök

Az idej

rádiopiac

szenzációja :

a 3+1 csöves hálózati váltóáramu

STANDARD

3-a

12 havi részletre kapható mindenütt !!

A
hogy Né

Párizs, szeptemb
rati iroda genii tu
politikai főbizott
fizkor kezdődött ü
ában Briand és Za
választottak a néme
égi előterjesztései

a ma

A macedo-
gyűlést aka

Bucuresti—Buk
Az Uj Kelet tud
Patriei nevü haza
nögött főleg libe
politikusk huzód
lélelőttre gyűlést
nek napirendjén a
ok és a cadrilate
önisták sorsának
Az ellenzéki sajtó
solatosan az utól
nada a kormány
nemzeti paraszpa
gár lakosságot el
datelepitett kol
Minthogy az A
és a macedo-romá
rető letartóztatás
szült atmoszféra
örül, attól tartot

A Dib
kere

Mind a két

Cluj—Kolozsvar

Az Uj Kelet tu
vár gazdasági él
szenzációja van.
több krízis ma a
Dibella kötöttarug
legnagyobb trikot
zetésképtelenséget
rendkívül szolid
közismert és a le
den nehézség nélk
gazdasági válság
hogy különböző
és dubiózáz vált
rendkívül érzéken
vedett. A gyár pil
hez hozzájárult
trikotázs üzem eg
árakkal dolgoztak
nagyszabású árles
ritette. Egy hétt
kolozsvári bank
a Bergner-cég ing
következményeké
kezték az összes t
megindult szanál
vezettek sikerre és
kénytelen volt ma
képtelenséget.
A fizetésképtele

Aki jót és
akar vásárol
habozik, har
denütt kéri é

A magyar nyelv használata miatt újra parázs vita volt a városi tanács ülésén

A költségvetési vita során Dr. Marton Ernő alpolgármester kérte a zsidó kórház szubvencióját továbbra is hagyják meg

Cluj—Kolozsvár, szeptember 22. Hétfőn délelőtt tíz óra helyett háromnegyed tizenkettőkor nyitotta meg dr. Minali polgármester Kolozsvár város eddig már kétféle felebeszakított közgyűlését. Előzőleg ugyanis a nemzeti-parasztpárt és a román blokk között egyezkedési tárgyalások folytak a magyar nyelv használatához való hozzájárulásról, miután a magyar tanács tagok kijelentették, hogy csak akkor szavazzák meg a költségvetést, ha biztosítják az anyanyelv használatát. A megegyezés azonban nem jött létre és így a délelőtti közgyűlés mindvégig a magyar nyelv használat körüli viták és botrányok töltötték ki.

A román blokk deklarációja a magyar nyelvhasználatról

A megnyitó után Vasiu lelkész előterjeszti a költségvetési bizottság jelentését. Catuneanu professzor emelkedett ezután szóhoz, aki többek között a következőket mondotta:

— Pénteken este a városi közgyűlésen olyan események játszódtak le, amelyekhez a román blokk kötelességének érzi, hogy hozzászóljon. Arról volt szó, hogy egyesek más nyelvet akarnak használni a tanácsban, mint a román. Kijelentem, hogy a román blokk ezt nem engedi meg. Az alkotmány 126-ik szakasza azt mondja, hogy a román állam hivatalos nyelve a román. És miután Kolozsvár városa is Romániához tartozik, mint közigazgatási hatóság, ennek közgyűlésén is csak románul lehet beszélni. Egyesek hivatkoztak a lokális autonómira, az autonómia azonban mindenütt csak arra ad jogot, hogy annak birtokosai a helyi érdekek előmozdítására megfelelő intézkedéseket tehesenek, de semmiképpen sem jelenti azt, hogy figyelmen kívül hagyhatják az állam nyelvét. Azok, akik mégis ezt akarják, azt a látszatot keltik, mintha Románia nem volna egységes nemzeti állam, hanem különböző nemzetiségek és autonómiák összefoglalója. Ez azonban nem igaz, mert az ország túlnyomó többsége román nemzetiségű. Közigazgatásilag sem lehet a magyar nyelvet használni és ha a magyarok mégis ezt kérik, akkor privilégiumot kérnek, privilégiumokhoz pedig külön törvény kell. Várják meg a magyarok, amíg ez a kisebbségi törvény meg lesz és akkor egészen más lesz a jogi helyzet. Addig azonban nincs joguk ránk oktrojálni sem a magyar, sem más idegen nyelvet a tárgyalásokon.

Kéri a polgármestert, hogy mint a város arra hivatott vezetője, biztosítsa a román nyelv kizárólagosságát és a tanács békéjét, mert különben a blokk folytatni fogja eddigi magatartását.

Dr. Socol Aurel válaszul Catuneanu deklarációjára. Meg van róla győződve, hogy nem a román nép presztizséről van szó, hanem arról a tényről, hogy egy kisebbségi csoport képviselői részben nem beszélnek a román nyelvet. Ezért nem lehet őket kizárni a tanács munkáiból, amikor Kolozsvár lakosságának legalább fele ma is magyar anyanyelvű. De különben is tizenegy év városi gyűlési gyakorlata szentesítette a magyar nyelv használatát.

Candrea Vasile dr. liberális tanácsnok közben éles vitába keveredik dr. Pop Jonellel, amelybe dr. Hatiegan Emil is beleszól, aki a következőket kiáltotta dr. Candrea felé:

— Akinek vaj van a fején, ne menjen a napra.

A zsidó kórház szubvenciója

Dr. Hatiegan Emil, dr. Bornemissa és dr. Pop Valér hozzászólásai után dr.

Jöjjön el mindenki

szept. 28-án d. u. 3—6-ig, szept. 29-én és 30-án d. e. 8—12 és d. u. 3—6-ig Clujban a str. Cogălniceanu (v. Parkas u.) 7 szám alá a KAC helyiségébe, hol meggyőződhet arról, hogy miként lehet havonta 8000 lej keresni a „RECORD” kötőgéppel (Medias). Ugyanott rendeléseket is felvesszünk.

Marton Ernő emelkedett szólásra és kérte, hogy a Zsidó kórház részére előirányzott évi százezer lejt, amely igazán minimális összeg egy ilyen nagyjelentőségű szociális intézmény számára, a város nehéz anyagi helyzetére való tekintettel is hagyják meg és akkor a tanács zsidó tagjai megszavazzák a költségvetést.

Schwartz Jakob általánosságban foglalkozott a költségvetéssel és arra a konklúzióra jutott, hogy a deficit nemcsak a tulkiadások miatt állott elő, hanem főképpen azért, mert a város vagyona nem hajnt annyi jövedelmet, amennyit ki lehetne hozni belőle. Ha a ráfizetéssel dolgozó, vagy hasznot nem hajtó üzemeket a város bérbeadná, ak-

kor könnyen fedezni lehetne egy százmillió költséget, anélkül, hogy újabb terheket kellene rárakni a polgárságra.

Kitör a vihar

Ezután dr. János Gáspár magyarpárti tanácsos szólalt fel román nyelven. Miután — mondotta — egyes tanácsosok azt állítják, hogy mi magyarok provokáljuk a románságot, amikor egyesek közülünk magyarul akarnak beszélni, én román felszólalással demonstrálni akarom, hogy az illetők nem ismerik a mi intencióinkat. Én tudok románul és szívesen beszélek románul. De ez nem akadályoz meg abban, hogy leszögezzem a magyar csoport álláspontját, hogy semmiéle vonatkozásban

ISKOLAI

Tankönyvek, füzetek, írószerek, táskák legolcsóbban

kaphatók Király János könyvkereskedésében Cluj, Főter 15. Plébánia épület

nem mondunk le anyanyelvünk használatának jogáról. Ezzel azonban nem akarjuk provokálni a román népet, amellyel a legjobb testvériségben akarunk élni. (Taps a román blokk oldalán is.)

Dr. Zágonyi István akart ezután hozzászólni a költségvetéshez. De alig ejtette ki az első szavakat magyarul, a román blokk tagjai a padokat kezdték verdesni, dörömbölni, tulkiabálták a szónokot, a karzatról pedig fűtők és lenyegtetések süvítették bele a zűrzavart. A többségi pártok is hangosan tiltakoztak a román blokk újabb terrorisztikus fellépése ellen. Végül is dr. Mihali Tivadar a költségvetés vitáját befejezettnek jelentette ki.

Chilében is diadalmaskodik a forradalom

Newyork, szeptember 22. A lapoknak jelentik a chilei határról, hogy Chilében a forradalmi mozgalom elhatalmasodóban van. A forradalmárok több helyen hatalmukba kerítették a középületeket és átvették a közigazgatást.

A kormány csapatokat küld a forradalmárok ellen. Ugy hírlik, hogy néhány csapatot megtagadta a telkelők ellen vonulást. Az országban a helyzet zavaros.

Az Egyesült Államokban akkreditált

chilei követ e hírekkel kapcsolatban kommunikált tett közzé a lapokban, melyben közli a nyilvánossággal, hogy a forradalmi mozgalom Chilében meggyűlölt és az országban most már mindenütt helyreállt a rend és nyugalom.

Porráégett az ország egyik legnagyobb malma

Leégett a „Dunarca” gőzmalom — A kár meghaladja a harminc millió lejt

Bucuresti—Bukarest, szeptember 22. (Az Uj Kelet tudósítójától). A Bukaresttel szomszédos Oltenita községben hatalmas tüzvész pusztított az elmúlt éjszaka. Kevéssel éjfél után kigyulladt a Dunarea nevű gőzmalom, az ország egyik legnagyobb ilyen termé-

szeti vállalkozásának négyemeletes épülete. Bukarestből kértek segítséget, mire azonban a tüzoltók kivonultak, már nem lehetett megmenteni a hatalmas épületet, amely földig égett. A malomban hatvan vagon buza, tíz vagon liszt égett oda. A kár több mint

harmincmillió lejt tesz ki. A katasztrófa folytán mintegy ötszáz ember maradt kenyér nélkül.

A Dunarea Calmanovici és Scheipel tulajdonát képezte. Valószínűnek tartják, hogy a tüzet rövidzárlat okozta.

Diktatura, liberális kormány, vagy koncentráció

Egy befolyásos nemzeti-parasztpárti politikus nyilatkozata a politikai helyzetről és a kormányutódlás három lehetőségéről

Bucuresti—Bukarest, szeptember 22. (Az Uj Kelet tudósítójától). Az Adeverul ma délutáni számában egy Maniuhoz közelálló nemzeti-parasztpárti politikus nyilatkozatát közli a politikai helyzetről.

— Teljesen téves az a beállítás — mondotta a nyilatkozó —, hogy Maniu ragaszkodik a hatalomhoz. A miniszterelnök már háromszor benyújtotta lemondását, de egyszer sem fogadták el. Nincs kizárva, hogy negyedszer is be fogja nyújtani, de ezáltal visszavonhatatlanul. A helyzet meglehetősen súlyos és komplikált és ilyen körülmények között kormányozni nem olyan kellemes dolog, hogy a miniszterelnök ahhoz ragaszkodjék.

A kormányutódlásra a nemzeti-parasztpárti politikus kijelentette, hogy három lehetőség van: diktatura, liberális kormány, vagy koncentráció. Az első az uralkodó kategórikus kijelentései után nem látszik aktuálisnak. A második megoldás azért nehéz, mert ebben az esetben fel kellene oszlatni a parlamentet, amire kevés kilátás van. Maradna tehát a harmadik lehetőség: a koncentráció. Ez látszik a legvalószínűbbnek. Maniu azonban sohasem fogja hozzájárulását adni, hogy Mihalache, vagy Junian legyen egy ilyen kormány elnöke, mert ez a pártgyűlést veszélyeztetné. Egyedül Titulescunak vannak kilátásai arra, hogy olyan koncentrációs kormányt alakíthasson, amely a jelenlegi parlament támogatását élvezné.

A liberálisok körében meglehetősen nyugtalansággal figyelik Argetoianu legújabb orientációját. Argetoianu kijelentette, hogy ha nem fog fellépni a liberális párt ellen, nem is fogja azt támogatni. Az ő koncepciója homlokegyenest ellenkezik a Bratianu Vintiláéétól. Argetoianu példának

okáért a vasut koncesszionálásának híve, amiről Vintila hallani sem akar. Argetoianu állítólag tárgyalásokat kezdett egy amerikai pénzeszoporttal arra vonatkozólag, hogy egyes ország részében elektrifikálják a vasutat és 15—20 nap múlva konkrét ajánlattal fog a kormány elé járulni.

Négy miniszter dolgozik a hitelválság megszüntetését célzó törvényjavaslatokon

Bucuresti—Bukarest, szeptember 22. (Az Uj Kelet tudósítójától). Majdnem két hónapja már annak, hogy a kormány két tagja, Madgearu és Manoiulescu miniszterek két referátumot készítettek az ország gazdasági helyzetéről és azokról a módokról, amelyek segítségével javítani remélnék a mezőgazdasági válságon. Egyik legutóbbi minisztertáncson végre intézkedés történt konkrét irányban is. Madgearu, Manoiulescu, Mihalache és Gafencu miniszterektől bizottságot küldtek ki annak tanulmányozására, hogy miképpen lehet a két miniszter által tett javaslatokat a gyakorlatban alkalmazni.

A bizottság a napokban ült össze és a feldolgozásra váró anyagot a következőképpen osztotta fel tagjai között: A parasztság adósságainak konvertálásának kérdését, valamint az ezzel kapcsolatban álló törvényjavaslatokat

a Falusi Jelzalogpénztár, a Városi és Falusi Jelzaloghitelintézet működésének módosításáról Manoiulescu vállalta. A gabonahitelekre vonatkozó javaslatot Madgearu és Manoiulescu készítik elő. Az uszarakamat elleni törvényt Junian miniszter és Gafencu államtitkár fogja megcsinálni. Végül a különböző anyagi eszközök előteremtésére vonatkozó javaslatokon Madgearu dolgozik.

Manoiulescu miniszter, hogy a rábizott munkát elvégezhesse, több albizottságot állított össze, amelyek az ő személyes irányítása mellett dolgoznak ki az általa vállalt javaslatokat, különösen a bonyolult konvertálási tervezetét úgy pénzügyi és gazdasági, mint jogászai szempontból. A készülő javaslatok lényegét azok az alapelvek fogják képezni, amelyeket Manoiulescu ismert referátumában már lefektetett.

Nőlegyek és férfiak! Szép és tartós hajszínt csakis a „HENOL” vagy „HENNE ROYALE” hajfestőszer által érhetnek el

zaadás
ek által

COFAR

hang-

N

KONSTRUKCIÓ

elyére kinevezett gör

rariu urral is volt ró

A község végén lakik

en, közel templomához

tikus Rembrandt-lejű

ldovai Vasuiból szárm

egy év óta lelkipász

en. A szamosmegyei

ben, utoljára a tor

ran volt állásban.

otta egészen magától

gtermészetesebb han

nttem ide, hogy Isten

Es azt mondom, nem

om, hogy hűveimet a

ben neveljem, hanem

amelyben működöm.

eretet szellemét. Két

itt és igyekszem a

veimmel való magán

lelkek megnyugvását

űspök ur is azért kül

tek, együtt dolgoztok

e, hogy eilenségként

— kérdem nem egy

ukból pedig látom,

lőködés, itt általános

nép nyomora miatt

hogy egy-egy zsidó

ra pénzt a románnak,

általánosítani. Ezt a

k nagyon jól tudja

az antiszemita izga

i, de a gyűlölet, ugy

En magam nem típ

ponként az iskolau

dek és politizálgassa

ihenés és vallási el

gy papnak beszélni
mélyéről a hangnak
ak, akik csak a szív
jutnak az ajkakra.
(sz. l.)

HIREK

As Uj Kelet az egyetemes erdelyi és bansági zsidóság napilapja.
 Főszerkesztő: Dr. Marton Ernő
 Felelős szerkesztő: Jánbor Ferenc
 Bukaresti szerkesztőség:
 Hátszegi Ernő, Hotel Imperial
 Cikkeink utánnomását csak a forrás megjelölésével engedjük meg

A sófár szava

Ros-hasanah! Képzletben odaülök az idők országútjára... A régi esztendő utolsókat csapkod fáradt, nehéz szárnyával... Az új esztendő friss, erőteljes szárnyalással zug felénk. Ránézünk. Kérdezzük és verjük a mellünket: Osannu!

Egy ébresztő kürt sikolt végig mindenütt, ahol újév napján, jövők küszöbén emlékeznek a múltakról.

Egységes és oszthatatlan zsidó múlt ról. Amely miénk és mindnyájunké. És ez a kürt is mindnyájunké: az a kürt egy és ugyanannak a zsidóságnak lelkéből harsog fel.

Es a kürt rivallja: egyikek vagytok szenvedésben és örömben. Egyek vagytok jogokban és jogtalanságokban. Egy népek, egy nemzetnek fiai vagytok mindannyian. Mi választ el tehát benneteket?

Es a kürt felel:

Az én hangom mindig egységes táborban harsogott. Én az egy és ugyanazt a zsidóságot hirdetem. És amíg minden zsidó az én szavammal hívődik az emlékezés napján, addig minden zsidó egy sorsközösségbe tartozik. És aki mást mond: szívében árulás gondolatát hordozza.

A romániai zsidóság táborának egyes — szerencsére kicsiny — rétegei még ma is a széthúzás áldatlan dáfkepolitikáját üzik. A borsai lángok is jók voltak arra, hogy éketverő fegyvereiket feltűszessék. Ők nem értik, nem akarják megérteni a szóvár sikoltó szavát.

Pedig addig, amíg minden zsidó réteg fel nem ismeri a tökéletes egység megteremtésének égető szükségességét, addig hiába kívánunk boldog újévet Románia zsidó népének.

Pedig ráférne már. Hiszen nálunk jobban talán senki nem bűnhődte már meg a múltat és a jövőndőt.

Danzig Hillél

Lapunk legközelebbi száma a közbe eső ünnepek miatt péntek reggel a rendes időben jelenik meg.

Orvosi hír. Dr. Goldenberg Pál. idegyógyász, szanatóriumi főorvos külföldi tanulmányutjáról és a szakkongresszusról hazatért és a rendelkezéseit ismét megkezdte Calea Reg. Ferdinand (volt Ferenc József ut) 46.

A Zsidó Kórházegyesület építkezései. Mint értesülünk, a kolozsvári Zsidó Kórházegyesület kibővítésére kiírt pályázat teljes eredménnyel járt, amennyiben az összes helybéli építésszek és számos vidéki cég részt vesz a pályázaton, ami természetesen is, mert egy több millió építkezés a mostani építkezésekben szegény időben minden építésszek ambició nála. A Kórházegyesület igazgatósága felkér bennünket annak közlésére, hogy a beérkezett pályázatokat folyó hó 26-án pénteken délelőtt nyilvánosan nyitják fel az egyesület irodahelyiségében (Str. Jasilor 16.), mely alkalomhoz a vezetőség a pályázókat szívesen látja. A pályázatok felnyitása után a legrövidebb időn belül megtörténik a munkák odaítélése, úgy, hogy az ujonnan emelendő épületek az építkezési szezon végére fedél alá kerülhetnek.

Hajfestés

KOMOL párizsi hajfestőszer 18 természetes színárnyalatban létezik. Ezzel őszülő haját 15 perc alatt a legnagyobb biztonsággal az eredeti színére festheti vissza. Kérje a „KOMOL“-t az Ön fodrászánál. Vezetékes képviselő: ORADEA, Str. Delavrancea 28. I., ahonnan díjtalan prospektust kaphat.

„ECHO”
 Viseljen cipőt.
 Jó divatos és olcsó.
 Talphavesett Szabott árak
 Minden jobb üzletben kapható

Borsán megalakult a tüzkárosultak szövetkezete

Borsa, szeptember 22. Vasárnap délelőtt megalakult Borsán a tüzkárosultak szövetkezete. Az alakuló gyűlésen Kolozsvárról a segélybizottság elnöke, dr. Fischer József kamarai képviselő is megjelent, aki ismertette a központi bizottság javaslatát, amely szerint a kárvallottak szövetkezetet alakítanak és időmóritve minden segínyt és támogatást, együttes erővel végezzék el a felépítés munkáját.

A javaslatot a kárvallottak egyhangulag magukévá tették és így sor került a dr. Egnichel József által kidolgozott alapszabályoknak elfogadására és alakuló formalításoknak elintézésére. Az alakuló gyűlésen jelen volt egy kiküldött szövetkezeti inspektor is, aki közölte, hogy a kormány és a Szövetkezeti Központ minden lehető támogatást meg fog adni.

A károsultak kivétel nélkül siettek a szövetkezetbe való belépésre, a mely a zsidó ünnepek után azonnal meg is fogja kezdeni működését.

A technikai okokból kimaradt üdvözlésváltásokat jomkipuri számunkban fogjuk közölni.

Helyreigazítás. Az Uj Kelet pénteki számában eszorg-ügyben megjelent héber felhívással kapcsolatban, Müller Antal főrabbi ur közli velünk, hogy a nevében megjelent felhívás közönséges misztifikáció, annak közlése ö felhatalmazást senkinek nem adott és az az egyén, aki a hirdetőment az Uj Kelethez eljuttatta, visszaél a főrabbi ur nevével. Minthogy a fentebbiekből kiderül, hogy a főrabbi ur nevével visszaélés történt, a magunk részéről a főrabbi ur iránt érzett nagyrabecsülésből sajnáljuk, hogy a hirdetőment megjelenhet.

GYERMEKGYLKOSSÁG BÜNTETTE MIATT ESKÜVŐJÉRŐL A FOGHÁZBA SZÁLLÍTOTTAK EGY FIATAL ASSZONYT. Nagykanizsáról jelentik: Berta József fiatal rigácsi gazda szerdán tartotta esküvőjét Tomasius Róza tizennyolcéves rigácsi leánnyal. A polgári esküvő után, amikor a templomba akartak menni, a csendőrzárőr őrizetbe vette a fiatal asszonyt gyermekölés büntetése címén. A fiatal menyecske beismerte, hogy gyermeknek adott életet és az újszülöttet szegényében elásta. Az asszonyt bekísérték a nagykanizsai ügyészség fogházába, férje azonban felkereste az ügyészség vezetőjét és addig rimázkodott, amíg az ügyész megengedte, hogy az esketési szertartást megtarthassák. Éjjel tizenegy órakor két szuronyos fogházőr vitte át a fiatal asszonyt a fogházból Rigács községbe, ahol éjfélkor a plébános összeeskette a fiatal párt, majd az esketési szertartás után a menyecskét visszazsárolták a nagykanizsai ügyészség fogházába.

— UJABB BONYODALMAK AZ ANDREE-EXPEDICIO KÖRÜL. Stockholmból jelentik: Az Andree-expedició tagjainak földi maradványait vizsgálat tárgyává tették és a vizsgálat szenzációs eredménnyel járt. Kétségtelenül megállapították, hogy sem Andree, sem pedig Frenkel csontváza nincs a hazaszállított hamvak között. A csontváz, amelyet Frenkel csontvázának tartottak, olyan férfi lehetett, aki legalább huszonöt évvel volt idősebb nála. A fej pedig, amely után Andreet agnoszkáltak, állítólag egy huszonnégy év körüli fiatalember feje, úgy, hogy semmi esetre sem lehet Andree-ról szó.

Panflavin-
 PASZTILLA
 a légzőszerveinek fertőzéses megbetegedéseitől

A toroküreg az utja a légzőszervek megbetegedésének. Ha fertőzéstől óvakodni akar, úgy szedje az orvosilag elismert Panflavin pasztillát.

A temesvári Dura-Müvek Rt. átköltözik a Turul cipőgyár volt helyiségeibe. Mint ismeretes, még a múlt év folyamán egyesült a temesvári Dura Elektrotechnikai és Műszaki vállalat az itteni Lumina Első Román Csillár- és Fémáru gyár Részvénytársasággal Dura Müvek R. T. néven. A megnagyobbított és kibővült Dura-Müvek Rt. a közel-múltban kibérelte a Turul Cipőgyár Rt. gyári és irodai helyiségeinek egy részét, minek következtében már ide, a régi gyár- és irodahelyiséggel szemben, Buziásu ut 15. szám alá át is telepítette az egyesült gyárak üzemeit és igazgatósági irodáit. — A Dura-Müvek igazgatósága a két, országszerte közismert üzem egyesítésével különösen azt tartotta szemelőtt, hogy az üzemek racionalizálása folytán megtakarított üzem-költségek mellett, vásárlói a két gyár produktumait zseblámpa- és rádióelemet, csillárókat és mindegyik más világítótestet, ha lehet még szebb és jobb kivitelben, sokkal olcsóbb és előnyösebb árban szerezhessék be.

Tisztaság és DIANA
 sózborszesz MEGÓV bajtót, befegségétől

— Agyvértódlás, szívszorogás, nehéz légzés, félelemérzés, idegesség, migrén, lehangoltság, álmatlanság a természetes Ferenc József keserűviz használata által rövidesen megszüntethetők. Tudományos megállapítások megerősítik, hogy a Ferenc József víz a makacs székszorulás mindenféle jelenségeinél a legjobb szolgálatot teszi. A Ferenc József keserűviz kapható gyógyszerárakban, drogériákban és fűszerüzletekben.

אתרוגים ולובים והדסים
 אינט אמבעסטען איינצוקויפן בייא לייב בער גלאזער וואס האט היער דעם אתרוגים לאגער אין
 Piata Mihai Viteazul No. 30
 אין הויף דיא אתרוגים האט חותני ר אברהם וועדער מסיעט מיר אין טרעסט איינצוקויפט עס ווירד אין ענגרויא עס דעטייל פעקויפט

Színház-Mozi

A MAGYAR SZÍNHÁZ MOZI-MŰSORA
 Kedden 3, 5, 7 és este 9 órakor: „Az aranykaraván”.
 Szerdán 3, 5, 7 és este 9 órakor: „Az aranykaraván”.
 Csütörtökön 3, 5, 7 és este 9 órakor premiere: „A napésókolta leány”. Hangos, éneklő és németül beszélő regényes történet 8 felvonásban. A főszerepekben: Bánky Vilma és Josef Schildkraut. Helyárak: 30, 20 és 10 lej.
 Pénteken 3, 5, 7 és este 9 órakor: „A napésókolta leány” hangos, éneklő és németül beszélő regényes történet 8 felvonásban. A főszerepekben: Bánky Vilma és Josef Schildkraut. Román és magyar feliratok. Helyárak: 30, 20 és 10 lej.
 Szombaton 3, 5, 7 és este 9 órakor: „A napésókolta leány”.

A Román Opera műsora

Szerda, 1930 szeptember 24: Aida.
 Péntek, 1930 szeptember 26: Mártha.
 Vasárnap, 1930 szeptember 28 (este): Az afrikai nő.

— ELITÉLTÉK EGY KURZUS-BANK VEZETŐIT. Budapestről jelentik: Egy régi bukott kurzusbank vezetői fölött itélkezett a napokban a budapesti törvényszék. Apsay János volt képviselő, dr. Wasek Ernő volt szegedi kormánybizos. Walter Géza és társaik a megbukott Tanító-bank alapítói ültek a vádlottak padján, csalással és hűtlen kezeléssel vádolva. Apsayt másfélévi, WALTERT egyévi és négy hónapi börtönre ítélték. Társaikat felmentették.

Figyelem!

A zárdanceai zsidó-templommal szembenben, Schechter Ábrahám-féle zsidó könyvtárhelyiségben mindenféle imakönyvek, Machszor, stb. magyar és német fordítással, valamint új kiadású és antik könyvek,
TALLESZÉK
 gyári áron. Mzize, Tfilin és más imaszerek en-gros és en-detaill legolcsóbb áron
Schächter Ábrahám Oradea

Művészi perzsaszőnyeg
 szövött gobelin, karamani függöny, külföldi fonalak, szövökellékek legelőnyösebb beszerzési forrása
SCHULHOF EMILNÉ
 Oradea, Str. En, Ciorogaru (Uri-u.) 14

Ha szolid és megbízható
 helyről **LIBAZSIR** szükségletét beszerzeni, írjon akarja vagy kérjen árajánlatot
אברהם קליין KLEIN orth. köser
 zsir és baromfi-osnokokból Oradea, Saguna 6.
 Alapítva 1913
 Szállítás postán és vasuton saját bődönben.

Uj kedvezmény vendéglaknak
 Ezen lap előizetóinek meglegedésére nyújtott **20 %** kedvezményt szobaárainkból **10 %** kedvezményt olcsó ettermi árainkból (menut kivéve) módunkban van az UJ KELET kiadóhivatalával létesített megállapodás alapján kibővíteni
Magyar Kir. Operaház Nemzeti Színház Kamara Színház
 előadásaira szóló mérsékelt áru jegyekkel. Tekintettel a nagy keresletre, kérjük szoba és színházjegy rendelését két-három nappal előbb velünk közölni.
PARK SZÁLLODA
 Buda pest
 szemben a Keleti pályaudvar érkéző oldálával. (Nincs kocsiköltség.)

Kedd, 1930
A ma tot az OSZ Magyaror
 Bécs, szept osztrák mece végződött. A magyar eg után legyözt jobb osztrák zönség várta zelmet, de a dése és tudá akaratot.
 A magyar aki a csapa Mandl és Tur de kitünően sor és a Tit osztrákok kö Wesseli, Rai a bravurosa mig a fiedeze
 A rendkiv lefolyt mérk gyarok vezet kok kerülnek lem azonban Wessely szal köt ki. Még tapsvihara, a szerű összját Turay bomb deni. Az egy pat keril töl kos megszer óriási erőve együttes a k Gschweidl és esnek. Gschw torja a labd lyik most a kok bombáz Amsel és Ma sikertelenség gyar együtte nagyszerű ce a meccs előd dásai közben mérkőzés, ar vezetett.
Haggibbo
 Vasárnap Haggibbor ellenfele az javult Viktó keny, rövid nem konven tékhoz szoko patnak és ig indított ko másrészt a működő véd jutottak kife buka szép l észszzerű lab azonban az fíradhatatlan Babuka (2) tória nagyo eredménye, j jövöltából, g tott. Kieme kapus, ki p nyitotta, hog szemben is centerhalf, és Molnár b abszolút ko lyessége“ fol hibákat köv A közönség sitette a Ha
 A csapatt gunkat fell arra, hogy l az egyes hel információ s szentmárton megjelent tu tása szerint ul játékosai selkedtek, fa

SPORT

A magyar válogatott legyőzte az osztrák együttest

Magyarország-Ausztria 3:2 (2:1)

Bécs, szeptember 22. A 67-ik magyar-osztrák meccs nem várt eredménnyel végződött. Az általában gyengének hitt magyar együttes hatalmas küzdelem után legyőzte a verhetetlennek hitt legjobb osztrák csapatot. 40.000 főnyi közönség várta és kívánta az osztrák győzelmet, de a magyar játékosok lelkesedése és tudása megtörte ezt a győzelmi akaratot.

A magyar csapatban Amsel védett, aki a csapatnak legjobbja volt, kivülé Mandl és Turai produkáltak elsőrangú, de kitünően működött az egész fedezet-sor és a Titkos-Toldi szárny is. Az osztrákok közül Gschweidit, a veterán Wesseli, Rainer és Tandler hátvédek és a bravurosán védő Hiden váltak ki, míg a fedezet-sor csodát mondott.

A rendkívül izgatott atmoszférában lefolyt mérkőzés első támadását a magyarok vezetik, de csakhamar az osztrákok kerülnek frontba. A magyar védelem azonban résen van. A 27. percben Wessely szabadrugása a felső sarokban köt ki. Még el sem ül a hazai nézők tapsvihara, amikor Auer és Turay nagy szerű összjátékkal leviszik a labdát és Turay bombáját Hiden nem tudja védeni. Az egyenlítés után a magyar csapat kerül fölénybe és a 38. percben Titkos megszerezzi a vezetést. Szünet után óriási erővel fekszik bele az osztrák együttes a küzdelembe. A 10. percben Gschweidit és Amsel összecsapnak és el-esnek. Gschweidit térdében a halóba kórtorja a labdát. Izgalmas versengés folyik most a győztes gólrért. Az osztrákok bombázzák a magyar kaput, de Amsel és Mandl csodákat művelnek. A sikertelenség megtöri a bécsieket, a magyar együttes támadni kezd és Titkos nagyszerű centerét Turai befeljei. Ezzel a mecs eldőlt, a magyar csapat támadásai közben ért véget a grandiózus mérkőzés, amelyet Carraro olasz bíró vezetett.

Haggibbor komb.—Viktória 3:3 (2:2)

Vasárnap Marosludason játszott a Haggibbor kombinált csapata, ahol ellenfele az utóbbi időben erősen feljavult Viktória együttese volt. A keskeny, rövid és erősen göröngyös pálya nem konveniólt a lapos kombinált játékhöz szokott és ezzel kísérletező csapatnak és így szépen elképzelt és megindított kombinációi részben emiatt, másrészt a Viktória határozottan jól működő védelme folytán csak ritkán jutottak kifejezéshez. A csapatban Babuka (2) és Szilágyi lötték. A Viktória nagyon agilisán játszott, minek eredménye, jórészt a Haggibbor kapus jóvoltából, gólokban is kifejezésre jutott. Kiemelendő elsősorban Mezey kapus, ki pár szép védésével bebizonyította, hogy komolyabb ellenfelekkel szemben is megállja a helyét. Kiss centerhalf, továbbá Szatmáry center és Molnár balszélső. Farkas helyi bíró abszolút korrektil, azonban „tuleré-lyessége“ folytán mindkét fél rovására hibákat követve vezette a mérkőzést. A közönség meleg ünneplésben részesítette a Haggibbort.

A csapattal lentjárt vezetőségi tagunkat felkérték a Viktória vezetői arra, hogy lapunkban helyreigazítsuk az egyes helyi lapokban rosszindulatu információ alapján a Vulturul dicsőszentmártoni Nitrogén mérkőzésről megjelent tudósítást. Nevezettek állítása szerint a mérkőzés alatt a Vulturul játékosai abszolút sportszerűen viselkedtek, fairesen játszottak s miután

MÁRTONFFY GYULA
szücs és szörme üzletét

(Azelőtt Mártonffy Testvérek a Cluj, Piața Unirii 20 szám alól Strada Memorandului (Unió-ucca) 6 szám alá helyezte át. Dus választékban áll b. vevőim rendelkezésére a legújabb divat szerint készült szörme-áru raktáram. — Aruim a legjobb minőségű kül- és bel-földi anyagból izléses kivitelben készülnek. — Megrendelések, átalakítások és javítások leggyorsabban, legjobb kivitelben, szolid árak mellett eszközöltetnek.

Saison kezdetére való tekintettel áráimból 20 százalék kedvezményt adok

Mielőtt szörme szükségletét beszerezné, áruimról és azoknak szolid áráiról kérem meggyőződni

Dicsőszentmárton technikai fölényéről szó sem lehetett, mivel a ludasi csapat föltétlenül olyan játékerőt képvisel, semmi szükség nem volt arra, hogy a csapat tagjai durváskodjanak. A sajnálatos baleset egy véletlen összecsapás következménye, ami minden rosszindulat nélkül történt.

Kolozsvár.

KAC—Románia 3:3, (2:1). Barátságos mérkőzés, amelyre mindkét fél vendégjátékosokkal erősítette meg csapatát. A mérkőzés elején a KAC van fölényben és szép kitérésekkel veszélyeztet. A balszárny egyik pompás leütéséből Horváthnak bombalövésével sikerül a vezetőgólt megszereznie. A Románia erősít, de ismét a KAC szerez gólt kornorból, ez azonban ofsajd miatt érvénytelen. Rövidesen a második érvényes gólt is megszerezik a piros-fehérek a center révén. A Románia most rákapcsol és egy perc múlva Istvánffy II. helyzetett labdájára Szatmári már hiába veti magát. A második félidőt hatalmas írámmal kezdi a Románia. Egyre-másra

vezeti a támadásokat, amelyeknek hamarosan eredménye is van: Marosan éles lövése célba ér. Ugy látszik, hogy most kenterben győz a Románia, de az Istvánffyak elhanyagolják a csatársor legjobbját, Székelyt, akinek pedig minden labdaja veszélyt jelent és így eredménytelen az offenzíva. A KAC is ellátogat az ellenfél térfelére és a 28. percben Tunyoghgy nagyszerű lövése a hálóban köt ki. A győzelem már biztosnak látszik, hiszen a KAC van most már inkább frontban. Mégis a Románianak sikerült egy szép akciója és Istvánffy II. 20 méteres szabadrugása a felső sarokban repül. Czinezár Imre jól vezette az egyébként sima, fair játékot.

Nagyvárad.

Corvin (Nagyszalonta)—Crisana 2:2, (1:1). Barátságos.

Temesvár.

Arad—Temesvár válogatott 1:1 (1:0).

Arad.

AMTE—Kinizsi 4:2 (2:1). Steiner (2), Peroli, Bardócz, illetve Lakatos és Lotter a góllövők.

KÖZGAZDASÁG

Rengeteg igazságtalanságot hozott az új uttörvény

A kereskedelmi kamarák szövetsége követeli, hogy az utadót egységesen félszázalékra szállítsa le a kormány

Bucuresti—Bukarest, szeptember 22. (Az Uj Kelet tudósítójától). A kereskedelmi és iparkamarák szövetsége legutóbbi üléséből kifolyólag terjedelmes memorandumot nyújtott át az összes gazdasági szakminisztereknek az uttörvény által életbeléptetett új pótdadók ügyében. A memorandum kifejti, hogy ez az új adónem annyira megterheli az ipart és kereskedelmet, hogy a törvény feltétlenül módosításra szorul. Annak ellenére, hogy a törvény megszavazásakor a miniszter azt a kijelentést tette, hogy az új utadó nem jelenti az egyenesadók fel-emelését, hanem kizárólag a megszüntetett természetbeni szolgáltatásokat helyettesíti, mégis

az ipar és kereskedelem részére megállapított kvóta sokkal magasabb, mint a megszüntetett természetbeni szolgáltatások értéke. Egyes vármegyékben 84—123 százalékkal többet tesz ki az új utadó a régi megváltási összegnél.

Ettől eltekintve is súlyosabban érinti az ipart és kereskedelmet az új közteher, mint a mezőgazdák, mert ez utóbbiak legtöbbje az egyenesadó-alapnál élvezett csökkentések révén nem is esik az utadófizetési kötelezettség alá. Ennek következtében

az a kisjövedelmű kereskedő, vagy iparos, aki eddig néhány száz lej-jel váltotta meg közmunka-kötelezettségét, ma a már amugyis tulmagas egyenesadón felül még

külön 5—10 ezer lejt kénytelen a kincstárnak fizetni.

A nagyjövedelmű adózóknál a 4—7 százalékos utadó, miután az adó alá eső jövedelmüket a mai rendszer sokkal magasabbra teszi a tényleges jövedelemnél, az egyenesadónak közel 50 százalékát teszi ki. A kereskedelmi kamarák szövetsége ennek az igazságtalanságnak a megszüntetésére nem lát más megoldást, mint az utadókvótának a mostani 2—7 százalékról legfeljebb félszázalékra való csökkentését.

A miniszterelnökség mellett működő bizottság 10 ezer lejben állapította meg azt a legmagasabb adóösszeget, amelyet olyan adózótól behajtani lehet, aki csak egyetlen jövedelemfajta után fizet állami adót és 15 ezer lejben annál, aki több jövedelem után fizet egyenes adót. A belügyminiszterium ezt a limitálást megszüntette.

A kamarák szövetsége azt kéri, hogy állítsák vissza az utadómaximumot, de csak 10 ezer lejes formájában.

mert vannak adózók, akiknek több jövedelemfajtája kisebb összegű, mint másnál egyetlen jövedelem.

Sok panaszra ad alkalmat az a tény is, hogy az utadókvóta vármegyénként más és más. Megesett, hogy a szegény megyékben, ahol a kereskedelmi aktivitás is gyengébb, több utadót fizetnek, mint a gazdag és fejlett üzleti életű megyékben.

A kirovási kvóták különbözősége káros megkülönböztetést tesz az azonos jövedelmű adófizetők között,

mert egyiket privilegizált helyzetbe hozza, a másikat nem. Ezt az anomáliát is csak úgy lehet megszüntetni, ha a kvótát egységesen 0.50 százalékra szállítják le.

Végül azt kívánja a memorandum, hogy a részvénytársaságok utadóját az elementáris adóalap után állapítás meg és nem a komplimentáris összegekkel megnagyobbított adózó jóvedelem után.

IZSÁK SALAMON
Első Bánáti Szikvizfejgyár, Szikvizüvegek és Szikviz öltögepek raktára

Egyesült Gép és Fémáru-gyárak R.-t volt dr. Wagner és Társa Budapest romániai képviselője Timisoara, IV. Str. Gen Foch No. 2 Gyárt; Szifonfejeket és hozzávaló alkatrészeket. Elad: Az új egészségügyi törvénynek megfelelő garantált törvényes tiszta 99 százalékos alumínium-szifonfejeket.

Cseh gyártmányú szifon és limonádés üvegeket Vállal: Com lett szikvizgyári berendezéseket.

Legolcsóbb árak! Árjegyzéket kivanaira küld

Apro hirdetések

Szörme bundákat 3500 és szörme gal-lérok 350 lejtol kaphatók, V. Jánky, Fő-tér 22. Udvar.

Egy modern kézimunka a lakás díszé. Vásároljon Fisch Böske kézimunka-szalónjában Cluj, Str. Gh. Baritiu (Malom ucca) 16.

A TACAMUL ezüstáru-gyár ATKÖLTÖZŐTT Str. G. Neculcea Nr. 6 alá (volt Kornis ucca Renner palota mellett).

Elektromossági Részvénytársaság el-adási osztályának leépített vezetője bank- vagy készpénzgaranciával önálló jltigére állást keres.

Butorozott szoba kiadó esetleg teljes ellátással izraelita családnál Árpád ut 21.

Orvosi rendelőnek alkalmas 4—5 szobás lakást keresek, a főtéren, vagy annak közvetlen közelében. Lelépést fizetek. Cim a kiadóban.

Héber, román, német korrepetitor kerestetik napi egy vagy heti több órára egy 10 éves fiuhoz. Csak azon perfekt héber oktatók adják le „jól fizetek“ jeli gére ajánlatukat e lap kiadóhivatalába, akik a bibliának németre való fordításában jártasak.

Keresünk agilis helyi ügynököt köz-szükségleti cikkek részlet-eladására. Cim a kiadóban.

Keressék megvételre alig használt modern ebédlő és uri szoba berendezést. Ajánlatokat „Modern“ jeligére kérek a kiadóba.

Kalapfileből fonott házipapucs, viszont eladóknak olcsón ajánlja: Házipapucs-áruda. Timisoara, Dózsa ucca 43.

Kiadó a Poale Czedok Egylet (telkén) Malom ucca 16. emeleten 3 szobás komfortos, két szobás komfortos lakás; föld-szinten 3 szobás komfortos lakás. Értekez-ni lehet: Egyleti titkári hivatalban, ugyanott az udvaron.

Láncgyár R.-T. Timisoara--Temesvár
Románia legnagyobb fém- és láncgyára (Begajobbsor)

RADIO MUSOR

Idő: Középeurópai

KEDD, SZEPTEMBER 23.

Bukarest. 12: Grammfón. 12.30: Hírek, időjárás, grammfón. 15: Jazz 16.30: Bariton-est. 17: Zenekar. 18.30: Felolvasás. 18.45: Hírek, időjelzés. — 19: Grammfón. 19.40: Rádióegyetem operaáriakkal. 20.30: Felolvasás. — 20.45: Saxofonszólo. 21.15: Rádiózenekar. 21.45: Hírek.

Budapest. 9.15: A Mándits szalónzenekar hangversenye.

9.30: Hírek.

12.05: Hangverseny.

12.25: Hírek.

1: Pontos időjelzés, időjárásjelentés.

2.30: Hírek.

5: Dalmady Zoltán dr. felolvasása: A turisztáság egészségügyi jelentősége

5.30: Balett-délután.

7.30: Wagner: Lohengrin c. operájának előadása.

Milánó. 20.40: Kamarazene. Chopin Két keringő. Grieg: Ballada. Beethoven: Trió. 21.10: Szimfonikus hangverseny. Mozart: D-dur szimfónia. Verdi: Traviata részlet. Schumann: Zongora és zenekari hangv. Donizetti: Rohan Maria.

Róma. 20.35: Vegyes hangv.

Prága. 20.30: Szimfonikus hangverseny. Novak: Tót szvit. Beethoven: C-dur szimfónia.

Brünn. 19.40: Hangjáték.

Osló. 20.30: Rádiózenekar.

Toulouse. 21: Bécsi zene. Dalok, orgonajáték.

SZERDA, SZEPTEMBER 24.

Bukarest. 12: Grammfón. 15: Luca zenekar. Román zene. 16.30: Bariton-est. 17: Rádiózenekar. 19: Grammfón. 20: Ghiga hegedűművész Fauré szonátáját játssza. 20.45: Baumann-Radulescu énekesnő előadása. 21.15: Ciolac zongoraművész játéka.

Budapest. 9.15: Hangverseny.

12.25: Hírek.

1: Pontos időjelzés, időjárásjelentés.

5: A Székesfővárosi Zenekar hangversenye.

7: Magyar dalest.

8: Hangverseny.

9: Tóth László dr. felolvasása: Vigeland, a norvég Michelangelo.

9.45: Pontos időjelzés, időjárásjelentés, hírek.

Utána: A rádió házikvartettjének hangversenye.

11: Debreceni Kiss Lajos és cigány zenekarának hangversenye.

CSÜTÖRTÖK, SZEPTEMBER 25.

Bukarest. 20: Szimfonikus hangv. Csellóhangv. 20.30: Felolvasás. 20.45: Lia Pop kolozsvári énekesnő közreműködésével. Marcello: Szép tüzek. — Glück: Édes tüzem. Durante: Gyermekek. Saint-Saens: Sámson és Delila ária. Bizet: Carmen ária. Breceanu: Román dalok. 21.15: Szimfonikus hangv. 21.45: Hírek. — 22: Táncezene.

Budapest. 9.15: Hangverseny.

9.30: Hírek.

12: Az Országos Postászenekar hangversenye.

12.25: Hírek.

4: Rádió Szabad Egyetem. 5.45: Pertis Jenő és cigányzenekarának hangversenye.

7.35: Dr. Rausch Géza előadása: Európa egyesítésének eszméje a történelem során.

8: A m. kir. 1. honvédelmi alvezeték zenekarának hangversenye.

9.30: A Melles magyar vonósnegyes hangversenye.

Utána: Pontos időjelzés, időjárásjelentés, hírek.

Majd: Grammfónhangverseny.

Breslau. 19.20: Mandolin és gitárzene.

Frankfurt. 21.30: Haydn: G-dur kvartett és E-moll zongoratrió.

Hamburg. 20: Bellini, Mascagni és Rossini zene. 21.10: Operettzene.

Köln. 21: Szimfonikus hangverseny Mittmann Broniszlav hegedűművész közreműködésével. Mozart: Haffner szimfónia. Beethoven: D-dur hegedűverseny. Beethoven: VIII. szimfónia.

כתובה וחתומה טובה

Boldog új évet,

a zsidó nép vágyainak teljesedését kívánják rokonaiknak, barátaiknak, ösmerőseiknek, üzletfeleiknek:

Erdély egész zsidóságának b. u. é. k. Dr. Fischer Jozsef orsz. képviselő, a Zs. N. Sz. elnöke.

Az erdélyi zsidó népkisebbség minden tagjának b. u. é. k. Dr. Fischer Tivadar, orsz. képviselő, a Zs. N. Sz. díszelnöke.

A Keren Kayemeth biztosoknak, összes munkatársainak, a Zs. N. Sz. minden tagjának eredményekben gazdag újévet kíván Fischer Lipót, a Keren Kayemeth Leisrael elnöke.

Az Uj Kelet Lord Balfour aranykönyvi bevezetésével kíván boldog újévet Erdély zsidóságának.

Glückliches, erfolgreiches Neujahr wünscht, seinen zionistischen Freunden in Transylvanien Adolf Pollak, Berlin.

Erec Jisraelnek 30.000 munkás és tőkés családja, Erdély zsidóságának ugyanannyi fontsterling hozzájárulást az országépítő alapokhoz és gyermekeik részére néber óvodák — iskolák leteremtését kívánja az üjlesztendőre Dr. Jordán Viktor.

A cionista asszonyok világszövetsége (WIZO) cluj-i helyi csoportja igaz, zsidó szívből jövő, boldog újévet kíván a temesvári országos vezetőségnek és a testvér helyi csoportoknak, az Erdélyi Zsidó Nemzeti Szövetség vezetőségének és minden cionistának. Legyen ez az újév egy reményeket valószínűsítő, szebb kor indulása.

A cluj-i Kishitbank és Takarékpénztár r. t. boldog újévet kíván t. ügyfeleinek.

Boldog újévet kíván rokonaiknak, barátainak, üzletfeleiknek Reiter Adolf, Carei.

Boldog, szerencsés újévet kíván rokonaiknak, barátainak, üzletfeleiknek, minden zsidó testvérének Scheinberger Hugó, Orsova.

Összes rokonaiknak, barátaiknak, üzletfeleiknek b. u. é. k. Gottlieb József és neje.

Összes rokonaiknak, barátainak és ismerőseiknek ezúttal kívánok boldog újévet. Wiesel Jenő, Arad.

Az Erdélyi Zsidó Árvagondozó központi bizottsága minden helyi csoportnak és az árvaügy összes barátainak boldog újévet kíván.

Boldog újévet kíván rokonaiknak, jóbarátaiknak és ismerőseiknek Fischer Lipót és neje.

Dési Aviva-Barisszia az ország és nemzetépítés igazi kifejlődésének boldog újévet kívánja az Aviva-Barisszia szervezet Nöszitjának, az összes Aviva-Barisszia Hitehbrutóknak s azok tagjainak s minden meggyőződéses erdélyi cionistának.

Ekszer Kereskedelmi R. T. a gazdasági fellendülés boldog újévet kívánja összes zsidó üzletfeleiknek.

Járai Simon, Newyork igaz zsidó szívből kíván megelégedett, boldog újévet összes rokonaiknak, jóbarátainak és ismerőseiknek.

Boldog újévet kívánunk az összes üzletfeleinknek, barátainknak és ismerőseinknek, Katz és Bernát, Cluj.

Constructio Dipl. Ing. B. Gombos és B. Krémer ezúttal kíván boldog újévet barátainak és üzletfeleiknek.

B. u. é. k. üzletfeleiknek, rokonaiknak és barátainak Izrael József, Cluj, szües.

B. u. é. k. rokonaiknak, barátainak, üzletfeleiknek Salamon Testvérek, Câmpia-Turzii.

B. u. é. k. rokonaiknak, ismerőseiknek és üzletfeleiknek Blau Armin és családja, Cehul-Silvaniei.

B. u. é. k. rokonaiknak, ismerőseiknek és üzletfeleiknek Róth és Pollák és családjuk, Cehul-Silvaniei.

B. u. é. k. rokonaiknak, ismerőseiknek és üzletfeleiknek Tevjovits Aron és családja.

Az Aviva-Barisszia szilágycsehi csoportja boldog újévet kíván testvérszervezeteinek és elvtársainak.

Boldog újévet kíván összes rokonaiknak, barátainak és ismerőseiknek Königstein Lajos, Cehul-Silvaniei.

Testvéreinknek és jóbarátainknak boldog üjlesztendőt kívánunk Akadémia Barisszia, Cluj.

Rokonaiknak és ismerőseiknek, cionista elvtársainknak ezúttal kívánunk boldog üjlesztendőt Kasztner Ernő és Rezső.

Dózsa Márk, a „Phönix“ Életbiztosító Társaság Beesben aradi vezérigazgatójának boldog újévet kíván barátainak, rokonaiknak, üzletfeleiknek.

B. u. é. k. a Keren Kayemeth minden munkásának és barátjának Péterfi Endre, Cluj.

Kellemes ünnepeket és boldog újévet kívánunk összes vevőinknek, rokonaiknak és barátainknak Fischer Albert butorgyár, Gherla-Cluj.

Florenthal Jenő, Cluj b. u. é. k. összes üzletfeleiknek, rokonaiknak és ismerőseiknek.

B. u. é. k. összes rokonaiknak, barátainak és zsidó testvéreiknek Guth Lajosné, Sätmar.

Boldog újévet kíván a szövetség vezetőségének, tagjainak és az összes helyi csoportoknak A cluj-i helyi csoport vezetősége

A deji Aviva-Barisszia boldog újévet kíván minden cionista szervezetnek.

A deji Zs. N. Sz. helyi csoportja b. u. é. k. minden helyi csoportnak.

Rossmann Lipót és neje b. u. é. k. rokonaiknak, ismerőseiknek és üzletfeleiknek. Dej.

Rosenzwei Jakab és neje b. u. é. k. rokonaiknak, üzletfeleiknek és ismerőseiknek. Dej.

Dr. Weinberger Manó és neje b. u. é. k. üzletfeleiknek, rokonaiknak és barátainak. Dej.

Rosenzweig M. Jehuda és neje b. u. é. k. rokonaiknak, ismerőseiknek és barátainak. Dej.

Rokonaiknak, ismerőseiknek és üzletfeleiknek b. u. é. k. Bergfeld Adolf és neje. Dej.

DIE GESCHFTSSTELLEN
der Lebensversicherungs-Gesellschaft
PHÖNIX in Wien

Arad, Bulev. Reg. Ferdinand 1
Brasov, Str. Principele Carol 34
Cluj, Str. N. Jorga 16.

Oradea, Str. D. Cantemir.
Sätmar, P. Bratianu 22.

Sibiu, **aaTn60,**
Sibiu, Str. Reg. Maria 18.

Sighet,
Targu-Mures, P. Reg. Ferdinand 35., u.
Timisoara, Str. Bursei 7.

entbieten allen ihren Geschftsfreunden,
Vertrauenserten und Mitarbeitern mit
den herzlichsten Grüssen die besten
Glückwünsche zur Jahreswende.

Az összes testvérszervezeteknek és a temesvári központnak b. u. é. k. a WIZO deji helyi csoportja.

Nasch Béla és neje Gherla b. u. é. k. rokonaiknak, ismerőseiknek és üzletfeleiknek.

Összes barátaiknak, üzletfeleiknek és rokonaiknak b. u. é. k. Nasch Lipót és neje, Gherla.

Schönberger Dávid és neje, Dej b. u. é. k. összes üzletfeleiknek, rokonaiknak és barátainak.

B. u. é. k. összes rokonaiknak, zsidó testvéreiknek, üzletfeleiknek Rosenzweig Vilmos és neje, Dej.

Boldog újévet kívánunk barátainak és ismerőseiknek Weinberger Nándor és felesége, Cluj.

Boldog újévet kívánunk barátainak és rokonaiknak Diamant Elemér és családja.

Boldog újévet kívánunk jóbarátainknak és üzletfeleiknek a „Tacámul“ ezüstgyár tulajdonosai: Hochmann és Preisler, Cluj.

B. u. é. k. rokonaiknak, ismerőseiknek és üzletfeleiknek Rosmann Béla és neje, Dej Széplak.

Rokonaiknak és barátainak, cionista testvéreiknek ezúttal kívánunk boldog újévet Dux Mór és neje, Dej.

Dr. Ágay Andor és neje b. u. é. k. összes rokonaiknak, barátainak és ismerőseiknek.

A Gazdasági Ipar és Kereskedelmi Bank R. T. b. u. é. k. tisztelt ügyfeleiknek.

A Kishitbank, Dej b. u. é. k. t. ügyfeleiknek.

A Hitachdut Aviva-Barisszia Nöszitja igaz zsidó szeretettel kíván cionista munkában és eredményekben gazdag, boldog új esztendőt az összes cionista szervezeteknek, a Hitachdut összes tagjainak és minden cionistának, aki energiával és rendíthetetlen hittel dolgozik a Zsidó Állam felépítéséért.

B. u. é. k. tisztelt páciénturájának, rokonaiknak és barátainak Dr. Springer Artur fogorvos, Brassó.

BOLDG UJÉVET KIVÁNNAK:
Désröl:

Diamantstein Márton és neje Klein Albert és neje.
Klein Mihály és neje
Brenner Jeó és neje
Sternberger Sarolta.
Jeremias Ignác és neje
Kosenzweig Benjamin és neje
Kosenzweig Cheskel és neje
Hochstadt Dezsó és neje.
Feuerstein Kálmán és neje.
Izrael Oszkár.

Adelstein Nándor és neje.
Klermann Ernő és neje.
Kosenzweig Mór és neje.
Gelb Márton és neje.
Schönberger Nándor és neje.
Salamon Adolf és neje.
Hendler Lajos (Bábeni).
Dux Salamon (Iedolul-Mare).
Dr. Schwimmer János és neje.
Dr. Hirsch Ferenc és neje.
Bonbonerie Corso.
Csillag Mór.

Hirsch Dávid.
Bernáts Samu és neje.
Bernáth Dezsó és neje.
Weisz Sámuel és neje.
Schwartz Béla és neje.
Noé Nándor és neje.
Fülöp Testvérek.
Wolf Adolf és neje.
Weinberger Samuné.
Lékai Béla és neje.
Weisz József és neje.
Mátyás Ignác.
Singer Ferenc.

Hollender Samu és neje.
Schwartz József és neje.
Bíró József és neje.
Rosenthal Mihály és neje.
Rosenthal Ignác és neje.
Hochstadt Béla és neje.
Schönfeld Benő és neje.
B. Hirsch Samu és neje.
Majrovits Lipót és neje.
Majrovits Ede és neje.
Weinstein Jenő és neje.
Singer Zoltán.
Fenyő Béla és neje.
Mendelsohn Samu és neje.
Dr. Nasch Ehdre és neje.
Schwartz Jakab és neje.
Lób Márton és neje.
Schwartz Cheskel.
Feig Henrik.

Schönbaum Jenő és neje.
Paneth Bezael.
Löwinger Emil.
Prager Artur.

Reghinből:
Kishitbank és Takarékpénztár R. T.
Fixel Vilmos.
Grün Béla.
Smil Mayer.
Frank Emil.

Grünberg Mátyás, Mercurea-Ciua.
Gruber Emánuel és neje, Brassó.
Mendelsohn Mózes, Huedin.
Léb Fiverek, Cluj.
Auslender Lajos, Cluj.
Farkas Lajos és Fia cég, Cluj.
Grünwald & Steiner, Cluj.
Neumann M. utóda: Boschan Géza, Cluj.
Grün Sándor lisztkereskedő, Cluj.
Schwartz Miksa, Cluj.
Strauss Béla, Cluj.

Dr. Dénes László, Uioara.
Simon Mózes, Capolnic-Mănăstur.
Dr. Hegedűs Miklós, Capolnic-Mănăstur.
Salamon Ernő, Uioara.
Chilevitz Hermann, Arad.
Finkler Antal, Cluj.
Fischer Ernő, Cluj.
Gottlieb Lajos és Mendel, Cluj.
Wagmann Lipót, Lupeni.
Róth Vilmos, Lupeni.
Dr. Hammer Lajos, Lupeni.
Jakobovits S., Lupeni.
Özv. Kohn Salamonné, Lupeni.
Westmann Tibor, Lupeni.
Alexander Bloch, Orsova.
Dr. Fehér Ferenc, Careii.
Roth Emil, Careii.

Fried Miksa és Márton, Timisoara.
Jakobovits Imre és neje, Timisoara.
Dr. Weisz Jenő és neje, Cluj.
Gottesmann Vilmos, Odorheiu.
Dr. Kálmán József, Odorheiu.
Fischer Hermann, Odorheiu.
Fischer Lajos, Odorheiu.
Hirsch Jenő, Odorheiu.
Feuerstein Miksa, Odorheiu.
Szerző Artúr borkereskedő, Brassó.
Feiler család, Brassó.

Egy

Körülbelül öt gári idöszámit gyült a zsidó akkor nem is év)-nek, mely liában egyetle elő, hanem esa dik hónap első tündetve. Hogy kor jött haszn vezés, arról l Az első és l a zsidó újév ün vében fordul el lam megalapozó jül 2400 év elő az irástudó pap nek is szoktak zsidóságnak M adta meg az ir perzsa király hagyta fényes perzsa király mányzó (körül vel megelőzve l szervezve és re hetedik hónap o tötték a zsidó Szokatlan val akkori földműv tavaszi kalászé gyümölcsérés betakarítás (sz kott Jeruzsálen hol sem találju re vagy jomki sereglették vol mikor a zidósá a földművelést vissza a három lentősége és le jomkippur az é nepe.

Nagyon györ Ezra és Nehem gébben, mint n A babiloni fog része elasszimil környező népel akik azelőtt év juk után sóvá perzsa király z atérhessenek, dek élt e szaba maradt új haza det szerzett. M erkölcsileg, hisz főpap utópai k házasságban él ban Jeruzsálen szegték, a pog tartottak ott v törvényeinek is kelyébb volt és merték.

Ilyenek vola dön Ezra és gyűjtötték az a hetedik hóna hasónó) ünnepe nagy szabad té egy ember és az irástudónak tanának könyv a faemelvényer tették (a tóraf és felolvasott ből virradattól asszonyok és a mezve, magyar amikor hallott hogy Ezranak, vezető embere nyugtatni és t ünnepnapon n nap szent az Ha a mai megemlékezés arra a páratlan ra, melyre Ezr lombé gyűjtött

Egy emlékezetes ros-hasana

Irta: Dr. Lóvy Ferenc

Körülbelül ötödfél századdal a polgári időszámítás előtt újév ünnepre gyűlt a zsidó nép Jeruzsálembe. Még akkor nem is hívták rós-hasónó (újév)-nek, mely kifejezés az egész biblíában egyetlenegyszer sem fordul elő, hanem csak egyszerűen a „hetedik hónap első napjára”-nak van felnevezve. Hogy hogyan, miért és mikor jött használatba az „újév” elnevezés, arról nincsen biztos adatunk.

Az első és legrégebb megemlékezés a zsidó újév ünnepéről Nehemia könyvében fordul elő. A második zsidó állam megalapozása idejében, körülbelül 2400 év előtt történt, hogy Ezra, az írástudó pap, akit második Mózesnek is szoktak nevezni (mert a mai zsidóságnak Mózes tanai szerint ő adta meg az irányát) és Nehemia, a perzsa király főpohárnoka, aki ott hagyta fényes állását, hogy mint a perzsa király által kinevezett kormányzó (körülbelül harmadfélszáz évvel megelőzve Herbert Sámuel) megszervezte és rendezte ősi hazáját, a hetedik hónap első napjára összegyűjtötték a zsidó népet Jeruzsálembe. Szokatlan valami lehetett, mert az akkori földműves zsidóság különben a tavaszi kalászerés (peszach) a nyári gyümölcsérés (sövuosz) és az őszi betakarítás (szukosz) ünnepén szokott Jeruzsálembe zárandokolni. Sehol sem találjuk azonban, hogy újévre vagy jomkipurra is Jeruzsálembe sereglettek volna. Csak a galutban, mikor a zsidóság zöme kénytelen volt a földművelést abbahagyni, fejlődött vissza a három zárandók ünnep jelentősége és lett a rós-hasónó és a jomkipur az év legfontosabb két ünnepe.

Nagyon gyöngén állott a zsidóság Ezra és Nehemia idejében. Még gyöngébben, mint ma. Sokkal gyöngébben. A babiloni fogságban a nép nagyobb része elasszimilálódott, beolvadt az őt környező népekbe, úgy hogy azok, akik azelőtt évtizedeken át ősi hazájuk után sóvárogtak, midőn Cyrus, perzsa király megengedte, hogy hazatérhessenek, már csak egy kis töredék élt e szabadsággal, a többség ottmaradt új hazájában, ahol házat, földet szerzett. Még gyöngébben állottak erkölcsileg, hiszen még a papok, Aron főpap utódai közül is sokan vegyes házasságban éltek, a szombatot magában Jeruzsálemben is nyíltan megszegték, a pogány árusok szombaton tartották ott vásárt és a tóra, Mózes törvényeinek ismerete a lehető legesélyesebb volt és inkább csak hírből ismerték.

Ilyenek voltak a közállapotok, midőn Ezra és Nehemia Jeruzsálembe gyűjtötték az ország gyér lakosságát a hetedik hónap első napjának (rós-hasónó) ünnepére. Odagyűlt, az egyik nagy szabad tere az egész nép, mint egy ember és azt mondták Ezrának, az írástudónak, hogy hozza el Mózes tanának könyvét. És ottan állt Ezra a faemlőn, melyet a célra készítették (a tórafelolvasó emelvény őse) és felolvasott a tan (Mózes) könyvéből virradattól a nap feléig a férfiak, asszonyok és az egész nép előtt értelmezve, magyarázva. A nép pedig sirt, amikor hallotta a tan szavait, úgy hogy Ezrának, Nehemiának és a többi vezető embereknek kellett őket megnyugtanni és figyelmeztetni, hogy az ünnepnapon ne busuljanak, mert ez a nap szent az Örökkévaló tiszteletére.

Ha a mai újév ünnepén, mint a megemlékezés napján rá gondolkunk arra, a páratlan jelentőségű újév napjára, melyre Ezra és Nehemia Jeruzsálembe gyűjtötték a népet, úgy nem

egy érdekes megfigyelést tehetünk. Az első: Ezra és Nehemia testvéri együttműködése a zsidóság javára. Az egyik írástudó pap, a másik hatalmas világi vezérferfi. Ezek vetik meg a második zsidó állam alapját, ami élénken emlékeztet Mózes és Aron példájára. A zsidóság csak a világi és egyházi vezetők együttes közreműködésével haladhat és fejlődhetik egészséges irányban és ép oly veszélyes és végzetes a rabbiknak tultengó hatalma, mint amilyen káros és pusztító a zsidóságban tudatlan és vallástalan világi vezetők hatalmaskodása. Nehemia, a kormányzó, ép úgy buzogólik a szombat tiszteletbentartásáért, mint maga Ezra, az írástudó pap. Viszont Ezra ép oly igyekezettel támogatja a kormányzó azon közigazgatási rendeletét, amely a második zsidó birodalom talán egyik legérdekesebb konstruktív munkája, amire a mai zsidó otthont alapítók nem gondolnak, hogy a vidékről minden tizedik ember Jeruzsálembe költözzék, ami alai a szent város fényt és erőt, az egyetlen központi szentély, az istentisztelet megfelelő méltóságot nyert és Jeruzsálem a már akkor is sokféle szétszórt zsidóság fővárosa lett.

Nem kevésbé érdekes jelenség, hogy azon az emlékezetes újév napján a a nép, nemesak a férfiak, hanem többször kiemelve a nők is reggeltől délig hallgatták Mózes könyvének felolvasását és magyarázatát. Mert Ezra volt ugyanis az, aki elrendelte, hogy három nap ne mulhasson el anélkül, hogy a tórából nyilvánosan felolvasást és magyarázatot olvassanak. Ő adta a biblíát a nép kezébe, hogy a szentírás ne egy kiáltásos osztály, hanem az egész nép birtokába kerüljön, mert a szentírás tudása és tartása a zsidóság létező eleme és mert ezzel áll vagy bukik a zsidóság. Ezra kulturális világtörténelmi szempontból is elsőrendű, a zsidóságot pedig ezzel tette az „írás népévé”. Hogy miért lett manapság a tórafelolvasás a nyilvános zsidó istentiszteletnek ugyiszólván egyik teherterele, annak egyik legfőbb oka, hogy a nép nem érti és azért nem is ügyeli a felolvasást. Ezen nem segít semmiféle fordítás sem, ezt már a talmud idejében is észrevették és ezt bizonyítja a bibliafordítások története és nem cáfolja meg az angol bibliafordító és terjesztő társaság tiszteletreméltó törekvése sem, mert a fordítás a legnagyobb ügyelet mellett sem képes az eredetét teljesen visszaadni, még a ugynevezett targum fordítás sem. *Aki a tórárt meg akarja érteni, annak meg kell tanulni héberül.* (Luther Márton is meglelt korában sajátította el a héber nyelv elemeit, hogy minél jobb bibliafordítást adhasson híveinek. Margit özvegy olasz királyné is tudta az héber nyelvet, midőn héberül tanult, hogy a zoltárokat eredetiben olvashassa). Körülbelül ettől az újév ünnepétől számíthatjuk a tóra rendszeres, szabályos felolvasását, terjesztését és vele kapcsolatosan a héber nyelv ismeretének nélkülözhetetlenségét a zsidóságban.

Ezra tórafelolvasása és magyarázata sirásra fakasztotta az egész népet, mely akkor ébred csak teljes tudatára, hogy mennyire eltért ősei hitétől, utjáról és zsidó kötelességei teljesítésétől. A könny pedig amilyen keserves, olyan áldást hozó is sokszor. Ezra és Nehemia újév napján is annyira hatott a népre, hogy a vezetőknek kellett lecsendesíteni, megnyugtanni. De nagy elhatározások fogamzóttak meg ez újév napján. „Sziárd szövetséget” kötöttek, megirták

és megpecsételték, hogy ezután a tóra és a zsidóság útján fognak járni. Az az újév jól kezdődött a zsidó népre: a második zsidó birodalom jövője biztosítva lett, habár a teljes függetlenségig sokat kellett még küzdeni és várni. A munka megkezdődött, az eredmény késett, de nem mulhatott.

Ma a harmadik zsidó birodalom alapításának kezdetén az újév napja még inkább kell, hogy megemlékezés napja legyen a zsidóságnak. Emlékezzünk és ébredjünk tudatára zsidó voltunknak és ne várjuk, míg az egyes népek és nemzetek emlékeztessenek rá, néha nem a leggyöngédebb módon. Emlékezzünk és ébredjünk tudatára zsidó kötelességeinknek, mert csak ezeknek készséges teljesítése biztosítja létünket, jövőnket. Mert

a jelen élénken emlékeztet a második honalapítás kezdetére. Kivülről gyűlölet, belülről pártoskodás, anyagilag lerombolva, zsidó kulturában szegényen lépünk a hetedik hónap első napján az új zsidó évbe, az 5691-ikbe. De valamiben mégis jobban vagyunk most, mint Ezra és Nehemia idejében: *többen vagyunk és a népek gyűlölete összetartásra kényszerít. Még előttünk vannak a mult tanításai.* Most csak egyre akartam rámutatni: mit érlelt meg egy újévnek igaz megünneplése a második honalapítás kezdetén. Tőlünk függ, hogy hasonlót teremtsünk a harmadik zsidó korszakra. „Menjetek — szólt Ezra és Nehemia azon újév ünnepén az egybegyűlt néphez — és ne busuljatok, mert az Örökkévalóban való öröm a ti erőseteké”.

Leon Blum
nyilatkozik az Uj Keletnek

A cionizmusról, antiszemitizmusról és szocializmusról

— Szentől-szembe a francia szocialisták zsidó vezérével —

Párizs, szeptember 22. (Az Uj Kelet kiküldött munkatársától.) A CGT (Confederation Generale du Travail) székházának széles lépcsőin munkások sűröngnek-forognak. Delegátusok az ország különböző részéből, akik eljöttek beszámolni és újabb instrukciókért a nagy sztrájkjal kapcsolatban.

Blum képviselő urat keresem — fordulok az egyik munkáshoz.

Blum elvtársat az első emeleten találja meg, nem hinném azonban, hogy beszélhessen vele, annyira el van foglalva.

A francia szocialisták vezérének szobája előtt valóban sokan várakoznak. Már-már lemondtam arról, hogy beszélhessek vele, amikor feltarult az ajtó és legnagyobb meglepetésemre Doladier volt dezinált miniszterelnököt, a radikális párt vezérét láttam kilépni Blum kíséretében. Kabinetfőnökével néhány szót váltott, aki azután később közölte velem, hogy Blum képviselő szívesen fogad délután 3 órakor, lakásán.

A szocialista vezér palotájában

A Rue Mouge egyik fényűző pompával berendezett palotájában lakik a francia szocialisták legmarkánsabb alakja. Oszlopos csarnokon, fényes termekben keresztül vezetnek a képviselő dolgozószobájáig, ahol szívélyes fogadtatásban van részem.

Leelőg fekete bajusza, művészaja és jovialis arca zavarba hoz, az az érzésem, hogy elvesztettem a házzámot, nem a félelmetes szocialista vezérrel állok szemben, hanem valami festővel, vagy hegedűművésszel.

Melodikusan esengő hangján már messziről üdvözlő:

— Van szerencsém kedves kollégám, Ön nagyon messziről jött ám. De mi ujság Önöknél? Mit csinálnak az antiszemíták?

Egy pillanattal arra gondoltam, hogy így akar kitérni kérdéseim elől, de azután ő maga kérdezte:

— Nos és ha már ily messziről jött, miben lehetek szolgálatára?

Egyszerre egész zömét zudítottam rá a kérdéseknem.

— Nem tagadom le zsidó származásomat, sőt büszke vagyok rá, — mondotta Blum képviselő — hiszen Marx és Lassale is zsidó voltak. Azt azonban természetesnek fogja találni, hogy mint szocialista, nem ismerem különbséget nemzetiségek között. Ami a cionista célokat illeti, azokkal bizonyos mértékig azonosítom magam és részemről minden lehetőséget elkövetek, hogy ezek a célok megvalósuljanak. Az évezredek óta szenvedő zsidóságnak meg kell teremtenie otthonát, hogy ott ez a kitűnő faj nyugodtan fejthesse ki kulturális

és szociális tevékenységét az emberiség érdekében.

Leon Blum cionizmusa

— A zsidók mindig zászlorodozói voltak a progresszív eszméknek, mint elnyomottak mindig elsők voltak a szabadságharcokban. Meg vagyok tehát győződve arról, hogy az új zsidó Jeruzsálemben fel fog épülni az a harmadik templom, amely az elnyomottak s a szabaságért küzdők reményfoka lesz. A zsidó népek, amely mindig az elnyomottak oldalán volt, ebben a szemlemben kell a cionizmust értelmeznie és ebben a szellemben kell felépítenie az új Palesztinát.

— A francia politikusok legkiválóbbjai, mint Herriot, Painlevé, de Monzie, a legtöbb nagy francia gondolkodó, tudós és író velem egy véleményen vannak és szükségesnek tartják a Zsidó Nemzeti Otthon felépítését.

A Keren Kajemeth szocialista intézmény

— Nagyszerű intézménynek tartom a Keren Kajemethet, amely a szocialis elveknek százszázalékos megvalósítását tűzte ki célul. Ha sikerülni fog ez a cél, akkor a cionisták kísérlete sokat, nagyon sokat mutatna meg a világnak. Ezért vagyok magam is cionista és ezért vagyok hiva az Önök apostolának, a nagyszerű Herzl Tivadarnak. Leon Blum ezután áttért az antiszemitizmus problémájára.

Az antiszemitizmusról

— A legmélyebb felháborodással fogadjuk a Romániából nap-nap után érkező híreket. Románia államférfiairól — a velük folytatott beszélgetések alapján — azt kell tapasztalunk, hogy mintaképei a modern államférfiaknak. Törvényeik moderne, progresszívek, alkotmányuk demokratikus. Bár Franciaországnak volnának olyan törvényei. A román nép mindig szimpatikus volt előttünk, hiszen elnyomott nép volt, oly sok szépet hallottunk az országról magáról, hogy eleinte hihetetlennek tünnek az ijesztőbbé váló hírek. És most azt kell látunk, hogy esalódunk.

— Képtelenségnek tartjuk, hogy néhány egyetemi hallgatóért az egész romániai zsidóság szenvedjen. A kilencgések, amelyekről az utóbbi időben hallottam, a barbársággal határosak. Rablások, gyújtogatások... Hiszen ilyesmik csak a cári Oroszország legsötétebb napjaiban fordulhattak elő. Mi az ok vajjon? Jó volna, ha az Önök politikai világosságban és nyíltságban beszélhének erről a kérdéstről, hiszen ma nem is hallunk másról Romániával kapcsolatban. Diplomáták, akik között a legkiválóbb emberekre akadtam, panaszkodnak. De hát ez nem elég. En

ugy hiszem, hogy hasonló esetekben a zsidóságnak jogában áll nemzetközi fórumok védelmét igénybe venni és megvagyok győződve arról, hogy a nemzetközi fórumok megtalálják a módját annak, hogy valamilyen formában az antiszemita mozgalomnak véget vessenek. Mert hogy radikális eszközökkel véget lehetne vetni, az bizonyos. Egyébként valószínűnek tartom, hogy Románia elsősorban ezeknek az áldatlan közállapotoknak köszönheti gazdasági válságát, amely hallom állandóan súlyosbodik. A tőkének némelykor előítéletei vannak az olyan országokkal szemben, ahonnan nyugtalanító hírek érkeznek. Pedig úgy értesültem, hogy Önöknek sokkal inkább van szükségük külföldi tőkére, mint bármely más államnak.

A szocialista vezér rövid pihenőt tartott, majd tovább folytatta:

A kapitalizmus csődje és a szociáldemokraták

— És most az utolsó kérdésére igyekszem világosan válaszolni. Ön azt mondta, hogy a szociáldemokraták maguk sem tudják, hogy milyen eszközökkel harcoljanak, mert két tűz közé kerültek, egyrészt a bolsevisták, másrészt pedig a kapitalisták közé. Lehet, hogy a látogatásom után megváltozik a véleményük, de ha a dolgok mélyére világítunk, pregnánsan áll előttünk, hogy a jelenlegi káoszban az egyedüli kivezető út a szociáldemokrácia felé vezet. A bolsevista terror tarthatatlansága igazolja politikájuk csődjét. Ami pedig a kapitalizmust illeti, számunkra ma már olyan ellenfél, amely ellen harcolni szükségeltetik. A kapitalizmus agóniája megkezdődött. Ennek az agóniának a terhe alatt szenved ma Európa és Amerika. Arról a nyomorról, amely Kelet- és Közép-Európában a végső elkeseredést váltja ki a dolgozók tömegéből nem is beszélek. Tudomásom van róla, hogy a mezőgazdaság, ipar és kereskedelem csődje után most a bankok csődjét várják. Önök után ránk kerül a sor. A munkanélküliség réme mind félelmetesebben fenyeget. Olyan országokban, ahol eddig soha nem volt munkanélküliség, most ijesztő méreteket ölt a munkátlanlanság. A munkások kizsákmányolása elképzelhetetlen méreteket ért el. Az ipar és a mezőgazdaság racionalizálása miatti túltermelés válságba döntötte a mezőgazdaságot, valamint az ipart és emiatt bekövetkezett természetesen a kereskedelem pangása is. Most várjuk a bankkereskedelm csődjét, amely azután a teljes csödre fog vezetni. És ebben a káoszban vár hatalmas feladatot a szociáldemokráciára.

— Európai Egyesült Államok — mondja mosolyogva, miközben elfújja a levegőt — Arisztid barátom kedvence témája. Ennek a kornak tragikomédiája. És közben örült iramban folyik a fegyverkezés. Új érdekcsoportok képződnek...

A telefon szól. A telefonbeszélgetés után Leon Blum mosolyogva fordul hozzám:

— Sajnálom, de sürgősen hívnak; talán tud róla, a nagy sztrájkjal kapcsolatban.

A franciaországi sztrájk oka

— A munkásbiztosítók felállításával kapcsolatban?

— Ugy van.

— De hát miért ez a nagy tiltakozás ez ellen az egészséges intézmény ellen? — kérdelem.

— Mert a törvényt, amelyet mi terjesztettünk a parlament elé, kiforgatták a formájából és az intézmény felállításával egyedül a munkásságot akarják megterhelni.

Leon Blum cseppet sem meglepett. Egy inas jött be.

— Az autót! Az inas mélyen meghajolt s kiment. Bucsuztam a szocialista vezértől, aki egyike Párizs leggazdagabb embereinek.

Hátszegi Ernő

Ünnepi ajándék a héber nyelv barátainak

Megjelenik Graetz nagy zsidó története héber nyelven
A hatkötetes történet bolti ára 3400 lejbe fog kerülni

דברי ימי ישראל

Az Uj Kelet olvasói rendkívül kedvező áron szerezhetik meg ezt a hatalmas művet, amennyiben folytatásokban is megvásárolhatják. Minden héten egy-egy kitéves füzet jelenik meg gazdagon illusztrálva, a piron. Összesen 52 füzetből fog állni a nagy zsidótörténet. Egy füzet ára 21 lej tehát az egész mű 3400 lej helyett csak 1092 lejbe fog kerülni. Eddig 20 füzet jelent meg. Kapható az UJ KELET könyvosztályában

KLEOBIS ÉS BITON

Irtá: SZABÓ IMRE

Itt mutatták be nekem a Windholtz-fivérek: Mósét és Aront.
Móse volt a színész, Aron az író.
Aron mondotta:

— Svájcban tanultam, a zürichi egyetemen. Eppogy mehettem volna valamelyik német városba, talán nagyobb haszonnal, hiszen a régészeti tudományoknak avatottabb kutatói élnek a németek között. De én a cári deszpótizmusra gondoltam minden nap, mert apámat Szibéria ölte meg. A német császárságban, ha nem is tormális, de lényegben szövevényeséget láttam a cárizmusnak. Görögországban jártam és Argos mellett kiástunk egyszer egy ókori öblös edényt ezzel a felirattal: „Ősök erénye nem mindig a jelen erénye”.

— Nem értem, miért mondja ezt így közbevetőleg?
Hosszu fekete haját hátracsapta homlokáról, amelyen halványpirosan földagadtak az erek.

— Mindjárt megmondom. A háboru kitérések nagy dilemmában voltak. Maradjak-e a semleges országban, vagy fogjak fegyvert a cárizmus védelmére. Akkor világlótt föl bennem a felirat. A klasszikus világban bizonyára hazasietett volna a száműzött ifju is otthona védelmére. De ez ősi erény volt, ami nem kötelez a jelenre. Sokáig tépelődtem, aztán mégis jelentkeztem, mert a háboru után boldogabb otthon reméltem. Örökös lelki furdalást éreztem volna, ha az én karom nem dolgozik a boldogság érdekében.

Nagyon kértem, csak a jellemző dolgokat mondja el, a háboruskodásról éppen elegendő tudok. A háborus emlékek már közhelyek.

— Én ép így gondolkozom és a háboru végéről fogok magának mondani egyet és más. A bolsevik forradalom után hazajöttem anyámhoz. Egyszer volt, a hugom közben meghalt, ne kérdezze milyen körülmények között. Öngyilkos lett a német megszállás első napjaiban. Móse öcsém még nem került akkor haza.

Szünetet vett, cigarettát sodort és mélyeket szippantott.

— A pogrombandák ellen kellett védekezni. Városunkban én szerveztem meg a zsidó fiukat. Volt fegyver, volt talán elég munició is. De volt bőségesen a legfontosabból: a zsidó ifjakban sok elszántság lobogott. Jelezték, hogy jönnek a pogromisták és már csak harminc-negyven kilométerre vannak. Gondoltam, biztonságba helyezem anyámat és...

Itt habozott. Nem tudta, mondjon-e meg mindent.

— Nem játszom a vizsgálóbíró szerepét, de a lelkiismerete megnyugtatósára jól tenné, ha e fontos momentumokról mindent elmondana — szoltam. A hangja vibrálásából éreztem ugyan is, hogy a leglényegesebbet akarja elhallgatni.

— Biztonságba kellett helyeznem anyámat és a hugom barátnőjét.

Közömbösen, de kihangsúlyozva jegezttem meg:

— Ráchelt!

Csodálkozott.

— Igen, Ráchelt. De honnan tudja ezt?

— Érzés dolga. Mindössze annyit tudok, hogy Ráchelt a színészek között van és magával tart barátságot.

— Elvittem egy közeli tanyára őket. Megszakítottam. Utközben — mondom — bizonyára a görög feliratra gondolt és fájt neki, hogy nem tudja betartani a jelen erényét, a zsidók védelmét. Ez lett volna a kötelessége. Csakhogy az a leány, az a Ráchelt...

Keze táncolt az asztalon, az ajka vonaglott.

— Keze táncolt az asztalon, az ajka vonaglott.

— Keze táncolt az asztalon, az ajka vonaglott.

— Keze táncolt az asztalon, az ajka vonaglott.

— Keze táncolt az asztalon, az ajka vonaglott.

— Keze táncolt az asztalon, az ajka vonaglott.

— Keze táncolt az asztalon, az ajka vonaglott.

— Keze táncolt az asztalon, az ajka vonaglott.

— Keze táncolt az asztalon, az ajka vonaglott.

— Keze táncolt az asztalon, az ajka vonaglott.

— Keze táncolt az asztalon, az ajka vonaglott.

— Keze táncolt az asztalon, az ajka vonaglott.

— Keze táncolt az asztalon, az ajka vonaglott.

— Keze táncolt az asztalon, az ajka vonaglott.

— Keze táncolt az asztalon, az ajka vonaglott.

— Keze táncolt az asztalon, az ajka vonaglott.

— Keze táncolt az asztalon, az ajka vonaglott.

— Keze táncolt az asztalon, az ajka vonaglott.

pusztul! De a fegyveres védelem nagy-szerű gesztusa, ragyogás a zsidó lelkekben, megmarad. Maga azonban darabokra tépte ezt az égi fényt és széjjelkergette, mint felhőcáfatokat. Ráchelt miatt!...

Engedte, hogy vádaskodjak.

Móse most először közbeszólt:

— Ezen a szent ünnepen talán még sem illik megkínózni a másikat.

A másik elhárította a védelmet.

— Igaza van! Nem tudom, Ráchelt meg-e érdemelte.

•

Megint cigarettát sodort és melázva nagyokat szippantott.

— Irok egy drámát. A pogromokat szeretném benne érzékeltetni a saját bűneinken keresztül. Valami légiés, kisiny esekelményű darabra gondolok. A szavaknak se legyen szerepük benne, inkább csak a mozdulatoknak. Széjjeltárt kezeknek, egy rezzenésnek, egy sikolyoknak.

— Hogy megy a munka?

— Nehezen. Kétszer is átírtam a második felvonást.

— Maga al gha fogja megírni a pogrom-drámát. Addig, amíg Rácheltre gondol, semmiestire.

Nagyon belémérett, csúf Mefisztó-jába. Aztán közömbös dolgokról beszélgettünk és bucsuzáskor megker: hogy írjak neki. Nagyon megszorította a kezemet, hideg és nedves kézszorítás volt. Nem írtam neki, nem szívesen gondoltam erre az ismeretségre.

Most mult két esztendeje. Görögországi utamon eljutottam a larissai hegyekhez és Argosban beültem az ősi színház sziklapadjaiba és néztem az eget, a néhány olajfát, akik egy csoportban állottak enyhe zöldjűkben, mint egyetlen család, meghitlen.

Ekkor visszaemlékeztem Windholtz Aronra, a drámaíróra. Elesen rajzolódt fel bennem, ahogy a két fiu anyját vitte a templomba. Gyöngédek voltak, lehajoltak az öreg nő előtt, a matróra fejükre ejtette halottfehér két kezét és megáldotta őket. Kérdelem magamtól: miért futnak éppen ők fel az emlékek üstje alá emlékezetembe, amikor kísérom, az a konstantinápolyi emigráns, akiről sokszor írtam már, indítványozta, hogy menjünk át a közeli Heraionba, ott áll kiásottan, de szinte régi épségében Héra temploma.

Az öszvér hátáról is egyre Aron és anyja és Móse, a kiesi templom Jasiban bibliai falfestményeivel és a mélyben fekvő előcsarnokával. Egyre csak ez a jelenet.

Az omladékok között bukdácsoltunk. Mondja a barátom:

— Nem emlékszik Kleobis és Biton mondására? Anyjuk Kydippe, Héra papnője volt és Argosban lakott. Egy ünnepkor el akart jönni ide a templomba, de nem tudott, mert gyöngéledett és ökrei nem voltak otthon. Ekkor két fia: Kleobis és Biton nyakukba vették a jármót és a templomig huzták anyjukat. Anyjuk valami nagyot kért a jószágukért és az istennel azzal ajándékozta meg a két gyermeket, hogy ott szenderedtek el örök álomra a templomban.

Most már tudtam, miért gondoltam a jásai templomjelenetre.

A napokban egy lengyelországi jiddis ujság került kezem közé, melyben olvasom, hogy Windholtz Aron drámaíró meghalt. Templomban halt meg szív-szélhűdésben, ima közben. Windholtz Aron ama kevés drámaírók közé tartozott, akik rendesen eljártak a templomba. Szelichot első napján, reggel halt meg. Mielőtt ezt olvastam, különösképpen szintén reá gondoltam. A lapot különben alig látom.

Bebizonyítottam valom ebből az előrelátást. Hiszen lehet, hogy Kleobis és Biton esete nem pontosan talal, mert Móséról nincs semmi hírem. De nem ez a fontos, hanem az, hogy görög földön előre megláttam valakinek a sorsát, egészen sajátos eszmétársulás kapcsán, valami mélyről jövő meglátással.

Azt is írták abban a híradásban, hogy nemrégén adtak elő nagy „külső” siker mellett Aron pogromdrámáját, melynek Ráchelt volt a főszereplője, a színház direktorának a felesége.

Bizonyára nagy megváltás lehetett Windholtz Aron számára ez a templomi halál.

Ilja Eh zsidó író irodalom sege, rep „Lozik P tuk ki a burg len mélységes mor szati telen cin nem melo kételkedő zik Reik orosz zsidó dőcskáj. időben sz szoros ert földön E végigpofa túl, valah talpára es fontabb és fakadó eg előkapas kaland, mulatságo szőlőhámos földnekü gon és La pofoztak menekült bön bizony róvá vált Ilja Ehren egy zsidó figuráját ennél sokkal ügyűségbe és utánoz resztül E kritikát rongó és mint a rolt zugságairó berendezke Lozik fran el, ahol az a híres fra meg hírese magát szen

Frankfurtba érkezett meg I mindenekelőtt kora volt azont kor a fiatal bo fordult hozzá:

— Bocsánat,

váljam meg Ő vagy pedig ug vénye előírja?

Loziknak ne mint követemere

— Ahogy azt

— úgy rémlik

nem szabad boz ez a vallás az mára számba se magához jöttem jelenti, hogy fü ges paragrafus tart, hogy nem zen, látott-e m kát?

— Fölöslegese

ur. Nálunk Fra válkozni anélkü megszegné az e nak csak késsel a szőriüket, mi a vendégeinket a nélkül borotválj ezt itt a kezembe szer. Őt pere a szakállát vele, h vallásos ürületé ni. Dr. Klemke posan keresett

Lozik azonban Felhasználta az rász még nem b gondolatokba m szolt:

Engem borot

den eféle bolond re a kést fenje röm jelentékeny érzéscimnél. Egy nak egy márká mondja meg nek lamelyik tiszt szokott borotvál

— Kit is aján lesz Schenkensol tekintélyesebb ké már régen nem

— Beteg? Az

Na, lekapart má masinájával? Ad nak a Schenkens

Lozik Roitschwanz rabbi lesz Frankfurtban

Irtá: ILJA EHRENBURG

veres védelem nagy-
yogás a zsidó lelkek-
Maga azonban dara-
égi fényt és széjjel-
hőcafákat. Ráchel
adaskodjak.
közbeszólt:
ünnepen talán még-
a másikat.
tta a védelmet.
Nem tudom, Ráchel

sodort és melázva
tt.
A pogromokat
érzékeltetni a saját
l. Valami légies, ki-
darabra gondolok,
yen szerepük benne,
dulatoknak. Széjjel-
rezenésnek, egy si-
munka?
er is átírtam a má-
ogja megírni a pog-
amig Racheire gon-
ett, csúf Mefisztó-
sok dolgokról beszél-
kor megkért, hogy
megszoritotta a ke-
ves kézszerítés volt,
nem szívesen gon-
retségre.

endeje. Görögorszá-
a farissai hegyek-
ltem az ősi színház
néztem az eget, a
ik egy csoportban
ükben, mint egyet-
n.
ékeztem Windholz
ra. Elesen rajzoló-
gy a két fiu anya-
ba. Gyöngédek vol-
reg nő előtt, a mat-
te halottfehér két
óket. Kérdem ma-
k éppen ok fel az
mlékezetembe, ami-
a konstantinápolyi
szor írtam már, in-
tenjünk át a közeli
iasottan, de szinte
temploma.
is egyre Aron és
si templom Jasiban
vel és a mélyben
l. Egyre csak ez a

ött bukdácsoltunk.
Kleobis és Biton
s Kydippe, Héra
sban lakott. Egy-
jönni ide a Temp-
mert gyöngéltak
otthon. Ekkor
Biton nyakukba
templomig húzták
lami nagyot kért a
ennő azzal ajándé-
ermeket, hogy ott
alomra a temp-
miért gondoltam a
re.

ngyelországi jiddis
közé, melyben ol-
olz Aron drámairó
an halt meg szív-
közben. Windholz
mairók közé tarto-
ljártak a templom-
apján, reggel halt
astam, különöské-
oltam. A lapot kü-

Ilja Ehrenburgnak, a nagyszerű
zsidó írónak, aki az új oroszországi
irodalom egyik legizmosabb tehet-
sége, reprezentatív munkájából, a
„Lozik Roitschwanz”-ból szakított-
tuk ki az alábbi részletet. Ehren-
burg lényének zsidó sajátossága,
mélységes skepsise, amelynek kom-
or szatirája azonban nem gyöker-
telen civilizációból táplálkozik, ha-
nem melegen érzi, de mégis mindig
kétkedő szívéből buggyan ki. Lo-
zik Roitschwanz, a szerencsétlen
orosz zsidó melence elvételt zsi-
dóskáj, aki rossz helyen és rossz
időben született és akinek a szó
szoros értelmében nincsen helye a
földön. Egy jölösleges ember, akit
régipogozónak fél Európán keresz-
tül, valahogy ideig-öráig mindig a
talpára esik, de csak a legkörtöm-
fontabb és megis romlatlan lélekből
fakadó együttüri ravasszággal tudja
előkaparintni a kezéért. Betsinálta
kaland, aki betepozsónak a leg-
multságosabb és legkétségbejítőbb
szelhatóságokba. Lozik, a zsidó
földlakó János, akit Oroszorszá-
gon és Lengyelországon keresztül
pofoztak Csemetországba, Mainzól
menekült Frankfurtba, mert Mainz-
ban bizonyos sonkalopás miatt for-
róvá vált már a talaj a lábai alatt.
Ilja Ehrenburg azonban nemcsak
egy zsidó Sejkj könnyes-kacagató
figuráját mutatja be Lozikban, de
ennél sokkal többet akar. Lozik egy-
üttüségében is csavaros észjárásán
és utánozhatatlan szargonján ke-
resztül Ehrenburg véres és lesújtó
kritikát mond egy a szovjet for-
rongó és kiakolatlan tulszáiról,
mint a rohadó polgári Európa ha-
zugságairól és széthulló társadalmi
berendezkedéséről. Az alábbi részlet
Lozik frankfurti kalandjait meséli
el, ahol az együttüri világesavargó
a híres frankfurti ortodoxiával és
meg híresebb doltodoxiával találja
magát szemben

Frankfurtba három kerek márkával
érkezett meg Lozik. Elhatározta, hogy
mindenekelőtt megborotválkozik. Mek-
kora volt azonban a esodálkozása, am-
kor a fiatal borbély ezzel a kérdéssel
fordult hozzá:
— Bocsanát, doktor ur, hogyan borot-
váljam meg Önt? Egészen rendesen,
vagy pedig úgy, ahogy azt Mózes tör-
vénye előírja?
Loziknak nem maradt más hátra,
mint kövéremedni a esodálkozástól.
— Ahogy azt Mózes törvénye előírja,
— úgy emléik nekem — egyáltalában
nem szabad borotválkozni. Ugy, hogy
ez a vallás az Ön borotvapemzlije szá-
mára számba sem jöhet. Ha azonban én
magához jöttem, úgy ez bizonyára azt
jelenti, hogy fityüölök ezekre a nevetsé-
ges paragrafusokra. Vagy talán attól
tart, hogy nem fogok fizetni? Ide néz-
zen, látott-e már ennél valódiabb már-
kát?
— Fölöslegesen izgatja magát, doktor
ur. Nálunk Frankfurtban lehet borot-
válkozni anélkül, hogy Mózes törvényét
megszegné az ember. Hiszen a zsidók-
nak csak késsel nem szabad lekaparni
a szőrüket, mi azonban tiszteletreméltó
vendégeinket a szentségtelen borotva
nélkül borotváljuk meg. Nézze csak meg
ezt itt a kezemben! Ez egy patentirozott
szer. Öt perc alatt úgy eltávolítottam a
szakállat vele, hogy sem a bőrét, sem a
vallásos érzületét nem fogom megsérte-
ni. Dr. Klemke találmánya ez, aki ala-
posan keresett rája.

Lozik azonban már nem is figyelt rá.
Felhasználta az alkalmat, hogy a fod-
rász még nem borotválta meg és súlyos
gondolatokba merült el. Végül is így
szólt:
— Engem borotváljon csak meg min-
denféle boldogság nélkül. Mindeneset-
re a kést fenje le jó élesre mert a bő-
röm jelentékeny érzékenyebb vallásos
érezsimnél. Egyébként itt van magá-
nak egy márka borotváló és most
mondja meg nekem gyorsan a címét va-
lamelyik tiszteletreméltó dokornak,
akit maga ezzel a bűdös találmánnyal
szokott borotválni.
— Kit is ajánljak Önnek? Talán jó
lesz Schenkensohn ur? Ő egyike a leg-
tekintélyesebb kereskedőknek, csakhogy
már régen nem volt nálunk borotvál-
kozni. Azt hiszem, beteg lehet...
— Beteg? Az éppen jól jön nekem.
Na, lekaptam már végre azzal a tompa
masinájával? Adja hát hamar ide an-
nak a Schenkensohn urnak a címét.

— Mi tagadás, Lozik szívét a legmélyebb
felindulás dobogtatta meg, amikor
megpillantotta azt a pompás villát,
amelyben Schenkensohn ur lakott. Be-
csengetett. Egy szobalány nyitott ajtót.
— Nu, hogy vannak, Schenkensohn
ur még mindig az ágyat nyomja? Nem
halt meg még? Nagyszerű! Akkor hát
be is megyek hozzá nyomban. Nem sza-
bad? Mi az, hogy nem szabad? Talán
valami csavargó vagyok én? Eh, mit is
beszélék én itt magával, hívja hamar
ide a feleségét, az anyját, vagy a leá-
nyát, vagy miattam akár az egyik tan-
tját.
Kisírt szemü asszony lépett ki az elő-
szobába.
— Maga biztosan a Schenkensohné?
Na, hála istennek! Hogy van az ura?
Gyorsan be akarok menni hozzá. Hogy
ki vagyok én? A homeli caddik. Eljöt-
tem Frankfurtba, hallottam, hogy egy
zsidó beteg és természetesen eljöttem a
beteg zsidót meglátogatni. Hiszen tu-
dom én, hogy az Ön férje egy jó zsidó,
aki megtartja a vallás összes paran-
csait.
Schenkensohnné tanácstalanul állott,
de Lozik nem hagyta alább:
— Amikor én a híres rabbi Joskénál
voltam... Hiszen csak ismeri a dwinski
caddikot? Akkor együtt mentünk el
egyszer egy beteghez. Ágyban feki-
dott egy, mint a maga férje és feltartó-
tathatatlanul meg akart halni. Rabbi
Joske azonban látta, hogy belsejében
egyik csont belenőtt a másikba és
nyomban megparancsolta a csontoknak,
hogy engedelmesséjének az isteni rend-
nek. És ekkor minden csont visszament a
rég helyére. A beteg már abban a
szempillantásban egy egész tyukot
akart megenni. Ez csak egészen egy-
szerű. Az embernek 248 izület és 365
csontja van. Összesen hát 613 efele ese-
kélysége. Eppen annyi hát, mint amey-
nyi mievo van. Maga bámul rám, hogy
honnan tudom én mindezt fiatal éveim
dacára? Na, olyan fiatal azért nem va-
gyok. Betöltöttem már az ötvenedik
éveimet, az Ur két évet adott nekem egy
helyett. Nemcsak büntetni, de jutalmaz-
ni is tud Ő. Biztosítom magát, hogy az
ura holnap, vagy holnapután úgy fog
ugrálni, mint egy költőáncos.
Schenkensohnné könyékre tört ki:
— Az orvos azt mondotta, hogy fel-
kell adni már minden reményt. Már
meg is rendeltem a zsinagógákban, hogy
énekeljenek zsoltókat „Wulf” névre,
hiszen Wulfnak hívják. De az ereje
mégis napról-napra fogy.
Lozik méltóságteljes lett:
— Maga csak egy asszony és isten
meg fogja magának bocsátani ezt a
balga beszédet. Az orvosok csak a bőrig
látják, de nem tudnak a beteg belsejé-
be belenézni. Most meg akarom a bete-
get nézni magamnak, aztán majd meg-
mondok mindent.
Az asszony bevezette Lozikot a beteg-
szobába. Pompás butorok, aranyozott

bronzsillárok, képek és szőnyegek kö-
zött egy óriási taragott faágyban fe-
ki-
küdt egy tőporódott vaggastyán. Már
egészen eszméletlen volt. Lozik megkér-
dezte:
— És hány éves ő most pontosan?
— Nyolevannégy.
— Eppen így gondoltam én is. Nos,
most már minden világos előttem. És
mondom magának, hogy belül az izület-
nél van valami baj. Valószínűleg elmu-
lasztott valamilyen meghatározott mic-
vot csinálni. Természetesen imádkozott
mindig rendesen, betartotta a jomkip-
purt és alapítványokat tett a zsinagó-
gának. De azt hiszem, hogy életében
még sohasem vendégtelt meg legalább
egy szegény caddikot, egy jó ebéddel.
Es minthogy ő pillanatnyilag nincs
abban a helyzetben, hogy lemelessen a
konyhába, úgy hát sürgősen menjen le
maga helyette és ne késlekedjék föl-
lelesen. Így aztán holnap vagy holnap-
után irriszen és holdogan fog táncolni.
A mellékszobában ahová Lozikot be-
vezették, együtt voltak a beteg összes
rokonai. Némelyek hangosan sirtak,
mások pedig halkán tárgyalták a ham-
burgi hajózási részvények árfolyamát,
amelyeket Schenkensohn ur felvásárolt.
A beteg testvére megtudta, hogy Lozik
kiváló rabbi, ha nem galíciai, akkor bi-
zonyára litváki és felvidult.
— Frankfurtban bizony olyan nehéz
egy igazi rabbit találni, aki ismeri a
vallás összes szabályait. Ha pedig az
ember beteg, itt az ideje istennek gon-
dolni.
— A vallás szabályait olyan jól isme-
rem, akár az ujjaimat. Tizenhárom
éves voltam, amikor tiz legkiválóbb
rabbi diplomát állított ki a részemre és
igy én teljes joggal felruházott rabbi
lettem. Azután pedig tiz évig voltam a
híres vizsnici caddiknál. Hogy hogy
hivnak engem? Rabbi Lézer.
— Mondja csak kérem, rabbi Lézer,
mit gondol ön, ne próbálkozzunk meg a
betegünkkel talán egy névcserevel? Az
itteni rabbi azt hiszi, hogy ez segíthet.
Ha a sors könyvébe megvan írva, hogy
Wulfnak meg kell halnia, akkor ez ki-
zárólag csak Wulfra vonatkozik.
— Ugy látszik, az itteni rabbi ért va-
lamit a dolgához. Alighanem halott va-
lamit harangozni. Most azonban én el-
intezek mindent annak rendje és módja
szerint. Ténylegesen tul fogunk járnai a
körülötte röpöködő angyal eszén. Szóval
Wulfnak hívják? Már kész is. Már is
Mendelnek hívják. És ha ott megvan
írva, hogy Wulf holnap haljon meg,
ugy az ön szeretett Mendeljük holnap
tyukot fog enni, mert az angyal csak
Wulfot fogja keresni. Látják, milyen
egyszerű az egész? Az itteni rabbi biz-
tosan két órát pocéskolt volna el hasz-
talanul és egész halom pénzt csapolt
volna ki magukból. En most itt mara-
dok és ha éjszakán keresztül nem for-
dult jobbra az állapota, akkor Mendel-
ből Chaimot fogok csinálni. És mindezt
minimális árért.

ERDÉSZVÖLGY
(Ujévi visszaméltézés)
Irtá: HOLDER JOZSEF

*Dereng az ujév, borzong a hátam,
A derengésben nagyapám láttam.*

*Erdészvölgy táján — egy máramarosi
erdőben,
Ahol Habsburg Rudolfnak kastélya volt
És a lenyőfák mögött elbujt a hold.*

*A parasztasszonyok azt mondták,
hogy e tájat boszorkák és koboldok
járják.*

*— A Sátán fiai —
És a hívő lelkeket várják.*

*Éjjel exponált pillanatot!
A Sátáné ilyenkor a hatalom — szólt a
babona —
S mi éppen éjféltájban értünk oda.*

*Tízéves lehettem én, nagyapám ötven
És voltak kocsinkon még vagy ötven
És Isten arca lebegett előttem.*

*A lovak hirtelen megálltak.
A kocsi nagy hűvvel közbük vágott,
Mivel Ujév előtti nap volt és mindegyi-
künk óhaja
A borsai rabbi-val mondaní együtt a
hajnali imát.*

Mikor Lozik kialudta magát, meg-
elégedetten érdeklődött:
— Nos, hogy van a mi kedves Mende-
lünk?
— Meghalt.
— Meghalt? Éppen így gondoltam én
is, hogy meg fog halni. Csak meg akar-
tam maguknak spórolni egy félórányi
gyászt a tragikus esemény előtt. Sírni
még mindig ráér az ember. En azonban
mindjárt láttam, hogy Mainzban egy
zsidó asszony nem tudja világra hozni
gyermekét, mert istennek nem volt sza-
bad lélek a kezeigyében. Ebből mind-
járt megértettem, hogy isten már ki-
nyujtotta a kezét a maguk, — mondjuk
— Mendelje után. Jó, jó, mit lehet
ilyenkor tenni? Temessük hát el őt.
Csak itt került Lozik igazán elemébe.
Hiszen egy zsidót az összes szabályok
betartásával kell eltemetni, amelyekre
támaszkodva, könnyen talpra ugorhat
majd, ha megszólal a Messziás kurtje.
Igen, ez a rabbi Lézer tudta, hogy mi-
lyen szabályok vannak előírva.
— Hogy legyen a földdel? — sirdogált
az özvegy. Nem kellene palesztinai föld-
tet tenni a feje alá, hogy ne nyuljanak
hozzá a férgek?
Lozik megnyugtatta:
— Félórán belül hozok én magának
palesztinai földet, mégpedig a legjobb
fajtát. Egyenesen Rachel sírjára való,
a rovní caddik ajándékozta nekem. A
magam számára őriztettem. Most azon-
ban Palesztinába utazok, hogy ott hal-
jak meg. Mikor a kürt megharsan, he-
lyemen leszek már és nem kell még oda
is szaladjak. Így hajlandó vagyok át-
engedni magának ezt a földet. Az áráról
beszélünk majd a nyolc gyásznap eltelte
után. Mégis csak egy caddik vagyok,
gondolom, nem vagyok én rabló.
Lozik kiment a zuccára. Elsétált a
parkig, gyorsan belegyömöszölt egy
maroknyi földet a zsebkezdőjébe és el-
lágynit.

— Vajjon hol fog Roitschwanz meg-
halni? Melyik szemétdombra fogják ki-
dobni nyomorult holttestét?...
A rokonok koszorukkal akarták körös-
körül kirakni a szobát, de a halott isten-
félő testvére aggodalmaskodott:
— Ez el van tiltva, nemde, rabbi
Lézer? Az ilyesmi árthat neki.
— Természetesen. Koszoru tiltva van.
Szalmát azonban muszály alája rakni.
És mi a szalma tulajdonképpen? Elher-
vadt virág. Ha pedig a virágot leszaki-
tották, akkor már el is hervadt és így
én, a legszigorubb caddik, megengedem,
hogy annyi koszoru rakjatok a halott
köré, amennyit csak akartok.
A halott egyik fia, egy rendkívül
körültekintő ember, izgalomba jött.
— Es hogy lesz a ruhákkal? Azt
mondják, darabokra kell tépni a gyász
jelül.
— Mindezen nagyon egyszerű. Maga fel-
fogja venni az én ruhámat. Egy kicsit
szűk lesz magának, de egy ilyen nagy
gyásznál csak nincs idő tükkörbe néze-
getni. Ezt azután összetépheti — itt ott
tépni is már — mondjuk egy másik
temetés alkalmából. A sajátját pedig
nekem adja. Ez a szükséges Kaddis
számlájára megy majd.
A megboldogult összes gyermekei és
unokái bosszusak voltak, amikor ke-
mény tojást akartak nekik enni adni.
Lozik itt is megmentette a szituációt.
— Van maguknak elég bajuk enélkül
is. A kemény tojást majd én eszem meg,
maguk ehettek tyuklevest, mert a
gluchowski caddik már kinyilatkoz-
tatta, hogy a tojásból lesz a tyuk és a
tyukból a leves.
Rabbi Lézer bölcsessége és találékony-
sága mély benyomást tett az összes
frankfurti zsidókra, akik részvétüket
jöttek kifejezni. A zsidó hitközség el-
nöke, Moiser ur, egy ismert borsziáner
és emberbarát, értesült a kemény tojás-
nak egy higienikusabb levessel való
pótlásáról és átszellemülten kiáltott fel:
— Ezt nevezem én egy embernek, aki
éjjel-nappal a törát tanulja. A szigoru
törvény olyan puhává válik a kezében,
mint a tevé szőre. Mondja csak, rabbi
Lézer, ha a maga jelenléte mindig ilyen
nagy örömet szerez a zsidóknak, miért
nem tartották magát vissza a hazájá-
ban?
— Megmondtam már, Palesztinába
utazom, hogy ott haljak meg. Ha pedig
maga ilyen kérdéseket tesz fel nekem,
akkor már holnap el is utazom. Külön-
ben tudok én nemcsak örömet szerezni.
Tudom annak éppen az ellenkezőjét is.
Homelben is volt egy zsidó, aki nem ha-
gyott békét szemtelen kérdéseivel.
Egész váratlanul ilyesmiket kért:
„Jó volna tudni, hogy honnan jött
maga, mi van a zsebében és hol a diplo-
mája?” S mit gondol maga, mi lett be-
löle? Felálltam a templomban, hogy
megáldjam a tömeget. En ugyanis ne-
mesi származású vagyok. Mi, Roitsch-

ERDÉSZVÖLGY
(Ujévi visszaméltézés)
Irtá: HOLDER JOZSEF

*Dereng az ujév, borzong a hátam,
A derengésben nagyapám láttam.*

*Erdészvölgy táján — egy máramarosi
erdőben,
Ahol Habsburg Rudolfnak kastélya volt
És a lenyőfák mögött elbujt a hold.*

*A parasztasszonyok azt mondták,
hogy e tájat boszorkák és koboldok
járják.*

*— A Sátán fiai —
És a hívő lelkeket várják.*

*Éjjel exponált pillanatot!
A Sátáné ilyenkor a hatalom — szólt a
babona —
S mi éppen éjféltájban értünk oda.*

*Tízéves lehettem én, nagyapám ötven
És voltak kocsinkon még vagy ötven
És Isten arca lebegett előttem.*

*A lovak hirtelen megálltak.
A kocsi nagy hűvvel közbük vágott,
Mivel Ujév előtti nap volt és mindegyi-
künk óhaja
A borsai rabbi-val mondaní együtt a
hajnali imát.*

ERDÉSZVÖLGY
(Ujévi visszaméltézés)
Irtá: HOLDER JOZSEF

*Dereng az ujév, borzong a hátam,
A derengésben nagyapám láttam.*

*Erdészvölgy táján — egy máramarosi
erdőben,
Ahol Habsburg Rudolfnak kastélya volt
És a lenyőfák mögött elbujt a hold.*

*A parasztasszonyok azt mondták,
hogy e tájat boszorkák és koboldok
járják.*

*— A Sátán fiai —
És a hívő lelkeket várják.*

*Éjjel exponált pillanatot!
A Sátáné ilyenkor a hatalom — szólt a
babona —
S mi éppen éjféltájban értünk oda.*

*Tízéves lehettem én, nagyapám ötven
És voltak kocsinkon még vagy ötven
És Isten arca lebegett előttem.*

*A lovak hirtelen megálltak.
A kocsi nagy hűvvel közbük vágott,
Mivel Ujév előtti nap volt és mindegyi-
künk óhaja
A borsai rabbi-val mondaní együtt a
hajnali imát.*

ERDÉSZVÖLGY
(Ujévi visszaméltézés)
Irtá: HOLDER JOZSEF

*Dereng az ujév, borzong a hátam,
A derengésben nagyapám láttam.*

*Erdészvölgy táján — egy máramarosi
erdőben,
Ahol Habsburg Rudolfnak kastélya volt
És a lenyőfák mögött elbujt a hold.*

*A parasztasszonyok azt mondták,
hogy e tájat boszorkák és koboldok
járják.*

*— A Sátán fiai —
És a hívő lelkeket várják.*

*Éjjel exponált pillanatot!
A Sátáné ilyenkor a hatalom — szólt a
babona —
S mi éppen éjféltájban értünk oda.*

*Tízéves lehettem én, nagyapám ötven
És voltak kocsinkon még vagy ötven
És Isten arca lebegett előttem.*

*A lovak hirtelen megálltak.
A kocsi nagy hűvvel közbük vágott,
Mivel Ujév előtti nap volt és mindegyi-
künk óhaja
A borsai rabbi-val mondaní együtt a
hajnali imát.*

ERDÉSZVÖLGY
(Ujévi visszaméltézés)
Irtá: HOLDER JOZSEF

*Dereng az ujév, borzong a hátam,
A derengésben nagyapám láttam.*

*Erdészvölgy táján — egy máramarosi
erdőben,
Ahol Habsburg Rudolfnak kastélya volt
És a lenyőfák mögött elbujt a hold.*

*A parasztasszonyok azt mondták,
hogy e tájat boszorkák és koboldok
járják.*

*— A Sátán fiai —
És a hívő lelkeket várják.*

*Éjjel exponált pillanatot!
A Sátáné ilyenkor a hatalom — szólt a
babona —
S mi éppen éjféltájban értünk oda.*

*Tízéves lehettem én, nagyapám ötven
És voltak kocsinkon még vagy ötven
És Isten arca lebegett előttem.*

*A lovak hirtelen megálltak.
A kocsi nagy hűvvel közbük vágott,
Mivel Ujév előtti nap volt és mindegyi-
künk óhaja
A borsai rabbi-val mondaní együtt a
hajnali imát.*

wantok, kohaniták vagyunk és felemeltem a kezeimet, mint első a kohaniták között. Erre természetesen mindnyájan becsukták a szemüket, mert egy kohanitára, aki a népet megáldja, nem szabad felpillantani. De ez a szemtelen most is ki akarta elégiteni a kíváncsiságát. Reám pillantott. Talán meg akarta állapítani, hogy rendesen tartom az ujjaimat? Nevetséges. Kívülről ismerem az ujjaimat, mint a talmudot. S mit gondolt, mi történt ezzel a — mondjuk — kíváncsi zsidóval? Tíz másodperc alatt megvakult.

Lozik elbeszélése óriási hatást gyakorolt mindenkire. Morálja természetesen teljesen meggyőzte Moiser urat. Mert alig hogy meghallotta, hogy a homeli caddik kohanita, márcsak egy dologra gondolt: hogyan lehetne rábíri arra, hogy Frankfurtban maradjon. És rögtön így szólt:

— Ön még fiatal és az Ur meg fogja ajándékozni mind a kilencven esztendővel, ha nem éppen mind a százusszal, úgy, hogy én egyáltalában nem látom be, miért siet olyan nagyon Palesztinába. Pihenje jól ki magát a hosszú ut el előtt. Nálunk megbesülésre és nyugalomra fog találni. A mi templomunkban fog imádkozni. Igazán egy pompás zsinagógánk van. Szép kis summát adományoztam hozzá. Majd meglátja, mi csoda ajtói vannak és micsoda hétágu csillárja és micsoda tóratekerese. De ah — sajnos, valami hiányzik nekünk. Nincs nekünk kohanitánk. Ha azonban ön akarna velünk imádkozni, akkor csak nem tagadhatja meg tőlünk az áldását. Gondolja csak meg, tiszteletreméltó rabbi Lézer, nálunk nem fog találni olyan istentelen embereket, mint a hazájában. Nálunk senkinek vágyódik arra, hogy díjtalanul megvakuljon. Egyébként pedig a pusztá hit nem elég ahhoz, hogy valaki a szent földre eljusson. Ott egyiptomi frontra is van szükség és tudom jól, hogy milyen magasan áll a kurzusa... Tehát arra kérem, fogadjon el az ajánlatunkat.

Tiszteség okából Lozik egy pillanattal hallgatott, azután így válaszolt:

— Nagy részvételt vagyok önök iránt és minthogy jó zsidó vagyok, már nem is megyek Palesztinába. Rajta hát, kezdjék meg az ellátásomat.

Másnap egy bizonyos Schwartzberg járult alá az alázatos hajlongásokkal Lozik elébe:

— Főtisztelendő rabbi ur, kéni szeretném, vállalja el köser étermennek a felügyeletét. Akkor ráirhatnám az étlapra „a rabbi ur felügyelete alatt”. Enélkül pedig egyetlen rendes zsidó sem jön hozzám. Molzer urtól azt hallottam, hogy ön a legszigoribb törvényt is össze tudja egyeztetni korunk követelményeivel. Világért sem mernék önnek ezért pénzt kínálni, nem, nem. Köztünk maradjon a szó, legyen ön a társtulajdonos és én átengedek önnek husz százalékot a tiszta nyereségből.

Lozik szívesen beleegyezett, csak annyit tett még hozzá:

— Es minden nap három porció ebédek.

Schwartzberg, akit a gyors eredmény felháborított, minden további nélkül egyenesen a tárgyra tért.

— Hiszen ön tudja jól, rabbi, hogy mi pontosan betartjuk az összes tisztasági szabályokat, ezzel azonban elrontjuk kiest a húst. A szabályok szerint egy órahosszat kell szólni. Nem nehéz elképzelni, hogy milyen kilugozott rosztbőf, vagy snitzli jön ki abból. És ki nek kell ezért a vendég szemrehányásait hallgatni? Nem Mózesnek, hanem a vendéglősnak. Ugyanaz a Misér ur megkívánja, hogy teljesítsük az összes szabályokat, de azért szaftos rosztbőföt akar enni. Ezért veszem magamnak a bátorságot megkérdeznem öntől, nem állhatna a hus egész óra helyett csak félórát a sóban? Akkor sokkal jobban ízlene az én bifsztekem, mint Rozen vendéglőjében és egycsapásra agyonütném az egész konkurenciát.

— Mit jelent az, hogy egy óra? Ha az ember éhes és előtte áll egy snitzli, akkor minden perc órának számít. Így mondotta azt a böles baltvi caddik. Ebből előtt azonban mindenki éhes és így én a törvények szigorú szem előtt tartásával megengedem magának, hogy pontosan egy percig szózza a húst. Csak nehogy eszébe jusson tíz percig a sóban tartani, mert akkor bifsztek helyett Babilon siralmaikat kapom ebédre.

Schwartzberg gyöngéden pislogott Lozikra. Másnap reggel ismét eljött hozzá tanácsot kérni.

— Meg akarom önnek mondani, főrabbi ur, hogy az én vendégeim sem a kókuszt, sem a zsírt nem szeretik. Meg

vagyok győződve róla, hogy az az istentelen Rozer tiszta vajban süti a snitzliket. Mondja már most, mit tehet az istenfélő Schwartzberg?

— Megvan írva a törvényben: „ne egyed a borjut anyja tejében”. De honnan tudhatja maga, hogy melyik tehén volt az anyja annak a borjunak, vagy akár a jó megtermett ökröknek. Következésképpen nem szabad húst vajban sütni. Schwartzberg megtörtén sőhajtott fel:

— Várjon csak, a sőhajással még ráérünk. Hiszen süthet maga sertés-~~...~~ is. En például szívesen eszem sertéskotletet, egy sertés pedig semmi esetre sem lehet tehénnek a lánya és így nyugodt lélekkel süthet disznókotletet tehénvajban és mellé ropogósra sült krumplit. Ez semmi esetre sem utközik a törvénybe és majd meglátja maga, hogy Moiser ur hogy fog felkiáltani elragadtatásában, amikor először eszik majd sertéskotletet, hogy milyen nagyszerű szaftos borjusitelt lehet magánál kapni.

— De a vallás szerint disznóhúst egyáltalában nem szabad...

Lozik félbeszakította:

— Ha a vallás szerint a disznónak tulságosan kevés csülke van a lábán, ahhoz mintsem megszabadna enni, úgy maga nem számolta meg a csülkeit. És miért foglalkozna maga egyáltalában azzal, hogy disznósülköket számláljon. Ezenfelül ha egy tudós rabbival beszél, egyáltalában nem szükséges annyit filozofálni. Puntum.

Schwartzberg nem bírta már tovább. Könnyek szöktek a szemébe a meghatótságtól.

— Valóban megjutalmazott isten, hogy annak a koldusnak negyven pfeniget adtam. Ön pedig nemcsak egy élelőanyag rabbi, hanem valóban egyenesen isten áldása.

Egy hét múlva Loziknak ismét alkalma volt hízgelő szavakat hallani. Jomkipur böjtjének előestéje volt és Moiser ur csak sőhajtozni tudott keservesen. Hogy fog ő egy egész napon keresztül koplalni? Rabbi Lézerhez ment tanácsot kérni.

— Hiszen podagrás vagyok, azonkívül nem is vagyok hozzácsokva... Meg is halhatnék. De a vallás szerint nem kérdhetem, hogy mentsem fel a böjt alól, mert akkor a sors könyvébe valami szerencsétlenséget vezetnek be és összes részvényeim egy csapásra zuhanni fognak. Így járt egyszer Weizmann is.

Lozik méltóságát teljesen nyilatkoztatta ki:

— Mindjárt rendbe hozzuk az egész dolgot. Persze három rabbi kellene ehhez, de egy olyan caddik, mint amilyen én vagyok, minden további nélkül háromnak számít. Tegye csak fel tiszteletreméltó cilinderét és sőhajtsón. Megparancsolom önnek, hogy holnap egyen bőségesen. Felelje nekem: „Nem akarom megszegni a jomkipurt”. Így. És most sőhajtsón megint. És én megégyeztem megparancsolom isten nevében és szigorú törvényeinkkel egybehangzóan, hogy holnap egyen. Mert a böjt elháríthatatlan véget hozhat az ön gyenge szívére. Ennyi az egész. Most már megint nevethek. Holnap tyukot fog enni és a sors könyvébe be lesz vezetve, hogy részvényeinek árfolyama ugorjék fel a legfelsőbb emeletéig.

Moiser ur lelkesülten kérdezte:

— Nem lehetne ugyanazt a bityám részére is kicsinálni? Ő ugyan nem podagrás, de valami baj akad csak nála is. Például van egy polip az orrában. Epen úgy meghalhatna ő is az elgyengüléstől.

— Mindjárt elintézzük.

Lozik nemcsak Moiser ur bityját mentette fel a böjt alól, hanem még további harminc frankfurti zsidót. Ki-be járt egyik házból a másikba és csekélyke ellenértékért kibékítette a zsidók gyomrát lelkiismeretükkel. Ez aztán végtelenség megerősítette rabbi Lézer tekintélyét. Lozik megáldotta az imádkozó híveket a zsinagógában. Nem emlékezett ugyan pontosan arra, hogy ezt hogy kell csinálni, de a zsidók becsületesen becsukták a szemüket, úgy, hogy akár fochtrottat is táncolhatott volna előttük. Tanácsokat adott nekik a családi életben. Schwartzberg étermeben pedig szaftos kotleteket fogyasztott el egyre-másra. Egyszóval pompásan élt.

Egy napon ujra teleette magát és Moiser urral a régi Frankfurt egyik keskeny utcáján lépegetett. Moiser ur az iránt érdeklődött, vajon a talmudban nincsen-e valami nézeteltérés az esernyőre vonatkozólag.

— Nem tudom felfogni, miért ne volna szabad szombatban ernyőt hordani? Eső szombatban is van. Megyek a templomba és megázom. Nem beszélt er-

ről vagy egyszer a dwinski caddikkal?

— Természetesen igen. És talattunk is egy pompás kivezető utat. Mikor esik, akkor kezd veszélyes lenni. Az eső semmivel sem jobb, mint egy gépjárművergőlyő, mert esőben meghiűhet az ember és bele is halhat. A tóra szerint, ha megtámadják, akkor védekezhetik és ilyen esetekben akár botot is vehet a kezébe szombatban. Az eső pedig megtámadja magát és maga csak védekezzen. A rabbi oktetése szerint...

Lozik azonban nem fejezhette be már a mondatot. Egy óriási ember ragadta meg a karjánál fogva.

— Végre megcsiptelek, te gazember. Itt is összelopkodtál egyet-mást és kivakaróztál. Majd megtanítlak, hogyan kell sonkát lopni.

Moiser ur mepróbált Lozik érdekében közbelépni.

— Ön tévedésben van. Ez egy köztisztelőben álló személyiség. Ő a mi rabbin.

O, Lozik nem kételkedhetett, Otto Worms állott előtte. Na igen, Mainz csak egy karnyújtásnyira van Frankfurtól. De annyira beielette már magát új szerepébe, hogy felháborodottan kiáltott rá az ordítózó mérszárosra:

— Nem hallja, én rabbinus vagyok! És nemcsak rabbinus, hanem — kohanita is. Tudja-e maga egyáltalában, hogy mi az a kohanita? Olyan sarjadedék, amelynél nincs nemesebb a földkerekségen. Még arra sincs jogom, hogy bemerjenek egy temetőbe, nehogy szomorkodnom kelljen. És akkor meré-

szel maga engem megsérteni a tisztátalan sonkaival...

Otto Worms szárkásztiikus nevetésben tört ki.

— Ugy, most egyszerre tisztátalan lett? De amikor a szemem láttára lenyelte, akkor nem volt talán tiszta? Te kutya! Bocssáson meg uram, magát nem ismerem, de tisztességes embernek látszik. Hogyan keveredhetett ismeretségbe egy ilyen tekerővel. Pusztá részvétből felszedtem az utcáról és ki akart forgatni minden vagyonomból. Már régen rájöttem arra, hogy a májashurkák körül settenkedik. De hupa szívem van s hallgattam. Amikor azonban szemem láttára lehasított egy darab sonkát, azt már nem tudtam elviseelni. Akkor kiköltöttem a kezem közül, most azonban megízletem neki ezzel a bottal.

Lozik nem tagadott tovább. A rajtakapott ember büns mosolyával csak annyit mondott még:

— Keveset adott ennem, Worms ur, a sonka pedig meleg volt. Mindenki megértheti, hogy nem tudtam uralkodni magamon...

Minthogy mindez nem szombatban történt. Moiser urnak a kezében egy esernyő volt és még meg is előzte a mérszáros. Egyébként Otto Worms sem habozott sokáig. Így ütötték Lozikot, egyik az ernyővel, a másik a bottal, egyik jobbról, a másik balról, egészen addig, míg végiggurult az aszfalton.

(Fordította: Jámbor Ferenc.)

Uj Une szane tókef

Irta: Leitner Zoltán

A régi Une szane tókef, rabbi Amnon szivbemarkoló klasszikus imája lelünk ben és minden évtorduló napján. A testében megcsontított haldokló hattyudala, a nagy szemmel vérelt író, a irigyszekrény előtt elzokogott imája. Költői remekmű, a reszkető félelem, az emberi jellem és hit, sőhajtos bánatos melódiája.

— Ki éljen, vagy haljon a gyarló-gondolkodó, sárból teremődött Emberek közül? Mi az ember? Eltörő cserép, szikkadt fűszál, fonnyadó virág, elshano árnyék, uszó felhő, halk sőhaj, szálló porszem, elröppenő álom...

— Ecce homo! Ez az ember és ez az élete. Évek jönnek és fordulnak, pereg az Idő végtelen homokórája, visszasír a múlt és felémlék előttünk a bizonytalan jövő...

Most uj Une szane tókef csendül... Templomba vitt hordágyon most zsidó népünk vonaglik. Ott a fehér frigszekrény előtt az összességben sir fel rabbi Amnon hósi lelke. Szimbólum Ő, akit a régi fejedelem megcsontított, de rettentő testi kínjai dacára, lelki üdvéért sirt és ajajveszékelt. Testi életével leszámolt, azt szívesen áldozta, csak lelkeért zokogott, mert úgy hitte, hogy megingott pillanatnyilag lelke a Hitben, a zsidóságban.

Szimbóluma Ő népi életünknek! S most odahurcoljuk mi megkínzott népi-ségünket a Szentség elé és sirunk, mert önvád mardossa lelünkét. Talán pillanatra megingottunk tántoríthatatlan hitünkben? Zsidó népünk sir és remegőn verdesi mellét. Nem vagyunk bünsők, bár népek kegyetlenkedése kíméletlenül csonkítja testünket és lelünkét. Megtörtén állunk halotti ruhánkban a bizonytalan és fájdalmas sejtésekkel teli jövő előtt. Kínpadra vonszolt zsidóságunk fájdalmaiban vonaglik. Jaj, talán pillanatnyi tévovásunkért uj Une szane tókefre hív bennünket a megívott sófár hangja.

— Hirdetjük a nap szentségét és magosztosságát — így kezdjük mi is és Amnon rabbiával együtt sirjuk fájdalmainkat.

Uramteremtő! Im' megtörtén és megalázottan áll előtted a Te néped. Nem használt intő szózatod és komor jóslatod. Azt hittük, hogy úgy lesz jó, ha idegen népek gondolatvilágát sajátítjuk el, ha követjük őket és felolvadunk álszeretetükben.

Most itt állunk Előtted, fáradtan, megtörtén és bünbánóan. Bűn volt egy pillanatra is meginogni, mert jóslatod rettentően beigazolódt. A büntetés nem maradhatott el és most — ime leborultan görnyed előtted néped, testi és lelki kínok közepette s könyörgünk Hozzád, hogy fordítsd el a Végzetet felőlünk. Bevalljuk hibáinkat és szörnyen vezekelünk, miért hát e sok bűntetés?

Látod, hogyan szenvedünk? Látod sajtó sebeinket? Üldözött vadként me-

nekülünk országról-országra és nincs senki, aki szívesen fogadna és beengedne bennünket. Nem látod talán, hogy kezünkkel kihull a munka kalapácsa és életünk büszke hajóját kalózek számlálatlan serege üldözi? Nem látod, hogy fejünk felett ég a ház s tüzhelyünk fel-dult és hideg? Nem látod, hogy gyermekeink mimóza lelke megfagy a fölöt-te végigsivító dermesztő szélből? Nem látod, mennyire szenvedünk? Nem látod, mennyire bűnhődünk?

— Uj Une szane tókef... Ujra kezdjük a nagy rabbi imáját. Nem inogunk meg többé egyetlen pillanatra sem, kitarunk élethivatásunk, zsidóságunk mellett. Súlyosan érezzük hivatásunk és elhivatottságunk rettentő súlyát és a felelősséget, mely reánk — mai szenvedő generációra — nehezedik.

Ime elibéd hozzuk megrokkant életünk és bocsánatért esedezőnk. Nem hi-hetjük a halált, mert Irgedet birjuk, hogy élni fogunk idők végtelenjéig. Tudjuk és érezzük, hogy élnünk kell Eretted és magunkért s könyörgünk elötted: adj balzsamot és gyógyirt táj seibeinkre.

Életünk valóban elröppenő álom, tavatónk telhő, ionnyadó virág, elhalkult sőhaj! Igen, kis egyedei a nagy összességnek, hibáiban vergődő gyarló emberek vagyunk.

De a népünk! Vedd őh oltalmadba népünk! Ezt a keménynyaku, de jó-sággal teli, bünbánattal mellét verdeső, tévelygő, de Benned bizó régi néped. Fáradtak vagyunk, de torrong bennünk az élniakarás tüze. S ne hagyd, ne engedd, hogy büntetésül ártatlan kicsinyek felett égjen a házfédél! Ne hagyjad, hogy üldözötteknek érezzük magunkat; hogy ne találjunk nyelhe esal-tot, ahol táj seibeinket megmoshassuk a rohanó Eletpatak vizében!

Roshasono napján könyörgünk, hogy fordítsd el a balsorsot felőlünk, hogy jövendőnk szép és napsugaras legyen. Hiszünk örök életünkben és megtört lé-lekkel valljuk, hogy elismerjük büntető kezéd és tájdalmas mementőd.

Egy uj Une szane tókef lobban fel bennünk. Népünk útésektől és csapásoktól meggyönyvedt lelke vergődik előtted. De mégis a Te néped! Csonkított lelke uj fohaszt küld amely igeni végtelen életét. Tudjuk, hogy szeretted népedet, azt a népet, mely a hétköznapok nyomorúságának keménységén nyugoszik és felsikolt Hozzád, mert tudja, hogy imájából Uj Elet fog kivirágzani...

Uj Une szane tókef ez, melyből az Élet dala csendül, a jobb és szebb életé, mely zsidó népünkre vár...

A KÖNYVPIAC SZENZÁCIÓJA INFANTERISZT S V E J K. KAP-HATÓ AZ UJ KELET KÖNYV-OSZTALYÁBAN.

Nem, az ilye hirtelenében kereszttől, jóva gyalták a dolgban, hogy a na apósa kaszov családjában hogy házas es rebbehez. Látt és meritett eg hitet, Istenbe. Igaz, annak Sie családja szovi rebbenél te van.

Sie nagyapó nyaku malmos nyku chanukka balkoztak ve munkások, a rosi doktor is, segíteni s az ő ta. A családja beteg ágyát é tatlanba, azon ki fogja most megillető törzinte csoda-ná kítóvas bata alatt. Tópöröc a batárból és mondta, hogy ben van. Alig ráette kezét szemmeláthat felült az ágy. Azóta Sie fia Kaszovban tö

Oroszkótól Csernohora he csak el az er tudja, hogy Kárpátokban megtenni. A ezért egy besz Roshasana e meghuzódó H várn egymás. Es az indu snorerek vitt szán innen és

Mert Máran sen úgy intéz rerek. A jó s lábú, élő újsá aki emberemlé késő estig ha éppen a betevé is csak tudni a nagyvilágba szatér-e már a cár még mi der-gyerekeke tényleg élnek csak héberül. nomádjai az i dekekkel kape zációt találtak

Elul első na a sófárt, vitt vasárnapiján a Havasmezőből csoportja.

Ezen a ködö len uccáján koltatták a megrakták ele ki kevesebbet vánságok közö től, gyerektől felé. Itt vágta hátán a hóku

Déltájban I feljebb az ut meredek hegy feszítésebbe k laki figyelmez kell szállni.

Hagyták a egy petrovai mellé kerülték... estefelé Jób könyvét totta a rebben felvette selyen vébe és kábol Mordchenak, Mordeche, aki elcsodálkozott

— Hát hogy a házban, itt — Mordche sábesz napján kell, énekelj...

A petrovai tartotta ez tázi negyven torok Hallél melódi

A kaszovi rebbe csodatétele

Irta: Schön Dezső

Nem, az ilyesmit nem is szokták úgy hirtelenében elhatározni. Hónapokon keresztül, jóval az esküvő előtt már tárgyalták a dolgot és megállapodtak abban, hogy a nagy ünnepeket Sie és az aposa Kaszovba töltik a rebbenél. Sie családjában különben is tradíció volt, hogy házas ember ünnepre elment a rebbehez. Látta a Caddikot, tanult tőle és merített egy kerek esztendőre való hitet, Istenbe és jövőbe.

Igaz, annak a körülménynek, hogy Sie családja a nagy ünnepeket a kaszovi rebbenél töltötte, különös története van.

Sie nagypapjával, az öreg, keménynyaku malmossal történt, hogy egyszer, ugy channukka táján, ágynak esett. Próbalokoztak vele az oroszokó vén erdőmunkások, a javasasszonyok, sőt a városi doktor is, de egyik sem tudott rajta segíteni s az öreg már-már a végét járta. A családból a férfiak körülutáltak a beteg ágyát és beletörődve a változhatatlan, azon töprengtek, hogy vajjon ki fogja most örökölni a család íztét megillető tóratekereseket. És ekkor, szinte csoda-módra, Ruszkova felől egy kétlovas batár huzott végig az ablak alatt. Töpreődött zsidó ember szállt ki a batárból és éjszakai szállást kért. Azt mondta, hogy a kaszovi rebbe kíséretében van. Alighogy a rebbe belépett és rátette kezét a beteg fejére, a beteg szemmeláthatólag megkönnyebbült és felült az ágyban.

Azóta Sie familiája a nagy ünnepeket Kaszovban töltötte a rebbenél.

Oroszoktól Kaszovig hosszú az út. A Csernohora hegyláncan keresztül juthat csak el az ember oda s azt mindenki tudja, hogy egy háromnapos utat a Kárpátokban nem tanácsos egyedül megtenni. A kaszovi rebbe chaszidjai ezért úgy beszéltek meg a dolgot, hogy Roshasana előtt a Kárpátok tövében meghuzódó Havasmezőn addig fognak várni egymásra, míg meglesz a csoport.

Es az indulás pontos időpontját a snorrerek vitték szét a megyébe, a Tiszán innen és túl.

Mert Máramarosban az egek kegyesen úgy intéztek, hogy legyenek snorrerek. A jó snorrer mindenekelőtt kétlábú, élő jószág. És a máramarosi zsidó, aki emberemlékezet óta kora reggeltől késő estig hajszolta magát, hogy csak éppen a betevő falatot megkeresse, mégis csak tudni szeretete, hogy mi történik a nagyvilágban. Vajjon Napoleon viszályt-e már Szent Heléna szigetéről, a cár még mindig összefogdossa a chéder-gyerekeket s hogy Erec Jiszraelben tényleg élnek barnabőrű zsidók, akik csak héberül beszélnek? S Máramaros nomádjai az ilyen és ehhez hasonló kérdésekkel kapcsolatosan egész rakás szenációt tálatlak fel.

Elul első napjaiban, hogy megfújták a sófárt, vitték a hírt, hogy szlichesz vasárnapján a reggeli órákban indul Havasmezőről Kaszov felé a chaszidok csoportja.

Ezen a ködös reggelen Oroszkó egyetlen uccáján nagy volt a sürgés. Abrakoltatták a lovakat, az állatvetőket megrakták elemőziával, ki többet vitt, ki kevesebbet s azután kölcsönös jókívánságok között bucsut vettek asszonytól, gyerekektől és elindultak Havasmező felé. Itt vágtak neki apró mokány-lovak hátán a hókucsmás Kárpátoknak.

Déltájban Luhiba érkeztek és innen feljebb az út egyre nehezebb lett. A meredek hegyi ösvényen irtózatos erőfeszítésekbe került a kapaszkodás. Valaki figyelmeztette a csoportot, hogy le kell szállni.

Hagyták a lovakat előre kocogni és egy petrovai chaszid, az öreg Chaim mellé kerültek. Ő már javában mesélt: „... estefelé bejött a rebbeben, kivette Jób könyvét a szekrényből és átnyújtotta a rebbeben. A rebbe rögtön felkelt, felvette selyem kaftánját, elment a mikvébe és kábolesz-sábesz után odaszólt Mordchenak, hogy énekeljen. Ekkor Mordche, aki családtagnak számított, elesodálkozott: — Hát hogyan, rebbe? Halott fekszik a házban, itt gyász van... — Mordche — adta vissza a rebbe — sábesz napján egy zsidónak vigadni kell, énekelj... — A petrovai chaszid meséje percekig tartotta eztáztisban a csoportot. Aztán negyven torokból törtek fel egyszerre a Hállél melódiái.

A hangok szálltak ágról-ágra és a Kopilás egetverő tenyőin úgy pattantak, mint a megfeszített hurok. Ugy tetszett, hogy az akkordok eltévedtek a sűrű galyak között...

Az öreg Chaim kezén fogta Siet, ének emelte szeméit és kérdezte: — Hallod?

Sie körül forgott a világ. Hallotta, hogy hangok, sok száz és ezer, előtörnek az erdő sűrűjéből, érezte az öreg petrovai chaszid kezét és lágy, selymes szavak simogattak végig: „... az igazi dal utján az ember eljut a prófécia birodalmába, mert a dal át-főri a szférákat és az igazi Caddik a Mindenhatóval való egységet csakis a dal által érheti el...“

Harmadnap reggel egy kis faluba értek. Az öregektől tudta meg Sie, hogy már túl vannak a Kárpátokon és ez a kis falu Galicia első állomása: Zsebie. Egy vendégtogadónál megállottak és bekötötték a lovakat az istállóba. A sön-tésbe vették észre, hogy utolérték a borsai zsidók csoportját. Nem volt nehéz őket megismerni. Hatalmas, behemótt-emberek, szinte akkorák, mint a Pietrosz tenyői, bus, örökké ábrándozó szemekkel. Durva esizma, egy darab bőrből készíttve, fekete posztókalap, közepén gomb és széles inggallér, mely lelog a vállra. A gallért némelyiknél egy kis madzag tartotta össze a nyaknál, de nagyrészüknél nyitva volt. Ők és a visóiak voltak Reb Chaim, a kaszovi rebbe legőszintebb és legodaadóbb hívei. Ennek természetesen megvolt a maga külön magyarázata.

Mert amikor Reb Chaim elsőízben ott járt, züllött és elhanyagolt állapotban találta e két község zsidó lakosságát. Ő vágatta le hosszú, vállig érő hajukat és a körműket és ugyancsak ő küldött nekik két tanítót, hogy a gyermekeket alef-bészre kapassák.

Sie csak nézte ezeket a chaszidokat, akik heteken át gyalogolnak, száraz hagyman élnek, otthon hagyának aszsonyt, gyermekeket és a rebbe iránti szeretet olyan nagy bennük, hogy ezt a sok kint még csak észre sem veszik.

Közben perccenként nőttek ki egy-egy más sarokból a minjének. Rakták a tálsízt-tefillint, majd levetették és páln-kasbutykos járt szájról-szájra.

Oldalt egy fiatalember állott, erősen tálsziba göngyölve, hajlongott, verdes-te öklével mellét és időnként kaotikus hangokat hallatott.

Az öregek nézték, élvezték: — ilyen fiatal és ennyi lelkesedés van benne.

Egy kolomeai fiu odament a fiatal-emberhez s úgy, hogy az egész söntés hallja, fülébe sugta: — Mit bömbölsz úgy? Tán Lilittel álmodtál az éjszaka?

A fiatalember nem válaszolt, csak szemével könyörgött, hogy hagyjon neki békét.

Es ekkor egy magas, meztlábos zsidó, kinek testén az a néhány rongycafat se-hogysem akart összeállani, kibújt az egyik asztal alól és bomlott átokba tört: — Gazemberek, nem elég, hogy ti bü-nöztök, de már azt sem bírjátok türelemmel nézni, ha más imádkozik. Hová mentek? A pose-jiszroelhoz? Barmok, nincs már ott áhitat, Isten arra se néz már, ész van csak ott, értitek, csupa kiszáradt agyvelő.

A chaszidok megkövülve, villámütöt-ten állottak helyükön. Majd néhányan rá akarták magukat vetni, de az öreg petrovai chaszid utjukat állta: — Ne bántásotk, — mondotta — a rebbe türi, hagyjuk hát mi is békében. Szrul volt, a félbolond. Minden évben, Kippur előnapján a rebbe behívta őt szobájába és ráparancsolt, hogy dorgál-ja. És ezért a hivatásért élvezte Szrul az idősebb chaszidok kegyeit.

Kaszovban nagy meglepetés érte Siet. Roshasana előnapján találkozott a nagy beszmedrisban Avrummal, régi, testi-lelki jóbarátjával. Avrum az elmúlt nyarat Kolomeában töltötte. Sie előtté eddig még ismeretlen körülmények kö-zött.

Hogy egymásrataláltak, Sie egy cso-mó hazai újsággal traktálta. Hogy négy hét előtt, Elul első napján megtartotta esküvőjét és hogy apósa, dacára an-nak, hogy Chaszám Szófer jesiváján ta-nult, az ő kedvéért eljött a rebbehez.

Avrum ekkor azt az ajánlatot tette, hogy menjenek a vendéglőbe. Ott job-ban el lehet diskurálni.

— Látod — kezdte Avrum, miután egy asztalhoz telepedtek — engem két-ségbe ejt az, ha látom, hogy ezer meg ezer chaszid otthagyja feleségét és gyer-mekét egy árva garas nélkül és hetekre telepszik meg a rebbenél. És minden-nek tetejében, azt mondják erre: „min hásomajim“, hogy az egek is úgy akar-ják.

— Hallottam erről egy esetet — foly-tatta. A katzki rebbe irissenhantolt sir-jára rászállt egy madár. Nem evett, nem ivott és addig énekelt ott, míg el-pusztult. Nos, mit szólna te ehhez? Ez is „min hásomajim“?

— Csak természetes! — mondta Sie szinte kiabálva.

— Hát köztünk maradjon a szó — adta vissza Avrum — sohse volt ott madár. Reb Menáse Pinszker, egy gaz-dag, felvilágosodott zsidó, aki Mojse Dessauer kommentárjaival tanulja a Szentírás és gyermekeit iskolába küld-i, titokban elarulta nekem, hogy a te-metést követő reggelen ő maga helye-zett el egy döglött madarat a sirra. Hát ehhez mit szólna? Meséld ezt el egy cha-szidnak és agyon fog ütni. Ők azt ál-lítják, hogy csak szimbólum volt, nem is madár, hanem maga Gábriel arkan-gyal bujt egy madármezbe. Érted? Én meg azt mondom, ez a madár annyira szimbólum, amennyire az Enekek Ene-kében Szulámit a zsidó népközösséget szimbólizálja...

Avrum közben észrevette, hogy elga-loppirozta a dolgot. Körülnézett, hogy nem-e hallotta valaki és elhallgatott. Es Sie, a tizennyolcéves chaszid, nem tudta miért, de úgy érezte, mintha vala-mi nagy szomorúság állott volna a háta mög.

Pár percre rá, hogy elváltak, Sie gon-dolkozni kezdett. Nem bírta felfogni, hogy miért kellett Avrumnak ezt a mesét a madárral ép neki elmondani. Es ha egy apikajresz tényleg rátett egy döglött madarat a sirra, ezzel a rebbe vesztett valamit értékéből? S vajjon minek is levante bele az Enekek Ene-két? Vagy hisz ő abban, hogy az Ene-kék Enekét betűszerint kell venni? Mennyi ideje annak, hogy ugyanez az Avrum beavatta őt a chaszidizmusba? Milyen odaadással beszélt neki az oroszokó erdőben, ha szombat délutá-nonként kísélták, Reb Chaim, a Cad-dik meséről? Ilyen rövid idő alatt így megromlani...

Kelletlenül hagyta ott Sie a vendég-lőt. Érezte, hogy az agyában egy rejtett csavar meglazult, gyors egymásutánban kérdések törtek fel és kezdték gyötörni. Rátapadtak, mint a makacsul szemtelen legyek és ajkai önkénytelenül ejtették: „Arbáa nichneszu lepárdesz“, négyen tépték le minden titkok fátyolát és be-hatoltak a Tudás birodalmába...

Forró napja volt Roshasanakor Kaszovnak. A Caddik imakönyvében frissen lettek átítatva az évszázadok köny-nyeitől megsárgult lapok. És a késő dél-utáni órákban, hogy a chaszidok ismét mikvébe voltak és várták míg megszól-al a sófár hangja, lüktető zokogás és egyetlen hullott jajszó volt a hatalmas tenger nyé.

Sie már tudta, hogy az ő meglóditott lelken csak kivételes bünbánat segíthet. Meghuzódott az udvar egyik sarkában és iennhangon ismételte dinevicsi Ra-bi Jesásás szavait:

„Volt egy hatalmas király, aki vadá-szatra küldte fiait. A fiuk eltévedtek és elkezdtek kiabálni, hátha meghallja őket apjuk. Hogy nem jött válasz, arra gondoltak, bizonyára elfelejtették aty-juk nyelvét. Elhatározták, hogy segít-ségért fognak kiabálni, de szavak nél-kül. Választottak maguk közül egyet s mielőtt elküldték, lelkére kötötték, hogy vigyázzon, mert tőle függ mindannyiuk sorsa. Ugyiszintén: az Örökkévaló elkül-dött bennünket azzal a hivatással, hogy hozzuk fel a bünök tengeréből a szent szikrákat. Eltévedtünk a büntengerben. S hátha azért, hogy elfelejtettük atyánk nyelvét, nem birunk imádkozni, elkül-dünk im téged, Báál Tókéa, hogy szótl-an hangokkal kérd számunkra az egek irtalmát...“

Ekkor megszólalt a sófár hangja és Sie maga előtt látta Lillit, a nőstény Sántát, meztelenül, döglött madárral kezében, majd látta az eleven Szulámit és Mojse Dessauert, aki új, tiltott komemntárt fűzött a Szentírásához s fo-rogni kezdett körötte a világ. Ugy fél-

álomból mintha hallotta volna egy is-merőse hangját:

— Gorsan... vizet... rosszul lett...

Sie esete volt az egyetlen zavaró mo-mentum a hosszú bünbánási procedu-rában. Beszéltek is róla eleget. De ab-ban valamennyiük véleménye megegye-zett, hogy nem tiszta dolog történt. Hogy pont akkor ájult el, amikor meg-szólt a sófár hangja...

Vacsora után a Caddik füléhez is el-jutott a hír. S a Caddik, miután el-mondták neki, kivél esett meg a dolog, — csodák-csodája — mosolygott magá-ban. Régi, szép emlékei elevenedtek meg, azokból az időkől, amikor alig volt tizenhét esztendő és a tizezrek panaszaí nem fárasztották halálra.

Négy héttel esküvője után történt. Nagypapjához, a világhírű ruzseni Cad-dikhoz utazott a nagy ünnepekre. S akkor — nem emlékezett már pontosan, milyen körülmények között történt — de Roshasana második napján hirtelen rosszullett fogta el és elájult. A nagy-apa megmagyarázta neki, hogy meg-szegte a talmud parancsát. Mert a tal-mud világosan előírja, hogy a házasság első esztendejében iérj nem hagyhatja otthon feleségét. S alighogy beestele-dett, nagypapja szekérre rakta és haza-küldte.

A Caddik biztos volt benne, hogy Sien is a talmud könyörtelen panaszá bosz-szulna meg magát.

Ezért rögtön havdala után hívatta Siet, amikor belépett, intett a gabbe-nak, hogy távozzon a szobából, meg-fogja Sie kezét és halkán mondta:

— Eredj iam haza, családi hajlékod-ba, lechajim ilsulajm.

Sienek eszébe jutottak gyötörő kétke-dései. A lélek halhatatlansága, a végte-lenség, a Szentírás sok kitétele és még más egyéb. De a rebbe határozott gesz-tusa és a lakonikus rövidségű mondat, mellyel hazautasította, azt a hitet kel-tette benne, hogy a rebbe ismeri gon-do-latait, hogy le van leplezve, mert a Cad-dik előtt nincs titok s Sie úgy érezte, hogy torkát fojtogatja valami és neki beszélnie kell.

A rebbe látta Sie erőlködését és elébe vágott:

— Nem tartom fontosnak, hogy kima-gyarázd a dolgot. Eredj még ma éjjel haza, de lelkedre kötöm, hogy kerek egy esztendeig ne mozdulj ki családi hajlé-kodból. Hesseged el máris magadtól a bünös gondolatokat, mert tiszta aggyal kell szolgálni az Örökkévalót.

Sie hazament. A rebbe csodája meg-győzte. Idővel kételkedései éremszesed-tek és békében hagyták. Es évtizedek múlva unokáinak mesélte Rabbi Chaim, a „Kaszever Caddik“ csodáját, hogyan mentette meg lelkét az örökös kárho-zattól.

Majdnem

ingyen

olvashatja Ön a magyar, román, né-met, francia, angol írók világhírű munkáit eredetiben, vagy kitűnő fo-rditásokban, ha az Uj Kelet előfi-zetűje. — Iratkozzon be még ma a

30.000 csereköttel rendelkező

DANTE

kölcsönkönyvtárba

Jól mint ezen lap előfizetője csupaí HAVI 40 lejt kell fizetnie, mely ösz-szegért korlátlan cserelési joggal olvashatja a világhíradalom leglhre-sebb műveit és újdonságait. — Aki nem előfizetője ennek a lapnak, az havi 60 lejtért olvashat a fenti felté-telekkel. — Vidékre naponta postacso-mag szétküldés cserékönyvekkel (ki-logramonként 4 lejt). Ismertető in-gyen. Komplet katalógus az összes könyvekről (5 nyelven)25 lejt.

Dante kölcsönkönyvtár

CLUJ, Str. Jorga (volt Jókai uca) 5

A párizsi ghetto

A hotelportásunk monoton hangon és széles bőbeszédűséggel magyarázza egy nászutaspárnának Párizs nevezetességét. Eiffel-torony... Notre-Dame... az Opera tér... a Louvre... Beszéd közben alaposan szemügyre veszi az utasokat és a portások csulhatatlan ösztönével és emberismeretével felhívja figyelmünket a párizsi ghetto ódon szépségeire is... A portás nem csalódott. Az ifjú párt valóban jobban látszott érdekelni a ghetto, mint a Louvre művészi kincsei, mert felesillant szemük francia főváros zsidónegyedének emlékeire... Párizsi ghetto: talán paradoxszerűen hangzik ebben a városban, amely talán a legkevésbé ismeri a fajelőítéletet és ahol a zsidók a szó szoros értelmében élvezik a francia köztársaság polgári szabadságait. Nem is Párizs a teremtője a ghetto-nak, hanem azok a keleti zsidók, akik a háború éveitől kezdve utánkerestek itt maguknak egzisztenciát és otthont és akik — talán atavisztikus ösztönöktől vezetve — elkülönítették magukat éppen abban a városrészben, amely talán a leginkább őrizi a régi Párizs tradícióit...

A Quartier Latinen keresztül, a Szajna partja mentén vezet az út a ghettohoz. Murget bohémányai közzé elegáns kávéházak ékeltek be magukat, amelyeknek terraszán angol és amerikai világjárók próbálják idézni a múltját a Quartiernek, a varázsos romantikának azt a hangulatát, amellyel oly éles kontrasztban állnak a vastagtárcájú, kíváncsiságú idegenek fényesre lakkozott autói. Talán 20 percig sem tart az út a zsidó negyedig, de a rövid út a mai Párizs tarka kaleidoszkópja: a világ összes rasszai adnak egymásnak találkoztatást ebben a városrészben. Itt ácsorognak a japánok és kínaiak, itt ültetik fel tanyájukat a legendásan előkelő, de nyomorgó orosz emigránsok és innen áradnak az ég felé az údvadseregének forró imái is. Alig esteledik, de a bárókból máris éktelen zivaj szűrődik az utcára és a Szajna vízében csillogként hunyorog a lámpák visszfénye...

A St. Paul templom környékére azonban már nem halol el a Quartier zaja. Sötét, kanyargós utcák váltják fel a bulevardokat. A járókelők tarka változata is eltűnik, benszülött párizsiak — munkások és mindentek suhannak el a járókelők mellett. Ez már a régi Párizs. Luxuriózus paloták helyett sötét-szürke, ódon, rozoga kőházak, amelyeknek vakolata talán már akkor kezdett bomladozni, midőn Franciaország — La bell France — a köztársasági államforma mellett döntött...

Ezek a házak régi francia nemesi familiák kuriái voltak egykoron... ezeknek a házaknak a szalonjaiban adtak egymásnak találkoztatást a politikai, irodalmi és művészi világ jelesei... Itt fogadta egykor hódolói Madame de Sévigné is... Itt, ebben a millióban, ezekben a házakban lakoznak most a francia főváros új lakói — keleti zsidók. Pettjura hordái előtt, vagy a vörös forradalom előtt menekültek ide és talán egyetlen család sincs itt, amely ne őrizné akár egy háborúban felperzselt otthon, akár egy pogromhősök által felkoncolt családtag szörnyű emlékét. Itt, ebben az atmoszférában született meg Schwartzbart gyilkos gondolata is...

Pétek este van. Egyik-másik ház ablakain keresztül a szombatváro imák ósregi dallamai zonganak át... Az utcán egy-egy elkésett kaffános, keleti zsidó siet a templomba... fiatal zsidó leányok sétálnak fel s alá... ebben a környezetben is különös erővel elevenedik meg valamelyik északlengyelországi, vagy beszarabiai városka hangulata... A házak Párizs tradícióit őrzik, bennelük pedig azokat a hagyományokat ápolják, amelyeket Európának egy egészen más világából menekültek ide, a kozmopolitizmus centrumába...

Az első látogatásomat a ghetto-ban több más követte. Mindannyiszor különös érzések vettek rajtam erőt, valahányszor elcsavarogtam ezeken a zegzugos utcákon, amelyek nappal keleti élettől népesednek be. Szakállas, pajeszos és parókás asszonyok állnak az utcák ajtajában és élénk tagteljesítéssel invitálják be a verőket boltjaikba. A házak előtt feketeszemű, feketehajú fiúk és leányok játszanak a porban, a sarkon nem orosz emigráns, hanem

nyílthomlokú zsidó fiatalember ül a cipőtisztító láda mellett. Chaszid-külsejű, őszhajú ember hógatja fáradt lovát az egyik bolt előtt és az uccai árus tört francia nyelven, keleti hanghordozással ajánlja megvételre árút. Nem tudom, hányan vannak, nem is kérdeztem tőlük, hogyan találták meg helyüket ebben a zürös, látketelőtű város-

ban. De mindig jóléreztem magam ezek között az emberek között, akik borongós, rezignált kifejezéssel szemükben, hajnaliól késő estig látva-jutva keserűen verejtékek keresik kenyerüket és a nagyváros ritmusától el nem tántorítva őrzik egy nép múltját és jövőjét.

ARAHÁJ MASA

A ZSIDÓ LÉLEK AZ IRODALOMBAN

Írta: Móricz Zsigmond

Móricz Zsigmondnak, a modern magyar regényírás legnagyobb mesterének alábbi írása, amely a budapesti Nyugat hasábjain jelent meg, régóta huzódó irodalmi vitára tesz megfellebbezhetetlen pontot. A zsidó reneszánsz gondolat uttörői sohasem szüntek meg hangoztatni, hogy a zsidó író munkája, akármilyen nyelven is jelenik meg és akármilyen témát is dolgoz fel, lényegében mindig zsidó írás marad és a zsidó irodalom szerves részévé válik, mert akarva, nem akarva, minden írás, amely zsidó író tollából születik meg, a zsidó psziché vetületét adja. Hiába akartak az asszimiláció gondolatának hódoló zsidó írók erőszakot tenni saját lelkiükön, az a kétségbeesett erőfeszítés, amellyel el akartak szabadni legmélyebb gyökereiktől, csodót mondott és csak arra volt jó, hogy a zsidóságtól rémülten menekülő író lábait alól végképp elveszzen a talaj.

Különösen Magyarországon csaptak össze nem egyszer a szenvedélyek erről a kérdéssel. Magyarország zsidó és nemzsidó írói a legtermészetesebbnek találták, hogy Panait Istrati, aki a legtöbb könyvét franciául írta, román író még akkor is, ha franciául írt könyvében egyetlen román vonatkozás sincs, mert franciául sem adhat egyebet görögországi kalandozásairól, mint a román lélek meglátásait. Minden magyar-zsidó író mégis arra vesztegette energiájának és alkotó képességének legjavát, hogy kinosan és mesterségesen elkendőzze zsidó sajátosságait, hogy ilyenformán szabadalmat nyerjen a magyar irodalomba való bevonulásra. A magyar-zsidó író sohasem engedte át magát szabadon és gatlások nélkül ösztöneinek, írásaiban nem engedte visszatükrözni azt, hogy a magyar glóbusz embereit, intézményeit és egyszerűen az egész magyar életet, vagy akár az általános emberi vonatkozású problémákat hogyan látja meg a zsidó szem és hogyan reagál rá a zsidó psziché, mert attól tartott, hogy rásütik a „felekezeti-ség” bélyegét. Nem használta ez a mesterséges erőszak egyetlen zsidó író könyvének sem, mert hamis hang csendült ki minden olyan sorból, amely nyílt színvallás helyett leplezni akarta a léleknek legtermészetesebb megnyilatkozásait.

Pusztá udvariasságból a progresszív magyar írók hallgatóságos megegyezéssel sohasem beszéltek erről a „kinos” kérdéssel és hogy reakciós gondolatokkal, vagy antiszemizmussal meg ne vádolják őket „vallásában” különbözik a fajmagyar írótól. Komor Andrásnak, a magyar viszonylatokban forradalmi jelentőségű könyve: „Fischmann S. utódai” adta meg most Móricz Zsigmondnak az alkalmat arra, hogy végre nyíltan beszéljen erről a kérdéssel. Móricz Zsigmond végre kimondja, hogy a zsidó író és a zsidó olvasóközönség a szomorú önszalásnak fantasztikus játékká üzte, amikor szükségesnek tartották, hogy a zsidó író öltönnön frakkot magára.

Örömmel állapítja meg Móricz, hogy akadt végre zsidó íróknak olyan könyve, amelyben nem találkozik az ember többé hazugságokkal. Móricz Zsigmondnak példány-számban haló, kristálytisztán megfogalmazott írását, amelyet akármelyik pozitív zsidó író is nyugodtan aláírhat, itt adjuk. Mi is vele hirdeljük: eljött az ideje annak, hogy az a hatalmas szellemiség, amely a zsidóság képvisel, Magyarországon is zavartalanul fejthesse ki lelki tartalmát:

Most olvastam el Komor András: „Fischmann S. Utódai” c. regényét.

Ez a könyv egy fiatal írónak első regénye. Az író eleinte csak versekkel próbálkozott, ami azt jelenti hogy lelki életének titkait leste. Ez a lelki élet, bár nem ismerem eléggé, azt a benyomást tette rám, hogy egyszerű teiek öszinte fájdalmas gondolataival van tele. Fáj neki a világ, a lehetetlenség, vagyis az élet és önmaga.

Most megírta első regényét, amely egy egészen új embert mutat. Valakit, aki nyitott szemmel nézte egész életében az embereket, a dolgokat s most folyamat, biztos és építő prózában mondja el, amit szorgalmas felszívásban megismert.

A könyv, mint regény is érdekes és jelentékeny, de van egy kvalitási, mely szinte kordöntő jellegűvé teszi.

A regény címe: „Fischmann S. utódai”. Egy vidéki nagyobb városban egy kereskedő cég harmadik generációjának életét mondja el. Ez a kereskedő család zsidó. Minden vonatkozásban rokonságában, életszakaszában tiszta zsidóság él együtt. Zsidó élet, zsidó életfelfogás, zsidó világ, zsidó mentalitás.

Es ebben van, ugy gondolom, igen nagy jelentősége, hogy ennyire hiánytalanul s hibátlanul zsidó világkepet.

A recepciót csak három vagy negy generáció után érte el, látszik, a zsidóság. Csak most kapjuk irodalmilag először a zsidó lelket, gáncs és félelem nélküli írói tollal megírva nálunk. A múlt század végén, mikor zsidó írók az irodalomban tehetségük révén elsőrendű szerepet kezdtek elfoglalni, kötelességüknek tartották, hogy keresztény jellegű színt, mázat adjanak alakjaiknak. Csak egy-egy részen villant ki belőlük a zsidóságuk. Mindenféle tipikus keresztény neveket használtak s igyekeztek valami külső csillogással vagy tüntetni fel az életet, mintha nem volna sulya annak a titoknak, hogy a zsidó írók azokat a lelkiségeket, amelyeket közöl-

nek, zsidó életükben szívták fel a Létezésből. Míg végre Kiss József, aki első balladáiban az Arany János balladái világlétét próbálhatta, eljutott a Reb Mayer Litvák alakjához, melyben ősapját már tisztán és nemesen zsidónak érezte, mondta és énekelte.

A Kiss József bátor és nagyszerű megszólalása a késő őregkorban, visszafelé magyarázta s kimentette addigi költészetének ezt a különös álszínét, de nem okozott a saját kortársai közt erősebb forradalmat. Azután is csak keresztény allegóriákba voltak öltöztetve a zsidó írók művei. Még azok a művek is, amelyek tuljutva az ország határára, a nemzetközi, főleg zsidó közönség szeretetét megnyerték. Ez azt mutatja, hogy az egész világon ugyanolyan gatlásokon kellett keresztül törnie magát a zsidóságnak általában.

Komor András már egy olyan generációt képvisel, amely túl van ezen a illetve nem öltözik egy idegen világ natra nem érezzük, hogy opportunizmusból meg akar alkudni valamilyen, amittől fél, hogy gátolni fogja a közönséggel való kapcsolatát. Hiszen a zsidó olvasó- és nézőközönség belemert ebbe a játékba, ő is szükségesnek tartotta, amit a zsidó író művelt: azt, hogy fátyolt kell vetni a multira: hogy a kikeresztelkedés ugyanolyan szükséges, mint a társaságban a frakk fölvétele. Komor András nem veszi fel a frakkot, illetve nem öltözik egy idegen világ kosztumjébe, hogy ezzel erje el a befogadást.

Végig lehet menni a könyvén göröszöl és boncolókéssel, sehol sem találkozik hazugsággal. Ezek az emberek mind élő és tiszta zsidó egyéniségek s az, aki nem zsidó, a dzsentri, a paraszt, a polgár, mind csak úgy tűnik fel, ahogy a valóságos zsidó életből kiférfordulva láthatja a zsidó a más felekezetű, vagy fajú embertársát.

Le kell tehát szögezni azt a tényt, hogy ez végre megtörtént. Egy hosszú

irodalmi korszaknak, úgy látszik, vége van s az irodalom lelki tisztaságának egy új fázisához ért el a zsidó író.

S amint ide ért, el kell következni annak, hogy ez a hatalmas szellemiség, amit a zsidóság képvisel, ösztön és zavartalanul fejthesse ki lelki tartalmát.

Komor András maga mindenképpen méltónak s alkalmasnak látszik arra, hogy ezen a téren kitűnő munkát végezzen.

Tűz a kazánok körül

*

Ernst Toller, a nagy progresszív író legutóbbi drámája „Feuer an den Kesseln” (Tűz a kazánok körül) most került Berlinben előadásra. A darab 1917-ben játszódik és témája a német matrózok felkelése. Az alábbi részlet a legjellemzőbb része a darabnak:

Scheer admirális (Schulerhez): Ön ugye halálos ítéletre számít?

Schuler: Feltétlenül, excellenciás uram

Scheer admirális: En két fiamat vesztettem a skagerráki ütközetben... Ezek az emberek meggyalázták a skagerráki lobogót!

Schuler: Ha szabad véleményt nyilvánítanom, excellenciás uram, akkor azt mondom, hogy az igazi bűnösök mégis azok, akik a háttérből mozgatják a dolgokat.

Scheer admirális: Ön a szocikra gondol, ugye?... Bethmann Holweg nagyon győne volt, remélhetőleg Michailis már erősebb lesz és ki fogja égetni ezt a rákfenét. Van Önnek elég bizonyító anyaga?

Schuler: Megdönthetetlen anyagom van, excellenciás uram.

Scheer admirális: Annexió nélküli béke! Ilyen követelés a legtisztább hazáurulás.

Schuler: Kétségtelenül, excellenciás uram.

Scheer admirális: A franciák Elzász-Lotharingiát akarják, a Pfalzt, a Rajna balpartját. Mi pedig harapjunk a levegőbe... En a Reichstag háborus rezolúciót is bínnék tartom. Az egész békeemegyalom véleményem szerint a kormány a baloldali pártokkal szemben mutatkozó gyöngöseség alapul... Akar még egy snapszot?

Schuler: Köszönöm alázattal, excellenciás uram.

(Kivülről a matróz-zenekar játéka hallatszik)

Scheer admirális: Itt kaptam egy jogi szakvéleményt a Tengerészeti Hivaltaltól. Csupa körmönfont jogászokdás. „Szó sem lehet ezeknél az embereknél egy befejezett felkelésről. Legfeljebb katonai lázadásról lehet szó”. Semmi szükségem kollégákra. En magam válok a felelősséget. Igenis felkelés volt... Szép dolog lenne bevárni az „eredményt”. Igazán kíváncsi vagyok, mit mondanának az urak a zöldasztal mellett, ha egy szép napon öfelsége hadiflottájának az egységeire felhúznák a vörös lobogót... Egyszerűen ki kell őket végezni és punktum! Kérem, írja a következő levelet... legyen szíves, jöjjön csak néhány lépést még velem, hadbíró ur.

Schuler: Szolgálatára, excellenciás uram.

(Schuler és Scheer admirális távoznak)

Az adjutáns: Hanke!

(Hanke jön)

Adjutáns: Kerem írja gyorsirással: Nincs kizárva, hogy a közeli napokban a tengeren lévő flotta hadbírósa halálos ítéletet fog hozni amiket haladéktalanul végrehajtunk. Wilhelmshafen nagy munkás és ipari lakossága mellett számítani azzal a lehetőséggel, hogy a halálos ítéletek zavargásokat kelthetnek főleg a hajógyárakban és hatással lehetnek a tengeralttjáró harcra. Ép ezért összekötöttesbe léptem a kölni királyi kormányzósággal, nem lehet-e a halálos ítéleteket Wilhelmshafen helyett Kölnben végrehajtani. A királyi kormányzóság a legelőzékenyebb módon késznek nyilatkozott arra, hogy megengedi a kivégzéseket az ő területén. Sürgősen kéri a hadügyminisztériumnak ehhez való hozzájárulását és azt, hogy utasítsa a kölni kormányzóságot... dátum, stb... A sztenogramot írja meg levélben és ha kész vele, hívjon fel, hogy átnézzem. Bent leszek a tisztai étkezdében.

IRÓK

IZS

Men a zsid

Izsák Armerien olvas jainkban nem lent meg a zsid ket a novellák irasokat is kö Izsák Arnold, mondó és iantá ban van beállít életfeliogását é mezve, a követ

„A zsidó nép éjszakájában villannak a bárdjai. Szünet régi vádak. A szött ármányok egész csoportja ben, amikor az már mind kiap tes uton már a kihait, amikor des megsemmis me integet — az lobogó zsidó él maskodik és a laját veszteti é a misztikum bi

Valóban a m birodalma. Mir berdisevi Léw madt mesekom és Mirjam eseté és megnyugtató című irásában é nöké titokzato anyáink: Rebe lakozott benne. visszazemlékezte gorica, a kicsiny ből. Ez az eset falut. Keresték, tak nyomára jü gok után végre löle, de amikor megmentésére, a sélből megmenti „Nofrit és a Vö lye már egészen mese, egyben st a novellák köző dése”. „Az eszro az „Életmentő i peszach” egyará megnyilatkozása megérdemli, hog ják.

A nagy Graet okulturmunka n előttünk. Graetz zetekben való ki zetek hétről-hétr folyóiratot, hogy mat adjanak azo akarják maguka pontozott szöveg sék magukat a h nát veszik azok berül, mert his nemesak tanulás lelki élvezet. Gra dóság szellemisé ténelem főmóti téren befelé és adja számunkra kelőséget, amit h desében elfoglal stilsban adja y az eredetinek m dekkességét. A nyomva, dus illu nak látva.

A mindenkinek hetenként szállit osztálya 12 lejért zetből álló hatalt fizet jelent meg. Dr. Frischman Dr. Frischman jövő címen folyó élet kimélyítése jövő hirmondói a ja előszavában a juk harsogni a c és a tétovázók fü idő és felragyog amilyen diesség olyan tündöklő zsidó jövőhöz az tül vezet. Ha m zsidó jövőt, térjü sítatlan zsidósági lapnak, amelyben gyvöszentmiklósi Dezső mellett ir ményt. A Somré dig Freund Izrae lelkes felhívást.

IRÓK - IRÁSOK

IZSÁK ARNOLD: Mentő csilagok a zsidó éjszakában

Izsák Arnold neve már nem ismeretlen olvasóink előtt. Unnepi számlájában nem egy érdekes novellája jelent meg a zsidó népi életből. Most ezeket a novellákat és eddig meg nem jelent irásokat is kötetbe gyűjtötte és kiadta Izsák Arnold, aki teltétlenül jó mesemondó és tantáziája a népiesség irányában van beállítva. Előszavában önmaga életfelfogását és írásainak vonalát jelmezve, a következőket írja:

„A zsidó nép száműzetésének hosszú éjszakájában minduntalan meg-megvillannak a gyűlölködés haláltűzős bárdjai. Szüntelenül fel-felujulnak a régi vadak. A ravasz fondorlattal megszótt armányok a zsidók egyedei, vagy egész csoportjai ellen. Es a súlyos időkben, amikor az emberi segítség forrásai már mind kiapadtak, amikor természetesen uton már a remény utolsó sugara is kihal, amikor a kétségbeesés és csüggedés megsemmisítő Nirvájának sötét réme integet — az ötezer éves örökkön fellobogó zsidó élniakarás újból diadal-maskodik és a reális világban talaját veszteni érző zsidó lélek elmenekül a misztikum birodalmába.”

Valóban a misztikum Izsák Arnold bivalmája. Mirjam című novellájában a berdicevi Lévi Jichok rabbi körül támadt mesekomplexumból vette a gróf és Mirjam esetét élénk bonyodalmakkal és megnyugtató kifejléssel. A táncosnő című irásában egy híres lengyel táncosnőnek titokzatos multját ismerteti. Ösanyáink: Rebeka, Sára és Rachel lelke lakozott benne. A falu öregebbjei még visszaemlékeztek az esetre, amikor Podgorica, a kicsiny gyermek eltűnt a faluból. Ez az eset felezte akkor az egész falut. Keresték, kutatták, de nem tudták nyomára jutni. Nagy viszontagságok után végre híres színész nő válik belőle, de amikor alkalom nyílik a zsidók megmentésére, a gondviselés rendeltetéséből megmenti a bajbakerült zsidókat. „Nofrit és a Vöröstenger” című beszéde már egészen más irányu. Egyiptomi mese, egyben stílusban is a legkülönb a novellák között. „A chaszid bünhödése”, „Az eszrog”, a „Sövuoti legenda”, az „Életmentő ima” és a „Kilene napos peszach” egyaránt egy vallásos lélek megnyilatkozásai. Izsák Arnold könyve megérdemli, hogy rokonszenvvel fogadják.

A nagy Graetz héberül. Igazi zsidó okulturmunka néhány füzetek fekszik előttünk. Graetz nagy történetének füzetekben való kiadása héberül. A füzeteket hétről-hétre adják ki, mint egy folyóiratot, hogy ilyen módon is alkalmasat adjanak azoknak, akik gyakorolni akarják magukat a héberben, hogy a pontozott szöveg utján tökéletesíthessék magukat a héberben. De nagy hasznát veszik azok is, akik már tudnak héberül, mert hiszen Graetzet olvasni nemcsak tanulságos dolog, hanem igaz lelki élvezet. Graetz ismeretesen a zsidóság szellemiségét tekintve a zsidó történelem főmótvumának. Amit szellemi téren befelé és kifelé termeltünk, az adja számunkra azt a méltóságot és előkelőséget, amit történelmünk a világ fejlődésében elfoglal. Polyamatos, könnyű stílusban adja vissza a héber Graetz az eredetinek minden finomságát és érdekességét. A füzetek finom papíron nyomva, dus illusztrációkkal is elvannak látva.

A mindenkinek ajánlható füzeteket hetenként szállítja az Uj Kelet könyvosztálya 12 lejért füzetenként. Az 52 füzetből álló hatalmas munkából eddig 20 füzet jelent meg.

Dr. Frischmann Dezső: Zsidó jövő. Dr. Frischmann Dezső Szatmáron Zsidó jövő címen folyóiratot indított a vallási élet kimélyítése érdekében. „A zsidó jövő hirmondói akarunk lenni — mondja előszavában a szerkesztő. Bele akarjuk harsogni a csüggedők, a kishitűek és a tétovázók fülébe, hogy közeledik az idő és felragyog ismét a mi napunk. És amilyen dicsőséges volt a zsidó mult, olyan tiündöklő lesz a zsidó jövő. A zsidó jövőhöz az ut az ősi hiten keresztül vezet. Ha meg akarjuk menteni a zsidó jövőt, térjünk vissza az ősi, hamisítatlan zsidósághoz. Ez programja a lapnak, amelyben dr. Krausz Mór-gyermegszentmiklósi főrabbi, Frischmann Dezső mellett írja a legtöbb közleményt. A Somré Sabbot érdekében pedig Freund Izrael szászrégényi rabbi ir lelkes felhívást. A folyóirat ára 20 lej.

D'Abernon lord leleplezi a háboru utáni Németországot

A háboru utáni Németország egyik legélesebb szemü ismerője, D'Abernon lord, mint Anglia volt követe, egészen közelről látta a műhelyt, ahol a német politikát kovacsolták. A lord a közeli hetekben fogja kiadni emlékiratait, amelyből a kiadó szíveségéből már most közölhetjük az alábbi fölötté érdekes és jellemző részleteket.

Kühlmann a háboruról

1924 április 8. Kühlmann ma nálam reggelizett és rendkívül érdekes dolgokat beszélt a háboruról. Azt mondta, hogy attól a perctől kezdve, hogy elhagyta 1914-ben Angliát, meg volt győződve róla, hogy Németországnak semmi kilátása a győzelemre. Lehetetlen volt egy olyan tengeri és szárazföldi hatalommal megküzdenie, mint amilyen Anglia, amit azonkívül még két nagy kontinentális hatalom is támogatott a háboruban. Ha Oroszország Amerikának a háboruba való belépése előtt teljesen le lett volna győzve és ha ezt a háborus tényezőket kikapcsolták volna, akkor még lett volna remény, ha nem is a győzelemre, de legalább egy elviselhető békére. Kühlmann mindig ellehetzte a korlátlan tengeraltjáró há-

borut, mert biztosra vette, hogy Amerika ezáltal töltetlenül be fog lépni az antant mellé. A maga részéről mindent megtett, hogy megakadályozza a tengeraltjáró harcot, de Tirpitz admirálissal nem lehetett beszélni. Ha az ember megeátolta az érveit és azt hitte, hogy meggyőzte, másnap megint előjött régi érveivel és azt mondta a császárnak és a kormány tagjainak, „Amit ez a bolond Kühlmann mond, a legutolsó örület”.

Kühlmann elmondta egy alkalommal, hogy a német-török szövetséget vesztély fenyegette, amikor az antant a Dardanellákat megtámadta. Mint hogy a konstantinápolyi német követ, Wangenheim betegeskedett, ő — Kühlmann — helyettesítette. A Dardanellák bombázásának napja a konstantinápolyi követség sürgőnyt kapott a Dardanellákról, amelyben közölték: „A brit flotta egységei már láthatók és bizonyára meg fogják kísérni az áttörést”.

Wangenheim ott akart maradni a követségen és be akarta várni az újabb híreket. Kühlmann azonban kijelentette, hogy ennek semmi értelme. — Inkább együnk egy jó reggelit, azután lovagoljunk ki egy órára és jöjjünk vissza úgy fél négy felé, amikor már tudni fogjuk, hogy mi történt. Mint-

hogy csomagjaink már úgy is odaát vannak az ázsiai partokon, mi könnyen át fogunk jutni, ha az angoloknak sikerül az áttörés — mondotta. Úgy is történt. Jól megreggeliztek és kilovagoltak. Amikor fél négykor visszatértek, arról értesültek, hogy az angolok áttörési kísérlete meghiúsult. A máhák átküldése tehát az ázsiai partra egészen fölösleges volt. Kühlmann elmondta még, hogy a törökök az angol flotta visszavonulása alkalmával már alig rendelkeztek municció fölött. Ha az angolok energikusabban harcoltak volna, az áttörést már akkor meg lehetett volna válogatni.

Reggelin a német nemzetiekkel 1925. október 16. Addison követségi tanácsos társaságában elmentünk Schiele belügyminiszterhez, aki akkor egyúttal a német nemzeti párt egyik vezérégyénisége volt.

Schiele egyéniségében két erő tartotta az egyensúlyt. Ő maga egy tiszta, egyenes jellemű német junker, akivel azonban igen sok volt a ravasz politikusból. Ezt a reggelit azért rendezte, hogy alkalmat adjon nekünk Westarp, a párt egyik független vezetője és a pártnak a publicistája, Hoetzsch. Voltaképpen nem is tudom, mit akartak ezzel a közeledési gesztussal, de azt hiszem, hogy Schiele abban a szándékában tette ezt, hogy én magyarázzam meg kollégáim előtt a biztonági paktumnak Németországra vonatkozó előnyeit. Több ízben mondtam neki már régebben, hogy Németország részéről örület lenne a paktumot visszautasítani, akkor is, ha ennek a paktumnak a mellékkérdései nem oldódhatnak meg Németország megalégedésére.

A locarnói szerződés Németország számára óriási előnyöket hoz: elsősorban a nagyhatalmakkal való egyenrangúságot, másodsorban a háborus konstellációnak és a háborus pszichózisnak az eltűnését, harmadszor pedig a francia invázió elleni igaz védelmet. Ez a védelem Németország számára igen nagy értéket jelent, minthogy Franciaország fel van fegyverezve, Németország pedig teljesen védtelen. A szerződés határozottan dokumentálja a dolgok új rendjét, óriási előnyt jelent és megtámadhatatlan. Azt hiszem, a társaság néhány hitetlenjét sikerült is meggyőzönm.

A német nemzeti miniszterek legtöbbje leginkább mezőgazdák voltak. Beszélgetésük főleg szarvasokról szólt, amelyeket lelőttek, vagy elszalasztottak. Azonkívül nagy szerepe volt beszédükben a különböző bormarkáknak. E beszélgetések alatt nem állottam a helyzet magaslatán, mert mihelyt érdeklődést mutattam a témáuk iránt, azonnal elárultam tudatlanságomat és mindig a cél mellé löttem. Nem mondhatom, hogy ebben a társaságban különösen jól éreztem volna magamat.

Ramsay Macdonald

1924 február 20. Február 13-ika szerda óta Londonban voltam és azóta számos emberrel találkoztam, úgy a régi, mint az új miniszterek közül. Aki Ramsay Macdonaldot először látja, igazán nem gondol arra, hogy egy proletár fejedelemmel áll szemben. Inkább egy fáradt arisztokratára kell gondolnia. Nem olyan, mint aki a nép sorából küzdötte fel magát, energiával az első sorokba. Az izomérőnek semmi nyoma. Inkább a tulfeszített munka fáradsága érződik rajta. Azt mondják, hogy politikájában sem mutatkozik valami különös erő. Poincaréval szemben kihangsúlyozott udvariasság. Lloyd George indiszkréciójával szemben hosszú lélegzetű bocsánatkérések és nagy óvatosság, nehogy valami tulkapást áruljon el cselekedeteiben. Mottója, amely elővigyázatot, ügyességet és fáradságot diktál: Wait and see, — Várj és láss!

Az egykori miniszterek beletörődtek sorsukba. Angolok és filozófusok. Egyike közülük, Curzon azt mondotta: „A dolgok ilyen változása igazán tanulságos, bár borzalmas dolog. Néhány héttel ezelőtt én magam is az események központjában állottam és minderről tudtam. Ma mint egykori miniszter, semmiről sem tudok. A Külgügyi Hivatal semmiféle hírszolgálatot nem ad és csak a saító utján szerzem információimat. Néhány héttel ezelőtt azt hittem, hogy Anglia sorsát irányítom, ma teljesen kívül állok az eseményektől”.

A külgügyi hivatal emberei eszébként el vannak ragadtatva új munkásfőnököktől. A leandvariasabban bánik velük és igyekszik magáévá tenni véleményüket. Lehet, hogy egy napon meg fog változni ez a benyomás, ebben a pillanatban azonban nagyon meg vannak vele elégedve.

Phönix

Életbiztosító Társaság

Alapított 1882. évben.

Központi vezérigazgatóság: WIEN

Romániai igazgatóság: **București, Bulev. Elisabeta No. 16.**

Erdélyrészi Ellenőrző Iroda: **Cluj, Str. Nicolae Iorga 16.**

Bukovinai és besszarábiai vezérképviselő: **CERNĂUȚI, Str. Reg. Ferdinand 1.**

A társaság működési területe: Ausztria, Belgium, Bulgária, Csehszlovákia, Egyiptom, Franciaország, Görögország, Hollandia, Jugoszlávia, Lengyelország, Magyarország, Németország, Olaszország, Palesztina, Románia, Spanyolország, Tunisz, Törökország.

A társaság fejlődését az utóbbi 20 évben a következő számok mutatják:

É v	Biztosítási állomány	Díjbevétel	Biztonsági alapok
1913	K 224,887.549—K	9,733.268.07K	60,502.808.81
1924	S 430,944.943—S	27,541.688.77S	53,051.954.77
1925	" 655,028.355—"	37,693.246.18"	77,037.672.54
1926	" 1.079,703.694—"	49,481.752.88"	149,308.416.44
1927	" 1.399,431.738—"	63,691.607.36"	192,368.487.51
1928	" 1.787,935.715—"	85,477.026.47"	242,111.271.97

1929 év végével a biztosítási állomány **kétezerkétszázmillió schilling, a díjbevétel pedig százhuszonötmillió schilling**

BIZTONSÁGI ALAPOK

háromszázmillió schillinget tettek ki

A „PHÖNIX” kedvezményes szerződést kötött a K. K. L. jeruzsálemi főirodájával, a Makkabi Világszövetséggel, a Mizrahi több országos szervezet vel, a WIZO Zsidó Nők Világszövetségével és még több nagy zsidó testülettel

Vezérügynökségek: Arad, Braşov, Bucureşti, Cluj, Cernăuți, Chişinău, Mediaş, Oradea, Sătmar, Sibiu, Târgu-Mureş, Timişoara.

Gyermek, járadék és nyugdíjbiztosítás: Legmodernebb kombinációk és méltányos díjtételek az életbiztosítás minden ágában. **A vezérügynökségek díjtalanul adnak pontos kalkulációt és mindennemű felvilágosítást biztosítási ügyekben.**

←KIB→

„Steaua Romaniei”

Román Biztosító Társaság (a Phönix konzernjében)

Bucureşti, Bulev. Elisabeta 10 sz.

Erdélyrészi főigazgatóság: Braşov, Kapu-utca 65 szám.

Tűz, tveg- és betörés-, jég-, balleset-, szavatossági-, automobil-, géptörés-, szállítmány-élet és népbiztosítás.

Előnyös díjtételek, modern feltételek. Képviseltek az egész országban

gy, úgy látszik, vége lelki tisztaságának el a zsidó író. el kell következni hatalmas szellemiség, físel, őszintén és zaki lelki tartalmát. aga mindenképpen asnak látszik arra, kitinő munkát vé-

íz

ok körül

oller, a nagy prog-legutóbbi drámája den Kessel” (Tüz körül) most került előadásra. A darab zsidók és témája határozottan felelőse. részlet a legjellem-a darabnak:

(Schulerhez): Ön re számít? enül, excellenciás

En két fiamat ve-ki ütközetben... ggyalázták a ska-

d véleményét nyil-ias uram, akkor az igazi bűnösök háttérből mozgat-

On a szocikra gon-mann Holweg na-melhetőleg Michai-és ki fogja égetni nek elég bizonyi-

metetlen anyagom m.

nnexió nélküli bé-a legutóbb ha-

enül, excellenciás

A franciák Elzász-a Pfalzt, a Raj-edig harapjunk a hstg háborus re-tartom. Az egész ényem szerint a li pártokkal szem geségén alapul... ot?

lázattal, excellen-

nekar játéka hall-

t kaptam egy jogi gerészeti Hivatal-ont jogászokdás. el az embereknél esről. Legfeljebb het szó”. Semmi En magam vál-Igenis felkelés enne bevárni az kíváncsi vagyok. urak a zöldasztal upon öfelseje ha-geire felhuznak gyszerűen ki kell um! Kérem, írja . legyen szives. epést még velem.

ra, excellenciás

urális távoznak)

on)

ria gyorsirással: közeli napokban adbírósaága halá-amiket haladék-Wilhelmshafen lakossága mel-phetőséggel, hogy gásokat kelthet-ában és hatással járó harcra. Ép-tem a kölni ki-nem lehetne-e a lhelmshafen he-tani. A királyi ökékenyebb mó-zott arra, hogy ket az ő terüle-hadügyminiszte-ozzájárulását és ölni kormányzó-A stenogramot a kész vele, hiv-Bent leszek a

KEREN KAJEMETH LÖJISZRAEL Cluj, Str. Baron L. Pop 10.

A Tisri-akció alapozza meg az egész év Keren Kajemet munkáját
Rendkívüli erőfeszítést kérünk minden cionistától!
Gyors elszámolás — azonnali földvétel Ereben!

Az erdélyi Keren Kajemeth bevételei és a főiroda igazolásai:

Október	Lei 225.705.75	L.P.	275.063.—
November	" 209.020.25	"	254.707.—
December	" 205.811.25	"	248.447.—
Január	" 200.130.—	"	243.727.—
Február	" 171.977.50	"	209.270.—
Március	" 216.991.—	"	264.046.—
Április	" 197.104.—	"	240.077.—
Május	" 175.427.25	"	213.526.—
Június	" 235.592.—	"	286.757.—
Július	" 103.303.—	"	
Augusztus	" 156.880.—	"	
Összesen:	Lei 2.097.942.—		

JULIUSI KIMUTATÁS

Timisoara: 16.664. *Satmar*: 13.646 (Seini 1150, Lividanoua 349, Vama 275, Negresti 274, Orasulnou 123, Lunca 113, Bicsad 62). *Baiamare*: 9285. *Lugoj*: 6628. *Cluj*: 5157. *Alba-Iulia*: 5053. *Salonta*: 4570. *Caransebes*: 4000. *Sibiu*: 3212. *Petroseni*: 3000. *Tetche*: 2555. *Deva*: 2414. *Turda*: 2234. *Odorheiu*: 2094. *Râulalb*: 2000. *Gheorgheni*: 1967. *Lipova*: 1862. *Aiud*: 1800. *Ditrău*: 1240. *Medias*: 1210 (utol. részl. szer. sómerek Herzl-ünnepélye 590, összesen 1800). *Gherla*: 1098. *Iia*: 1050. *Sebis*: 1015. *Carei*: 1000. *Vulcan*: 1000. *Hunedoara*: 930. *Dioság*: 902. *Câmpia-Turzii*: 800. *Reghin*: 700. *Pecica*: 644. *Mercurea-Ciuc*: 625. *Chesca*: 592. *Târgul-Lăpus*: 799. *Târgu-Mures*: 500. *Toplita*: 500. *Ileanda*: 453. *Tasnad*: 450. *Aphida*: 260. *Faget*: 166. *Baratcos*: 160. *Iclodul-Mare*: 115. *Simeria*: 40.

Bevételek adományágak szerint:

I. Aranykönyv	15.815.—
II. Persely	75.055.—
III. Faadomány	4.960.—
IV. Dunam:	
1. Tsvatenu	3.525.—
2. Templom	1.200.—
3. Pinkász	2.700.—
4. Érték	48.— 7.473.—
	103.303.—

Arany könyv

Aranykönyvi bevezetéssel áldoznak Lord Balfour emlékének: *Aiud*: Aviva 1390, dr. Mátyás M. 1000. *Baiamare*: Herzl-ünnepély 2000. *Caransebes*: Herzl-ünnepély 4000. *Carei*: Barisszia 800. *Cluj*: Dr. Marton E. 500, Rosmann 500, dr. Kohn H. 100. *Reghin*: többen 700. *Satmar*: sómerek 2340, dr. Schwartz L. 500, Jakab M. (Viilestard) 100. *Târgu-Mures*: Dr. Rosenfeld S. (Cehulsilvaniei) 300, Schnitzer Ili 100, Gottesmann L. 100. *Zajzon*: sómértábor 1975.

Persely

Alba-Iulia: Kohn A. 250, Hitközség 169, Imaház 155, özv. Klein Mórné 140, Weisz A. 128, Mendel M. 113, Fuchs N. 104, özv. Herzlinger W.-né 104, Burger Lipótné 100, Mendel M. 100, Hirsch A. 100, kisebbek 3590. *Aphida*: Rottenberg J. 100, Salamon I. 160. *Baiamare*: r. n. 5171 (Fuchs Izsak utján), jul. ürit. Kováts Elek 250, Krampliner L. 144, Jakab S. 135, kisebbek 1585. *Câmpia-Turzii*: r. n. 800. *Chesca*: Stein L. 190, Weissmann M. 153, Stein B. (Cocuba) 115, kisebbek 134. *Cluj*: Neufeld Jakab 430, kisebbek 452. *Crasna*: két kisebb 70. *Deva*: Dr. Lörinc J. 202, Jónász L. 166, Löwy H. 142, özv. Seigerné 130, Grünfeld A. 124, Rappaport J. 100, kisebbek 1550. *Dioság*: Lindenfeld L. 200, Margittai H. 115, Belle A. 121, Weisz J. és Fia 100, kisebbek 366. *Ditrău*: Viniger B. 220, dr. József E. 200, Jaegerdorfer E. 200, Roth I. 100, Schmidek V. 110, Bermann M.-né 100, kisebbek 310. *Faget*: kisebbek 166. *Gheorgheni*: r. n. 1342. *Hunedoara*: Csöflika D. 100, kisebbek 830. *Iclodul-Mare*: Klein M. 115. *Iia*: Klopot M. 177, dr. Surányi S. 171, kisebbek 202. *Ileanda*: Jeremiás I. 213, dr. Markovits M. 100, kisebbek 140. *Lipova*: r. n. 1862. *Lugoj*: Grosz J. 404, Löwinger H.-né 121, Cionista Egyesület helyisége 292, kisebbek 230. *Impers*: 341. *Mercurea-Ciuc*: r. n. 625. *Odorheiu*: Jakab J. 251, kisebbek 643. *Pecica*: r. n. 644. *Petroseni*: r. n. 3000. *Satmar*: Dr. Jordán Viktor 740, Gottlieb S. 294,

Weisz 152, Hofpéter Józsefné 116, Hegedüs Z. 113, Friedmann P. 101, Zuckermann 100, Sámuel J. 100, Diamant A. 100, Derby cipőüzlet 100, dr. Fischer S. 100, dr. Schwarz L. 100, kisebbek 6144. *Seini*: Dr. Schlinger L. 280, kisebbek 870, Livada és Adorján 349, Vama 275, Negresti 274, Orasulnou 123, Lunca 113, Bicsad 62. *Salonta*: jun. és jul. ürit. 4142, Imi 276, Markbreiter J. (Boiu) 194. *Sebis*: Fischer L. 200, Schwarz E. 100, Pollák Ö. 195, Lefkovits B. 100, Izsák J. 140, kisebbek 280. *Sibiu*: r. n. 3212. *Simeria*: kisebbek 40. *Tasnad*: Dr. Weisz B. 100, kisebbek 350. *Târgul-Lăpus*: Dr. Biró S.-né 200, dr. Harnik L. 100, Izrael J. 100, Weinstock I. 100, kisebbek 299. *Tetche*: Bergfeld A. 2280, Silberstein J. 100, Karniol Gy. 100, kisebbek 75. *Timisoara*: jul. ürit. részl. Uj Korban 14.904. *Toplita*: r. n. 500. *Turda*: Kaszoivts E. 418, Singer mérnök 200, Hirsch M. 150, Aviva-Barisszia 101, kisebbek 1205, táviratmegváltás 100. *Medias*: Dr. Fleischmann M. 201, Feldinger Manyi 156, Grosz S. 150, Grünwald J. 126, kisebbek 577. *Utólagos részletezés: Brasov*: Farkas N. 635, Adler O. 500, Deutsch A. 472, Rosenberg D. 400, Nussbaum L. 311, Előpataki M. 295, dr. Graunfels 284, Friedmann M. 200, Einzig R. 200, Weiss M. 200, Salamon Adolfiné 170, Markovits 166, Szegő A. 145, Sole D. 138, N. Vilma 128, Schuhl V. 120, Weisz V. 115, dr. Erdélyi A. 113, Ascher Henrikné 110, Boros L.-né 108, Enyedi S. 105, Wagner A. 100, Sámuel L. 100, dr. Ritter S. 100, Erdélyi A. 100, kisebbek 5936.

Olajfa

Bratca: Herzl erdőbe 160. *Cluj*: Dr. Weisz Fülöp által Helmer J.-né (Târgu-Mures) Erdélyi Tamara kertjébe 500. *Lugoj*: Lugosi Cionista Egyes. adom. Herzl évford. alkalmából 3300. *Vulcan*: Berkovits Mórné Herzl ünnepélyből 1000. *Utólagos részletezés: Medias*: Sómerek Herzl ünnep. 590.

Dunam

Carei: Barisszia 200. *Cluj*: Lichtmann Aladár 500, Fischer E. 200. *Gheorgheni*: Ellenbogen E. 500, Halász S. 100, Grünstein 25. *Râulalb*: Max Moritz 2000. *Templom. Odorheiu*: Hirsch H. 400, Salamon G. 150, Fink J. 150, Guttman S. 100, dr. Kálmán J. 100, Erdős E. 100, Fried M. 100, kisebbek 100. *Pinkász. Lugoj*: Wilhelm Dóra és Schindler D. esk.-én Huszár V. 100, Schindler D. 100, Weinberger G. 100, Iritz A. 100, kisebbek 540. *Timisoara*: részl. Uj Korban 1760. *Értékek. Salonta*: bélyegekből 48.

AUGUSZTUSI KIMUTATÁS

Lugoj: 42.226. *Oradea*: 19.006. *Cluj*: 15.389. *Brasov*: 10.985. *Arad*: 9435. *Alba-Iulia*: 7359. *Sft.-Gheorghe*: 5345. *Petroseni*: 4175. *Uioara*: 3468. *Sighet*: 3530. *Chisineu-Cris*: 3239. *Caransebes*: 3236. *Deva*: 3143. *Dej*: 3000. *Nadlac*: 2568. *Baiamare*: 2250. *Sibiu*: 2199. *Târgu-Mures*: 2132. *Bistrita*: 2056. *Tileagd*: 1908. *Odorheiu*: 1456. *Pancota*: 1143. *Bogdand*: 1127. *Săcueni*: 923. *Cehulsilvaniei*: 850. *Acas*: 821. *Gurahonti*: 800. *Ineu*: 750. *Beclean*: 715. *Medias*: 600. *Alesd*: 558. *Vintul de jos*: 541. *Orăstie*: 516. *Huedin*: 469. *Bihor*: 462. *Soporul de jos*: 460. *Tasnad*: 400. *Viseul de sus*: 360. *Poienile de sub Munte*: 330. *Farcasa*: 260. *Suplac*: 229. *Ludosul de Mures*: 200. *Miresulmare*: 200. *Satmar*: 200. *Marghita*: 172. *Tinca*: 123. *Soporul de sus*: 84. *Crasna*: 70.

Bevételek adományágak szerint:

I. Aranykönyv	53.910.—
II. Persely	92.274.—
III. Faadomány	1.978.—
IV. Dunam:	
1. Tsvatenu	855.—
2. Templom	2.942.—
3. Pinkász	3.572.—
4. Akciók	629.—
5. Érték	720.— 8.718.—
	156.880.—

Arany könyv

Aranykönyvi bevezetéssel áldoznak Lord Balfour emlékének: *Brasov*: Bernáth Béla 500, Gottlieb József 300, iskolai gyűjtés 3735. *Cluj*: Kishitelbank Munkaközössége, I. részl. 8170, Wizo II. részl. 5000. *Ineu*: Hitközség 750. *Lugoj*: Lugosi Cionista Egyesület 16.000, Izr. Hitközség 16.000. *Odorheiu*: 640. *Oradea*: Herzl-ünnepélyből 815. *Petroseni*: Brit Trumpeldor Leányegylet 2060.

Persely

Acas: Rosenberg J. 261, Fraenkel M. 250, Lichtmann Gy. 134, Naftali S. 114, kisebbek 62. *Alba-Iulia*: Imaház 233, Kohn A. 220, özv. Klein Mórné 116, özv. Rubinstein J.-né 118, Herskovits M. 100, 83 kisebb 2110, Klein J. (Ighiu) 136, kisebbek 215. *Alesd*: Stern L. 127, Klein—Ungár 100, kisebbek 331. *Arad*: Rényi Tibor 1557, Klein László (Curtici) 500, Pintér és Winkler 300, Feuerstein Béla 351, Fekete A. 300, Hacker és Sternber 272, Pless Gy. 208, Weisz és Benjamin 292, Breitbart L. 190, Némét, Szenes és Schwarz 171, Finkelstein J. 157, Barisszia Trumpeldor 150, Krämer S. 140, Epstein Beláné 111, Stein V. 105, dr. Kupfer M. 116, Fischmann L. 104, dr. Singer J. 102, Szántó Szeréna 100, Kornis Magda 137, Magdus M. 100, kisebbek 3972. *Baiamare*: Gődud Hassalom 2250. *Beclean*: kisebbek 715. *Bihor*: Kohn F. 150, Weisz G. 100, Egri M. 100, kisebbek 112. *Bistrita*: Kallus Lajosné 134, Kishitelbank 127, Halberg Feri 100, kisebbek 1695. *Bogdand*: Fekete M. 300, Sussmann A. 251, Tevjovits M. 150, Klein A. 186, Schwarz H. 100, Weisz Mórné 100, kisebbek 40. *Brasov*: jun. és jul. ürit. r. n. 6450. *Caransebes*: Koós Ö. 180, Pollák Testv. 116, kisebbek 3019. *Cehulsilvaniei*: Dr. Szász A. 148, dr. Gál F.-né 134, Silberger L. 100, kisebbek 468. *Chisineu-Cris*: jun. ü. Princz E. 250, kisebbek 1186, jul. ü. Princz E. 250, Freiberger A. 130, Schwarz A. 112, Steiner J. 110. *Cluj*: Centrala 311, Halász Jenőné 197, Fischer L. (Imi) 100, Weinberger N. 100. *Crasna*: kisebbek 70. *Dej*: Rosenzweig V.-né 200, dr. Agai A.-né 100, Rosenzweig J. 100, Wolf A. 100, Rosenzweig M. J. 100, Kishitelbank 100, Rosenzweig M. 100, kisebbek 2200. *Deva*: Dr. Lörincz J. 175, Jónász L. 150, Menezser N. 120, Rapaport J. 110, Seiger E. 100, Rapaport J. 100, olvashatatlant 100, dr. Schulhof 100, kisebbek 2188. *Farcasa*: Roóz Z. 115, kisebbek 145. *Gurahonti*: Fuchs B. 221, Weissberger A. 193, Czeisler S. 111, kisebbek 275. *Huedin*: sómerek ürit. r. n. 469. *Ludas*: Dr. Frieder M.-né 200. *Lugoj*: r. n. 10.226. *Marghita*: Berger B. 172. *Medias*: júliusi ürit. r. n. 600. *Miresulmare*: Goldstein J. 200. *Nadlac*: r. n. 2568. *Odorheiu*: r. n. 816. *Oradea*: Stark Z. 330, Nussbaum S. 320, Lefkovits A. 210, Stern H. 185, Gerő Zs. 170, Frei I. 165, Beiner O. 131, dr. Spitzer S. 127, Silberstein A. 120, Urán M. 120, Kalmár Á. 120, Gerő Zs. 120, dr. Spitzer M. 100, Stern S. E. 100, Farkas J.-né 100, dr. Kohn Gy. 100, Stern S. 100 (Imi), kisebb impers. 141, kisebb perselyek 7361. *Orăstie*: r. n. 516. *Pancota*: Kun J. 400, Irányi Sz. 207, Irányi M. 140, Weisz E. 135, kisebbek 261. *Petroseni*: Weitzner J. 165, özv. Keppich B.-né 160, Izrael M. 100, Schaeffer L. 100, Grünfeld D. 100, kisebbek 1121. *Săcueni*: Dr. Erdős J. 133, Vass H. 100, dr. Kornhauser I. 100, kisebbek 590. *Sft.-Gheorghe*: Pollák K. 862, Sándor G. 471, Péder J. 430, Berkovits H. 350, Berkovics M. 306, Simon H. 218, Frank S. 203, Faendrich M. 200, dr. Fenyves S. 200, Montag I. 160, özv. Hbbner I. né 141, Rosmann M. 132, Mandl L. 100, Farkas J. 100, Hochstaedt M. 100, Havas M. 100, Szabó A. 100, dr. Kun J. 100, özv. Goldstein S.-né 100, kisebbek 1072. *Sibiu*: r. n. 2199. *Sighet*: Rosenberg M. 304, dr. Rosner I. 296, Schmidt J.-né 180, Fuchs D. 163, Dávid M. 121, Widder H. 120, Taub D.-né 100, kisebbek 1246. *Soporul de jos*: Taub L. 100, kisebbek 360. *Soporul de sus*: kisebbek 84. *Suplac*: Steiner J. és többen 229.

Allitsunk méltó emléket Lord Balfournak, a zsidóság nagy baeitjának

Tasnad: kisebbek 400. *Târgu-Mures*: r. n. 2132. *Tileagd*: Steiner J. és Grosz G. 237, Gottlieb L. (Tataros) 151, Klein E. 100, kisebbek 1420. *Tinca*: özv. Schwarz S.-né 123. *Uioara*: r. n. 2597. *Vintul de jos*: Dr. Vajna I. 300, kisebbek 241.

Olajfa

Oradea: Landau erdőbe: Beck A. és Rosenfeld J. esk.-én Rosenfeld J. és neje 100, Gutfried E. 100, Stein B. 100, Landau A. 100, Gutfried A.-né 100, kisebbek 230, Goldstein I. 100, Ceiré Mizrachi és Bné Akiba 1148.

Dunam

Tsvatenu. Oradea: Blum Zsigmond 100, kisebbek 395. *Viseul de sus*: Brit Trumpeldor 360.

Templom. Alba-Iulia: Friedrich O. 300, Rubinstein M. 210, Ostfeld M. 150, József M. 140, Griffel L. 100, Weisz M. 100, dr. Springer A. 100, 23 kisebb 735, Löwi Zs. 200, Simon N. 200, Friedrich V. 100, Schmid A. 100, kisebbek 90. *Chisineu-Cris*: Ungár J. 100, Paller J. 100. *Caransebes*: kisebbek 217.

Pinkász. Alba-Iulia: Simon Sári és Schreiber Sándor esk. 350, Tisehler Lujzi esk. 370, Simon L. 140. *Cluj*: Öhlbaum Margit és Weisz Menyhért esküvőjén Weisz M. és neje 100, Péterffy E. 100, kisebbek 704, Hartmann Böske esk. 86, Schnabel Magda esk. 521. *Poienile de sub Munte*: Lampert Pál esk. 330. *Uioara*: Mihály Rózsi és Widder Lázár esk. Mihály J. 100, Widder L. 100, kisebbek 671.

Akciók. Petroseni: Dr. Hammer és Lebovits Margit esk. 201, Herzl-estély 228. *Satmar*: Dr. Jordán Viktor 200 új-évi üdvözlét megváltásért.

Érték. Alba-Iulia: Képeslapért 100, sürgönyblankettákért 620.

Utólagos részletezések: Reghin: Perselyből Kishitelbank 123, kisebbek 577. *Târgu-Mures*: Perselyirítés 6274, Balfour aranykönyvi bevezetésére sómerek gyűjt. Hirsch I. 150, 11 kisebb 599, Kvuca Jaffa 105, Barisszia gyűjt. Czibener Sz. Bistrita 200, Siehermann M. 150, helyi csoport gyűjt. dr. Krausz bucsuést 660, aug. 29-iki virágnap 1697, Wizo-Debora 1131, Kvuca Dóra 154.

Jaroszláv Hasek:

Infanterist Svejk

Viszontagságai a nagy háboruban I.

A világháború egyetlen humoros, satirikus regénye, amely méltán sorakozik világirodalom halhatatlanná vált humoros művei közé. Három film és több színdarab készült ebből a regényből, amelyben Svejk, aki olyan bolond, hogy már bölcsnek is elmeget, mond véleményt emberekről, intézményekről, de úgy, hogy a könnyű bugyan ki a kacagástól és nevetéstől.

Ára 95 lej
 KAPHATÓ AZ UJ KELET
 KÖNYVOSZTALYÁBAN

XIII EV
 Cluj—K
 SZCP
 5691

Az Uj Kelet
 és banati

Cikkeink
 forrás me

Kéziratokat
 és megörzész

Az any

Három napo
 esataordítás a
 három napon
 mukat a romá
 nyelv joga elle
 volna a terem
 a csata forró
 ben a haza s
 tartaná oly el
 hetetlenül ösz
 A kolozsvári
 soshasem láttak
 ket s bizonyár
 guktól, vajjon
 pezi-e a mode
 bizonyára nem
 dalkoznak, han
 ország és valós
 ratikus közvel
 eljutott ennek
 Ertetlenül áll
 ben minden józ
 dokodó ember
 a reakciós és
 zishalmazza. H
 ma, tizenkét é
 egy olyan men
 számu kisebbse
 jogától, hogy
 gondolatait és
 nemzeti érzelme
 abban, la egy
 mer saját nyelv
 tásunkban azt
 mentalitás má
 tartozik, de im
 és eljönnek kis

Sem erkölcs
 tartjuk indokol
 gatartását, am
 körülményt ne
 nemzet presztiz
 nokoltak ezek a
 botrányok közé
 a magyar tanár
 lásponjtjukat a
 és megfelelőke
 zel a minősítke
 tették a legsul
 nemzet presztiz
 nemzetnek pre
 herváron és T
 telezettésget v
 ben fogja tart
 amelyek közöt
 anyanyelv jog
 ki a kolozsvári
 parasztpárt sz
 törvényei ellen
 nyelv jogát el
 éppen olyan,
 latát akarnánk
 Az anyanyelv
 lünk született
 szabadon élhet
 volna, ha éppe
 zán tennék vit
 a városnak tar
 ségét másnyelv

Komoly rom
 ki ezekben a r
 érvényben lévő
 meg van enge
 használat a he
 letekben. Ha
 törvény nines
 mert a kormá
 igéri a kisebbs
 vényeink szel
 pontra enged
 függetlenül, b
 kérdést, vajjon
 nak hivatva ar
 rosházán a jog
 bentartását b
 lármázásuk, p
 tánsaik nélkül
 uának a romá
 Nagyron átlátsz
 a román blokk
 kődését meg al